BUSKAP

Fagbladet for norske storfebønder

6 - 2024

TEMA:
KALV
FRA SIDE 23

Brunst-kalender
– vedlagt til alle Geno-medlemmer

JUSTERTE DREKTIGHETSTIDER FOR NRF side 20

MELKEERSTATNING LØNNER SEG side 48

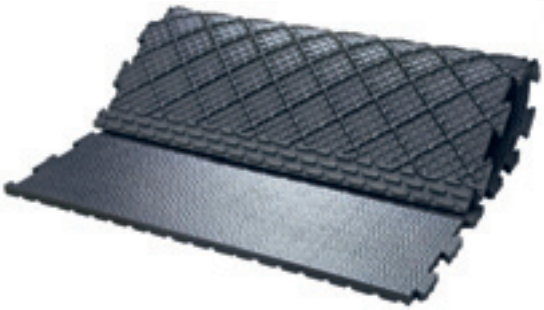

Oppdag Agripros beste produkter til ku og kalv for optimal dyrevelferd!

Agripro er stolte av å tilby et bredt utvalg av kvalitetsprodukter skreddersydd for ku og kalv, til fornuftige priser. Vi setter dyrevelferd i fokus, og våre produkter er designet for å sikre komfort, sikkerhet og trivsel for dyrene.

REIME KALVEBINGE

Enkel montering, flott design og prisgunstig binge som er enkel å holde ren. Bingen kan rekkemonteres, monteres i batteri eller mot vegg.

COMBIMADRASS

Combimadrass er en kraftig heltrukket madrass med 50 mm tykk latex, lang levetid og topp komfort til uslåelige priser.

KONTAKT OSS FOR MER INFORMASJON

Agripro AS • www.agripro.as • post@agripro.as • Tlf: 400 01 435

AGRIPRO
I-MEK & SERVICE

INNHOLD

LEDER

4 Kostholdsråd med slagside

AVL

6 Snart kan du sende inn GS-prøver med melkebil
8 Ny bestillingsløsning for genotyping i Geno avlsplan
10 To populære eliteokser
18 Kombinert elektronisk øremerke og GS-prøvemerke
20 Kortere drektighetstid for NRF
50 Sterke resultater for NRF-krysninger
110 Fra kalv til eliteokse

HELSE/FRUKTBARHET/ DYREVELFERD

14 Ny inseminingsteknikk - enklere å lære
16 Inseminingstidspunkt og sædtyper
52 Fruktbarhet som utrangeringsårsak hos kviger
104 Kusignaler

FÔR/FÔRING

94 Forsøk med gjenbrukt urea som gjødsel i eng

ØKONOMI

48 Melkeerstatning gir økt lønnsomhet i kalveoppdrettet
118 Vinn-vinn eller tap-vinn?

TEMA: KALV

23 En evolusjonsmessig genistrek
30 Friske tillitsfulle kalver i god vekst gir gode kyr
36 Kan du redusere kalvetapet?
42 Frå dyrlegens kvardag
45 Tørrstoff og temperatur viktigst i kalve-fôring
86 Overvåk kalvehelsa fra kalven er født

ORGANISASJON

12 Geno Inspiria
130 Geno medlem

INTERVJUER/REPORTASJER

56 Trufaste budeier på veldriven fellesstøl
60 Åpen dag på Store Ree
62 Hvorfor skal vi slå graset?
74 Presses av miljøkrav og uforutsigbare politikere
76 Melk, naturkonservering og konferanser
79 Følge med tiden og være positive
82 Grasbasert produksjon med konsentrert kalving
84 Biogass og dyrevelferd
88 Satser på Blonde d'Aquitaine – en rase i vekst
98 Vannmadrasser fjernet haseproblemene
106 Norges første med abonnement på SenseHub
112 Bare noen få velger å bli bønder

FORSKJELLIG

68 Lesernes side
70 Dagbok fra Lund Gård
116 Løsning på sommerkryssord
122 Buskap for 50 år siden
124 Jusspalten
126 Q-bonden
126 Animalia
127 Dagros
128 Tine

BUSKAP
Fagbladet for norske storfebønder

geno

Fagpressen
OPPLAGSKONTROLLERT

TRYKT I NORGE
NO - 1430

REDAKSJON: Tlf. 95 02 06 00. Ansvarlig redaktør: Rasmus Lang-Ree. E-post: rasmus.lang.ree@geno.no. Journalist: Solveig Goplen. E-post: solveig.goplen@tine.no. Frilanser: Oddfrid Vange Bergfjord. E-post: oddf-van@online.no. **REDAKSJONSRÅD** Fagsjef i Tine Rådgiving John Fløttum, Avlsforsker i Geno Hanna Retzius Storlien, Veterinær/kursansvarlig i Geno Anne Hege Hunskaar Tajet **ANNONSER:** Salgsfabrikken as, Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær. Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no. Mob. 901 19 121. **UTGIVER:** Geno SA, Storhamargata 44 – 2317 Hamar. Tlf. 95 02 06 00. E-post: post@geno.no. Medlemmer av Geno får Buskap tilsendt. Alle Geno-medlemmer kan tegne flere Buskap-abonnement til bare kr 425,– per år per abonnement. Forøvrig kan abonnement tegnes for kr 850,– pr. år direkte til Geno. Utkommer 8 ganger i året. Buskaps 75. årgang. **FORSIDEFOTO:** Kyr på beite i Herfjell i Gausdal Vestfjell Heidi Stenseng
GRAFISK PRODUKSJON: Layout og trykk: Merkur Grafisk. No issn 0807-5069. No issn 1894-5309 (Buskap online)

LEDER

KOSTHOLDSRÅD MED SLAGSIDE

Rasmus Lang-Ree
Ansvarlig redaktør
rlr@geno.no

Etter en litt turbulent prosess som førte fram til de nordiske kostholdsrådene (NNR 2023), har vi ventet i spenning på de nasjonale rådene fra Helsedirektoratet. Da de ble presentert under Arendalsuka kan vi fastslå at det ikke ble så ille som fryktet, men fortsatt er det råd som er basert på usikkert vitenskapelig grunnlag og som gjennomgående har en slagside mot animalske produkter.

På den positive siden kan vi trekke fram anbefalingene om melk. Rådene slår fast melkas selvskrevne plass i kostholdet og anbefaler tre porsjoner daglig med melk eller meieriprodukter. For å dekke vårt behov for jod bør to av porsjonene være melk, syrnet melk eller yoghurt.

Rådene om å ha et variert kosthold der frukt, bær eller grønnsaker er en del av alle måltider er også fornuftige råd det er vanskelig å være uenig i. Likeens at det er vann – og ikke brus og juice – som bør være tørstedrikken og at godteri, snacks og annet usunt – men fristende – bør begrenses.

Det er når det kommer til kjøtt at kostholdsrådene mildt sagt er ute på tynn is. For det første er forskningsresultatene om kjøtt og helse sprikende. Sammenhengene mellom rødt kjøtt og tykktarmskreft og hjerte-/karsjukdommer som det blir vist til er høyst usikre. Kjøttet rolle som viktig kilde for blant annet proteiner av høy kvalitet, jern, sink og B12 tillegges liten vekt.

Alarmerende er at det ikke skilles mellom råvaren rødt kjøtt og ultraprosesserte produkter. Forskningen som tyder på at ultraprosessert mat har helt andre helseeffekter enn måltider basert på ren råvare. Når det heller ikke skilles mellom kjøtt fra drøvtyggere og svin blir det useriøst fordi vi vet at det er forskjeller mellom kjøttslagene som kan ha betydning.

Merkelig nok har rødt kjøtt fått en maksgrense på 350 gram i uken, mens for nøtter er anbefalingen minst 20–30 gram. Til tross for tungmetallproblematikk og risiko for innhold av sopptoksiner settes det ingen maksgrense for nøtter slik som for kjøtt.

Siden nøtter er langt mer næringstette produkter betyr dette en anbefaling om at like mye energien i kostholdet vårt skal komme fra nøtter som fra rødt kjøtt. Hvis vi skulle følge rådene ville det bety en kraftig økning av importen og redusert selvforsyning.

> « Spis variert, spis norsk og spis opp! »

I sin iver etter å promotere et mest mulig vegetabilsk kosthold puttes alt i en sekk og store forskjeller mellom for eksempel vegetabilske oljer ses bort fra. Mens mettet fett i animalske produkter er fy, fy anbefales umettet fett. Dette til tross for at forskning har vist at frøbaserte oljer lagd av mais, raps eller soya kan ha skadelige helseeffekter sammenlignet med olivenolje.

Anne Kjerstin Bakken har vist at hvis kostholdsrådene følges vil det redusere arealet det dyrket mat på i Norge med 30 prosent. Selv om kostholdsrådene først og fremst skal være basert på hva som tjener folkehelsa, blir det en veldig tydelig målkonflikt når myndighetene har ambisjoner om økt matproduksjon og økt selvforsyning samtidig som de anbefaler et kosthold som vil gi kraftig reduksjon i matproduksjonen.

Trøsten får være at de færreste kommer til å følge kostholdsrådene i veldig stor grad. De fleste vil fortsette å kose seg med både meieriprodukter og rødt kjøtt og det kan de gjøre med god samvittighet. Vårt kostholdsråd er enkelt: Spis variert, spis norsk og spis opp!

Seteridyll fra Åltjern i Fåberg Vestfjell. Foto: Per Arne Kindlistuen

SNART KAN DU SENDE INN GS-PRØVER MED MELKEBIL

Fra september kan du sende GS-prøver med melkebilen på samme måte som ved innsending av melkeprøver og grovfôrprøver.

Hanna R. Storlien
hanna.storlien@geno.no
Eva Husaas
eva.husaas@geno.no
Begge avlsforskere i Geno

Tine og Geno har inngått et samarbeid om innkjøring av GS-prøver med melkebilen. Vi jobber med å tilrettelegge for at Q-meierienes produsenter også kan ta del i denne løsningen.

GS-prøven legges i samme beger som benyttes for melkeprøver og grovfôrprøver. Når prøveutstyr sendes ut får du også med en etikett som skal settes på toppen prøvebegeret. Hvis du benytter grønne GS-øremerker er det viktig at du også legger oppi lynlåspose med tilhørende etikett.

Prøvebegeret settes i den blå skinna og plasseres ved melketanken. Deretter plukkes skinnen opp av melkebilsjåføren og sendes videre til Biobank. Denne ordningen er kun for innsending av GS-prøver av NRF-dyr.

Snart kan du sende GS-prøvene med melkebilen. Foto: Rasmus Lang-Ree

TORE OLSEN SALG AS
Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40
salg@songeproducts.com
SONGE

Miljøvenleg vask
med eddik
Optima pH4 Universalvask
har god vaskeeffekt og dei organiske syrene gjer livet surt for problembakteriane
Produsert i Hardanger
Til reingjering overalt i heim og næring.
Les meir på
www.optima-ph.no
Optima pH
Optima Produkter AS, 5600 Norheimsund, Tlf. 56 56 46 10

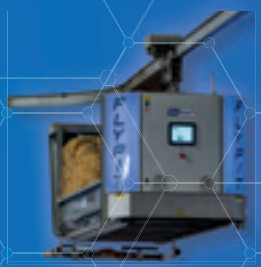
Gemini UP • Melkerobot

Buttler Gold Pro • Fôrskyver

Shuttle Eco • Fôringsrobot

FlyPit • Strørobot

BVS • Skraperobot

OPPDAG MER

NY BESTILLINGSLØSNING FOR GENOTYPING I GENO AVLSPLAN

Til høsten skal løsning for bestilling av genotyping flyttes fra medlem.tine.no og over til Geno avlsplan.

Hanna R. Storlien
hanna.storlien@geno.no
Eva Husaas
eva.husaas@geno.no
Begge avlsforskere i Geno

Bakgrunnen for denne endringen er at dagens versjon av Kukontrollen skal avvikles. Derfor jobber Geno nå med løsning for at bestilling av genotyping skal kunne gjøres i Geno avlsplan. Informasjon om avlsemner (seminokseemne/embryodonoremne) og oversiktstabell over avlsverdier vil bli vist på samme sted.

Tilsvarende funksjonalitet på ny side

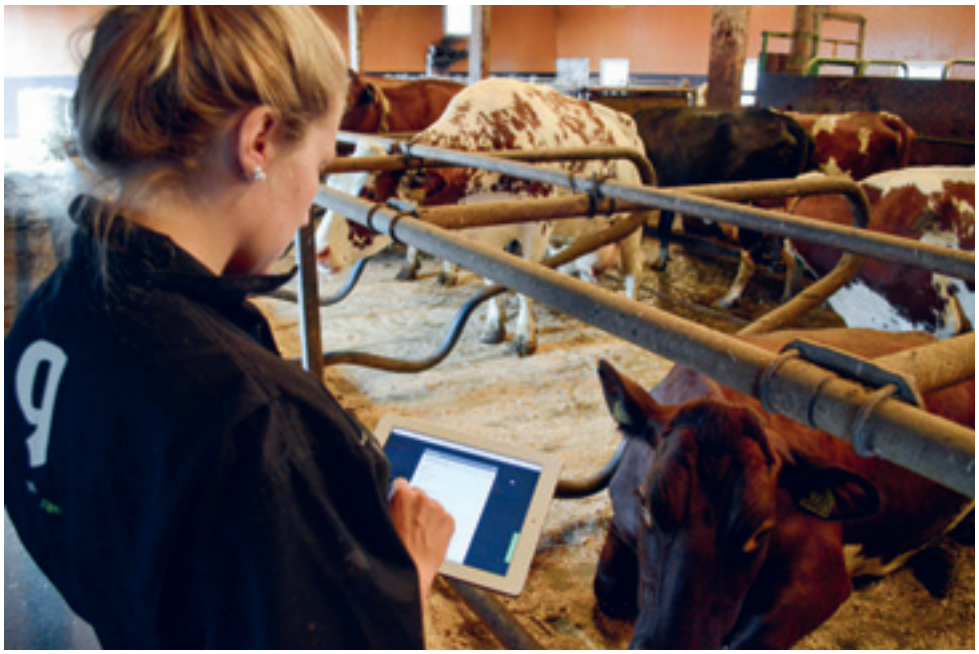
Funksjonaliteten for bestilling blir ganske lik dagens løsning på Tines sider. Visning av status for genotyping, samt om dyret er et avlsemne eller ei, skal ligge i selve bestillingstabellen. Man skal derfor kunne se om en kalv er utlistet som avlsemne og om det har blitt sendt ut utstyr for genotyping her. Dette gjelder både for kvige og okseemner. Det blir også mulig å filtrere denne tabellen så man kun får opp dyr som er aktive for bestilling, eller hvis man kun ønsker å se avlsemner.

Tabellen for å vise avlsverdier, som i dag ligger på *medlem.tine.no*, skal også flyttes over. Her er det tenkt funksjonalitet for å kunne laste ned tabellen som excelfil, samt å kunne velge hvilke indekser som skal vises, men det er ikke sikkert alt kommer med i første versjon.

Kombinert elektronisk øremerke og GS-prøvemerke

Fra september har vi åpnet vi opp for at produsenter skal kunne bestille elektroniske GS-merker. Vi kommer også til å beholde muligheten for bestilling av grønne GS-merker for dem som kun ønsker å ta prøve av noen få NRF-kvigekalver, og for å ta prøve av eldre dyr.

De grønne GS-merkene skal fortsatt benyttes på avlsemner. Derfor skal vi også få på plass en løsning der produsenter som benytter elektroniske GS-merker til genotyping av kvigekalvene sine, kan reservere seg mot å motta grønne GS-merker for genotyping av embryodonor-emner i tillegg. Innsendte prøver på avlsemner blir ikke fakturert for analyse. Det er ikke sikkert denne funksjonaliteten er klar helt fra starten da vi åpner for å benytte de nye merkene, men den kommer så snart den er klar.
Dette kan du lese mer om på side 18.

Fra september kan det bestilles elektroniske GS-prøvemerker. Foto: Eva Husaas

Norges mest solgte kraftfôr til høgtytende mjølkekyr

Formel Premium er skreddersydd for å dekke energi- og proteinbehovet i topplaktasjon samtidig som det opprettholder et godt vommiljø.

Disse egenskapene har gjort **Formel Premium** til førstevalget for besetninger med høgtytende mjølkekyr.

Visste du at:

- **Formel Premium** kommer i tre varianter tilpasset ulikt protein-innhold i grovfôret
- Vombestandig stivelse sikrer god helse og fruktbarhet selv ved store kraftfôrrasjoner

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida

Felleskjøpet Agri: Tlf.: 72 50 50 50 felleskjopet.no/formel
Felleskjøpet Rogaland Agder: Tlf.: 99 43 06 40. fkra.no

TO POPULÆRE ELITEOKSER

Hans Storlien
Leder kunde- og medlemstjenester i Geno
hans.storligen@geno.no

MYE Å GLEDE SEG TIL

Denne gangen presenterer vi to okser som vil få fram sitt virkelige potensial ved nytt eliteokseutvalg fra oktober. Altså noe å se fram mot. Dette gjelder oksen 12368 NR Stormo-P og 12387 NR Sandbu-P. 12368 NR Stormo-P er allerede distribuert i Trøndelag og Nord-Norge, og dermed i bruk i deler av landet. 12387 NR Sandbu-P topper på popularitet i Geno avlsplan, og oksene har det til felles at de er blant toppene på jureksteriør.

12368 NR STORMO-P

Denne oksen er rangert som nummer tre i avlsplanene og har en avlsverdi på 46. Oksen er kollet, og er blant oksene vi har distribuert regionvis. Derfor er oksen allerede i markedet fra Trøndelag og nordover. Resten av landet vil få del i oksen i løpet oktober. Med fokus på holdbarhet er denne oksen er en klar vinner med 138 i avlsverdi for holdbarhet.

1370 som er mor til 12368 NR Stormo-P. Foto Anne Margrethe Stormo

12368 NR Stormo-P. Foto: June Witzøe

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksen er fra Nordland og Meløy kommune. Oppdretter er Stormo Gård på Reipå. Faren er 12156 Strangstad-P med 12024 Trondstu som morfar. Oksen er halvbror til 12369 NR Kjerkhol-P.

Mora er 1370 som har en avlsverdi på 27, har hatt to kalver, og er inseminert på nytt med 12335 NR Austigard-P og venter sin tredje kalv i februar 2025. En av oppdretterne, Anne Margrethe Stormo, kan fortelle at mora er ei lita (og fôreffektiv) ku. - Hun fungerer godt i flokken og er blant de vi liker godt – den usynlige kua, forteller Anne Margrethe.1370 har en gjennomsnittavdrått på 7 826 kg og har svært høy fettprosent på 4,96 og proteinprosent på 3,57.

EGENSKAPER

12368 NR Stormo-P har er spesiell med at han har dratt i land gode egne avlsverdier som er langt bedre enn gjennomsnitt av mor og far. Dette har slått spesielt godt ut for melk, kjøtt, jur og bein. Mora 1370 har 100 i avlsverdi for melk og faren 12156 Stangstad 113. 12368 NR Stormo har per i dag 119 på avlsverdi melk. Tilsvarende er det også på kjøtt der mor har 88, far har 83 og Stormo har 96. For jur har Stormo scoret svært godt i forhold til opphav. Der begge foreldrene har 125 på jur, mens Stormo selv har en avlsverdi på 133. Samme fenomen ser vi også på lynne der oksen scorer betydelig bedre enn foreldremidlet. Stormo har tydeligvis vært svært heldig i «trekningen». En litt motsatt effekt har slått ut for jurhelse der begge foreldrene er bedre enn sønnen.

Oksen har produsert både SpermVital- og REDX-sæd og vil fa oktober være tilgjengelig som eliteokse over hele landet. Oksen er så langt ikke plukket ut for karriere i det internasjonale markedet.

12387 NR SANDBU-P

Oksen er kollet og vil toppe elitelista med 58 i avlsverdi. Den utpreger seg spesielt i antall førstevalg i Geno avlsplan, så her er det bare å merke seg nummer og navn. Her har vi virkelig en toppkandidat! Oksen er per nå en effektiv sædprodusent, og vil være tidlig ute i markedet. Den vil produsere både SpermVital og kjønnsseparert REDX.

1746 Petra. Foto: Privat

12387 NR Sandbu-P. Foto: Hans Storlien

Oksene som vi nå har presentert vil dominere i det norske markedet til høsten, og det er med stor spenning vi vil følge disse to videre. Spesielt er det stor spenning til 12387 NR Sandbu-P både med tanke på internasjonal popularitet og om han er blant de høyest rangerte ved årsskiftet med tanke på å få napp i avlsstatuetten for 2024.

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksen er født i Gudbrandsdalen nærmere bestemt i Vågå kommune og oppdretter er Ole Trond Anderssen. Oksen er sønn av den populære 12222 NR Skoien og med 12078 Lysevoll er morfar. Mor til oksen er 1746 Petra, og hun har hatt to kalver, og er inseminert på nytt med kjønnsseparert sæd av kampanjeoksen 12265 NR Smenes-P. Hun utmerker seg med ekstremt gode verdier på innhold i mjølk med blant annet 5,14 i snitt på fettprosent. Dette kommer også sterkt tilbake på sønnen sin avlsverdi på fettprosent. I antall liter mjølk er avlsverdien på kua noe lav, og dette gjenspeiles i at kua ikke er blant besetningens stormjølkere. Reint helsekort og god fruktbarhet kjennetegner også denne kua. Fra de som kjenner kua aller best beskrives hun som ei helt problemfri ku – slik de ønsker dem. Veldig snill og rolig med godt jureksteriør og gode bein. Hun beskrives på gudbrandsdøl som «littol», altså ikke den største kua i besetningen.

EGENSKAPER

Denne oksen er ekstremt god på egenskaper som er sterkt vektlagt i avlsmålet. Det er spesielt mjølk og jur denne oksen scorer veldig godt. På mjølk plasserer oksen seg godt imellom kvalitetene hos mor og far, mens den for jur scorer betydelig bedre enn foreldrene. 12387 NR Sandbu-P har identisk avlsverdinivå på 141 for fettprosent med sin morfar 12078 Lysevoll. For hastighet ligger også oksen over forventning med 111 i avlsverdi for denne egenskapen. Oksen utmerker seg også med sterke bein og klauver.

12387 NR Sandbu-P settes opp for produksjon av både SpermVital og kjønnsseparert sæd. Han har en fantastisk god profil, og den spås til å bli vår neste eksportsuksess. Oksen vil være tilgjengelig i det norske markedet i toppsesongen nå i høst og fram til februar.

Smått til nytte

HOLDNINGER TIL DYRKET KJØTT

En spørreundersøkelse I regi av Teknologirådet har kartlagt forbrukernes holdninger til laboratoriedyrket kjøtt. 1 000 deltakere ble blant annet spurt om å fullføre setningen «Jeg ville spist dyrket kjøtt hvis…». Flest svarte «det var billig», fulgt av «det var sunt» og «det var trygt». Først på fjerdeplass kom svaret «det var godt».

Forskning.no

MATTILSYNET ER EN BREMSE-KLOSS FOR EKSPORT I GRØNN SEKTOR

Helsesertifikater fra Mattilsynet er en forutsetning for at Geno kan eksportere sæd. Ressursknapphet og manglende vilje til å prioritere denne oppgaven bremser Genos sædeksport.

Kristin Malonæs
Administrerende direktør i Geno
kristin.malonaes@geno.no

Høsten er tid for innhøsting. Foreløpig ser det ut til å bli gode avlinger i store deler av landet, og grasproduksjonen har vært god. Det er godt for bonden, det er godt for selvforsyningen og det er godt for oss forbrukere som kan nyte norsk-produserte varer. Jordbruksoppgjøret er i havn, og økt melkepris slo inn fra 1. juli. Bonden blir bedt om å produsere så mye melk som mulig for å dekke etter-spørselen i det norske markedet og kostnadene knyttet til gjødsel er på vei ned. Dette gir et positivt bilde for våre eiere og for oss som genetikkselskap. Vår viktigste rolle er å forstå våre kunders hverdag og levere stadig høyere verdi inn til bondens suksess.

Store endringer i genetikkbransjen

Avsarbeidet som norske melkebønder har lagt ned i snart 90 år på NRF rasen, har rekordstor fremgang og styrker seg kraftig i den globale konkurransen. Samtidig gjennomgår genetikkbransjen på storfe store forandringer med en sterk dreining mot bruk av kjønnsseparert sæd og kjøttfegenetikk på melke-bruka. I Storbritannia er nå fordelingen 70 prosent kjøttfesemin og 30 prosent melkekusemin i melke-besetninger. Konvensjonell sæd er minimalisert. Utviklingen betyr at vi som leverer melkekusemin må ha flere kunder og større markeder. Geno har solgt NRF internasjonalt i over 25 år, og markedene våre ute er viktige for å utnytte produksjonskapasitet og finansiere avlsarbeidet videre.

Eksporten avhengig av Mattilsynet

For å kunne eksportere er vi helt avhengig av at Mattilsynet bistår oss med helsesertifikater som muliggjør handel med andre land. Dette er et kontinu-erlig arbeid som krever fokus og ressurser hos Mat-tilsynet for alle oss som eksporterer mat og biologisk materiale.

Eksport av sæd er avhengig av helsesertifikater fra Mattilsynet, og treghet i systemet har i flere år vært en hemsko. Foto: Turi Nordengen

Vi har vi over lang tid jobbet for at Mattilsynet må styrkes med mer ressurser for å kunne levere på de behovene som vi som eksportbedrifter har i forhold til eksportsertifikater, og situasjonen er ikke løst. Både næringsminister og landbruksminister har lovet å løse utfordringene, men ingenting skjer. Dette har pågått over flere 10 år. Tine har de samme utfordringene, de har også kunder ute som de ikke får sendt varer til fordi Mattilsynet ikke prioriterer grønn sektor. Dette er diskriminering og hemmer innovasjon og vekst i hele verdikjeden for mat.

Må samarbeide mot felles må

Det hjelper ikke at Norge har som ambisjon å doble eksporten, dersom vi ikke får sendt varene ut til de kundene som trenger våre løsninger. Det offentlige og private må samarbeide mot felles mål dersom de skal la seg realisere. Vi vil fortsette å jobbe politisk for å løse saken. I mellomtiden ønsker jeg dere en riktig god og produktiv høst.

TOPLAC®

– TROLIG NORGES BESTE KRAFTFÔR

TopLac® – på topp i 23 år!

Da vi lanserte Fiskå TopLac for over 20 år siden satte kraftfôret en helt ny standard til høytytende melkeku.

Med helt nye råvarer i resepten, tok TopLac markedet med storm. Fôret ble raskt favoritt i både robotfjøs og båsfjøs. Høyere grovfôropptak var – og er – en egenskap som alltid er interessant for våre kunder.

Vi har videreutviklet fôret kontinuerlig siden, og i dag er TopLac vårt mestselgende kraftfôr til melkeku og geit. Stadig flere bønder lar seg imponere over effekten på melkeytelse, kjemisk innhold og vomhelse.

Du får TopLac i fem varianter. Prøv du også.

- **TopLac® Nøytral** tilpasset middels grovfôr
- **TopLac® Låg** tilpasset proteinrikt grovfôr og ungt beite
- **TopLac® Høg** tilpasset proteinfattig grovfôr og - rasjoner
- **TopLac® Fiber** tilpasset grovfôr- og fibermangel
- **TopLac® Nøytral m/levende gjær** for økt fôrutnyttelse og mer melk

GODT GJORT ER BEDRE ENN GODT SAGT

Fiskå Mølle
www.fiska.no

NY INSEMINERINGSTEKNIKK – ENKLERE Å LÆRE

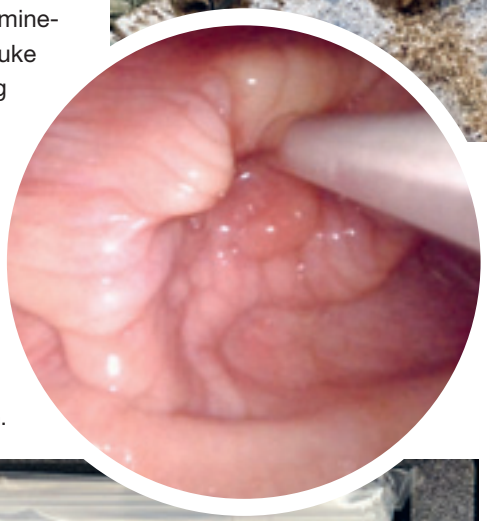
Anne Hege Hunskaar Tajet
Veterinær/kursansvarlig i Geno
anne.hege.hunskaar.tajet@geno.no
Tekst og foto

I november arrangerer Geno første ordinære kurs i inseminering med endoskopteknikk. Teknikken er raskere og enklere å lære enn tradisjonell teknikk fordi vanskeligheten med å finne åpningen i livmorhalsen elimineres. Endoskopet gir god visuell oversikt. Resultatene blir som ved tradisjonell teknikk.

Geno har testet ut ulike inseminеringsendoskop og valgt å bruke Cow Scope. Dette egner seg godt til både på kyr og kviger, er greit å betjene med én hånd og enkelt å gjøre reint. Geno har avtale med Akselsens Agenturer AS om salg og service til kursdeltakere. Inseminering med endoskopteknikk kan være et godt og spennende alternativ for eierinseminører. For veterinærer og teknikere som har et stort antall inseminеringer, vil nok tradisjonell teknikk fortsatt være mest praktisk.

CowScope kan håndteres med én hånd og er egnet til både kviger og kyr.

Endoskopet gir klare bilder og gjør det enkelt å finne åpningen i livmorhalsen.

Geno tilbyr nå opplæring i inseminering med endoskopteknikk med CowScope i tillegg til tradisjonell inseminеringsteknikk.

HØRES DETTE INTERESSANT UT?

Les mer her:

HEKTNER MASKIN 1983 - 2023

40 år JUBILEUM

Experter på gjødselhåndtering

Alt du trenger til gjødselhåndtering

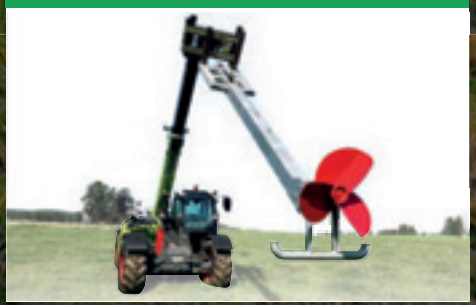
HEKTNER MASKIN BLE ETABLERT I 1983

Vi har igjennom 40år levert kvalitetsutstyr innen gjødselhåndtering til bønder over hele vårt langstrakte land.

Takk for samarbeidet! Vi ser frem til 40 nye år med gjødselhåndtering.

HEKTNER MASKIN

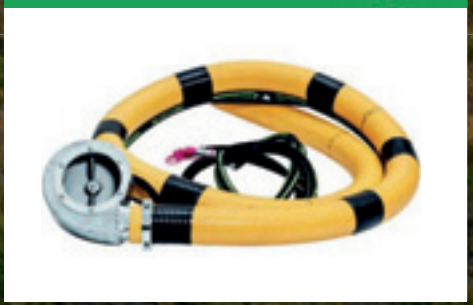
Storth Hydraulisk Mikser
Svært effektiv

SlurryKat 10M DUO
Stripespreder

Cobra 200
Hydraulisk gjødselpumpe

TA KONTAKT FOR TILBUD: salg@hektner.no • 63 83 90 00 • hektner.no

INSEMINERINGS-TIDSPUNKT OG SÆDTYPER

Anne Hege Hunskaar Tajet
Veterinær/kurs-ansvarlig i Geno
anne.hege.hunskaar.tajet@geno.no

For å lykkes best mulig med inseminering må kua trives, og sæddosen må behandles riktig og brukes på rett tidspunkt. Alle sædprodukt skal tines på 36-38°C. Ikke-omløpsprosent varierer litt gjennom året, med litt bedre resultat om sommeren enn om vinteren. Dette skyldes lys, beite- og fôrforhold som i mange besetninger gir bedre brunst og eggkvalitet om sommeren.

KONVENSJONELL SÆD

Originalen

Spermier pr. dose: 12 millioner

Levende spermier i kua: 24 timer

Sædbehandling: Minst 1 minutt tinetid. Anbefalt maksimalt 15 minutter fra opptining til inseminering. 1 time i tinevannet er mulig.

Optimalt inseminingstidspunkt: Midt i brunsten til 6 timer ut i etterbrunsten

Inseminering riktig dag er viktigst for resultatet. Brunststart om morgenen; inseminere seint samme dag eller tidlig dagen etter.

Brunststart ettermiddag/kveld; inseminer påfølgende dag.

Aktivitetsmålere angir beste inseminingsintervall basert på gjennomsnittlig brunstlengde, 18 timer.

Bruksområde: Til tradisjonell drift. Til kyr det ikke er prioritert kvigekalv etter. Når tidspunkt eller mottakerdyr ikke er ideelt for kjønnsseparert sæd.

Kjønnsfordeling kalv: Ca. 50 prosent av hvert kjønn

Ikke-omløpsprosent 56 dager: Ca. 72–73 prosent

KJØNNSSEPARERT SÆD

90% x/y

Spermier pr. dose: 2,6 millioner

Levende spermier i kua: 24 timer

Sædbehandling: Minst 40 sekunder tinetid. Maks 5 minutter fra opptining til inseminering.

Optimalt inseminingstidspunkt: Siste del av brunsten til eggløsning (ca. 12 timer ut i etterbrunsten)

Bruksområde: X (hunnsæd): Til kviger for lettere fødsel og raskere avlsframgang i besetningen. Til kyr du ønsker kvigekalv etter. For kvigekalv til bestemte tidspunkt, for eksempel for å jevne ut kalvingstopper eller mer sommermelk. Y (hannsæd): Til bruksdyr du ikke vil bruke i avl.

Negativ energibalanse påvirker fruktbarhet negativt. Kjønnsseparert sæd anbefales til dyr i balanse.

Kjønnsfordeling kalv: >90 prosent kvigekalver (x-sæd)/oksekalver (y-sæd)

Ikke-omløpsprosent 56 dager: ca. 62–65 prosent

SPERMVITAL

48 t

Spermier pr. dose: 20 millioner

Levende spermier i kua: 48 timer

Sædbehandling: Minst 1 minutt tinetid. Maks 15 minutter fra opptining til inseminering.

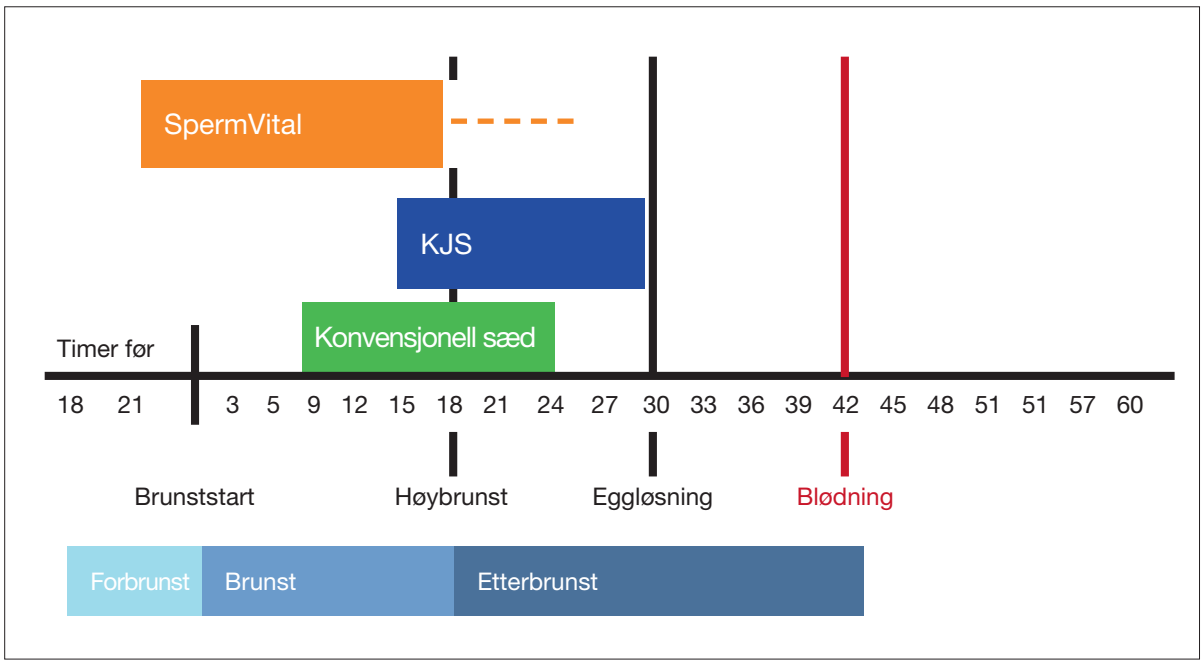
Optimalt insemineringstidspunkt: Siste del av forbrunsten til 6 timer ut i etterbrunsten

Bruksområde: Ved inseminering tidlig i brunsten, istedenfor dobbeltinseminering, ved svake brunster og usikkert eggløsnings-tidspunkt. SV-sæd kan ikke veie opp for dårlig eggkvalitet eller ugjestmildt livmormiljø.

Kjønnsfordeling kalv: Gir i gjennomsnitt 50 prosent av hvert kjønn

Ikke-omløpsprosent 56 dager: Ca. 72–73 prosent

Figur. Figuren viser optimalt insemineringstidspunkt for ulike sædtyper.

EAS

Enger Agri Service AS

Din forhandler innen melke og foringsutstyr til storfe

Vi forhandler en rekke produkter for den norske bonden. Vårt hovedfokus er på melkeutstyr og innendørsmekanisering til storfé, men vi tilbyr også mye annet annet utstyr.

Vi ordner det meste!

eas.as 954 81 368 Bjørnstadveien 21 - 1866 Båstad

KOMBINERT ELEKTRONISK ØREMERKE OG GS-PRØVE-MERKE

Nå har vi åpnet opp for at produsenter kan bestille elektroniske GS-merker. Dette har vært etterspurt fra medlemmene våre i lengre tid, og det vil gjøre det enklere å rutinemessig GS-teste alle kvige-kalvene så fort de er født.

Hanna R. Storlien
hanna.storlien@geno.no
Eva Husaas
eva.husaas@geno.no
Begge avlsforskere i Geno

Disse merkene er kombinerte øremerker og GS-prøvemerker, så man kan ta ut GS-prøve samtidig som man merker NRF-kvigekalver. De elektroniske GS-merkene bestilles hos MSD Animal Health (OS ID). Det ikke-elektroniske merket i høyre øret blir som før, mens du tar en vevsprøve av kalven samtidig som du setter inn det elektroniske øremerket i det venstre øret.

Med elektronisk GS-merke er det ikke lenger nødvendig å vente til etter at kalven er født med å bestille GS-utstyr. Utstyret ligger klart hos deg, og du kan sende inn GS-prøven rett etter at kalven er født og merket er på plass i øret. Prøven kan videre legges i tilsvarende beger som for grovfôrprøver og melkeprøver, merkes med GS-etikett, og settes i skinna ved melketanken for henting. Les mer om dette på side 6.

Bestilling av analyse blir registrert hos Geno når Biobank mottar prøven. Bestillingen blir da synlig i den nye bestillingstabellen i Geno avlsplan. Les mer om dette på side 8.

Pris og fakturering

Elektroniske GS-merker koster 22 kr mer enn ordinære elektroniske øremerker, og kjøpes hos MSD Animal Health (OS ID). Geno fakturerer kun for transport, behandling av DNA, analyse og avlsverdiberegning, og dette koster totalt 195 kr. Faktura for dette kommer på seminfakturaen.

Totalsummen for elektronisk GS-merke og analysedelen blir lavere enn ved bruk av grønne GS-merker.

Grønne GS-merker fortsatt tilgjengelige for bestilling

Vi kommer også til å beholde muligheten for bestilling av grønne GS-merker for de som kun ønsker å ta prøve av noen få kvigekalver, eller av eldre dyr. De grønne GS-merkene skal fortsatt benyttes på avlsemner. Derfor skal vi også få på plass en løsning der produsenter som benytter elektroniske GS-merker til genotyping av kvigekalvene sine, kan reservere seg mot å motta grønne GS-merker for genotyping av embryodonoremner i tillegg. Innsendte prøver på avlsemner blir ikke fakturert for analyse. Det er ikke sikkert denne reservasjonsløsningen er klar med en gang vi åpner for å benytte elektroniske GS-merker, men den kommer så snart den er klar.

Merk at det er en egen tang for å sette inn elektroniske GS-merker. Denne legges automatisk til første bestilling hos MSD Animal Health. Kostnad for tang må dekkes av hver enkelt produsent.

Omtrent slik ser en kalv med elektronisk GS-merke i øret ut. Elektronisk øremerke og GS-merke i ett og samme merke! Foto: Hanna Retzius Storlien

En slutt på slappe kalver og manglende sugeevne

Tidlig sommeren 2022 fikk vi et økende problem med svakfødte kalver. Etter en vår med tilfeller med kalver med dårlig sugerefleks, dette ble behandlet som enkelt tilfeller med et bredspektret mineral-tilskudd til påvirkede kalver. Etter hvert som sommeren kom ble svakfødte kalver et stadig økende problem, hvor kalvene ble så dårlige at de verste kalvene ikke klarte å stå på egenhånd. Mistanken om selen-mangel ble stadig forsterket.
Juni 2022 ble det satt i gang systematiske tiltak for å finne årsak og videre behandling.

Det ble tatt ut blodprøver av kyr rett før kalving og kalver inntil 5 dager etter fødsel for å finne selenstatus på både mordyr og kalver.Resultatene som kom var meget lave, de svakeste kalvene hadde ikke lesbare selen-verdier. Samtidig som prøvetaking ble utført, ble systematisk behandling med Selevitan utført på alle kalver. Problemet med injeksjons-behandlingen var at det tok 3-4 dager før kalvene var ved normal vitalitet og fortsatt merket vi dårligere tilvekst, vitalitet og det virket som mage og tarm-system ikke fungerte optimalt.

ESey kommer på banen..

Våren 2023 begynte jeg å få opp reklame på Instagram om en ny type bolus med et ekstra høyt selen og E-vitamin innhold som skulle hjelpe på brunst og råmelkskvalitet. Under et møte med praktiserende vet og TINE-vet hvor nye fremgangsmåter på problemet sto litt stille ble denne bolusen tatt opp som en slags «Hail Mary» løsning blant 4 rådville i møte. Vi ble enige om å prøve.

Det ble gjort innkjøp av 20 boluser som ble gitt 14 dager før forventet kalving for at kua skulle begynne å ta opp ekstra selen før kalving, og i og med at bolusen har 60 dager virkning ville vi få virkningen på de to første brunstene som en ekstra bonus. Fra første kalv så vi en betydelig forbedret vitalitet på kalven, vi gikk fra å måtte sondet de første målene til at kalven drakk 5 liter av egen maskin og var opp på føttene i løpet av den første halvtimen.

ESey
E Se DE
ADULT CATTLE

BONDEN.SHOP

BAKGRUNN:

Gårdsnavn: Holing Østre
Drives av: Vegard Skjesol & far Geir Skjesol
Gården ligger i Levanger kommune
Kvote på 450 000L
Ca. 65 årskyr fordelt på 55 melkekyr og 10 ammekyr, alle kalver ammes på ammetanter frem til 3-4 måneder.

Symptom på selen-mangel er nedsatt muskelfunksjon som kan påvirke hjerte og mage og tarm-kontraksjoner som hemmer næringsopptak til kalvene. I samråd med praktiserende veterinær og TINE-veterinær ble det satt i gang et større prosjekt med forskjellige mineraltilskudd for å øke selennivået i dyrene. Her ble det prøvd ut mineraltilskudd (Pluss storfe fra FK) i fôrmiks til melkekyr, mineral pellets til sinkyr (Pluss sinku fra FK) og to forskjellige sinkubolus under sintids perioden (Pluss sinku fra FK og AllTrace DryCow). For å sjekke effekten, ble det regelmessig tatt ut blodprøver. Resultatet fra de forskjellige mineral-tilførslene ble ikke så gode som forventet og det var vanskelig å finne noen mønstre eller vesentlig bedring blant de blodprøvene som ble tatt. Det eneste som viste noe bedring, var råmelkskvaliteten som resulterte i bedre immunitet blant kalvene som hjalp noe.

Det ble en respons som vi aldri hadde sett for oss. Kalver etter mødre med ESey tilskudd hadde bedre vitalitet, bedre sugeevne, mindre diarè og høyere tilvekst.
-Vegard Skjesol, melkebonde

Etter dette har vi fortsatt å bruke ESey på 90% av kyr 10-14 dager før kalving og her ser vi en klar forskjell på de som har fått ekstra tilskudd av selen og de som ikke. Kalvene er friske og kyrene viser en klarere første og andre brunst, i tillegg har råmelks-kvaliteten blitt noe forbedret. Av erfaring må boluser gis senest 10 dager før kalving for at det skal få en innvirkning på kalvehelsa og fortsatt er det noen få som ikke får et høyt nok selennivå slik at de må få et ekstra tilskudd av selevitan. Men ingen kalv er så dårlig som de var sommeren 22.

KORTERE DREKTIGHETS-TID FOR NRF

Drektighetslengden har avtatt noe for NRF de siste 20 år, og gjennomsnittet justeres ned fra 280 til 278 dager.

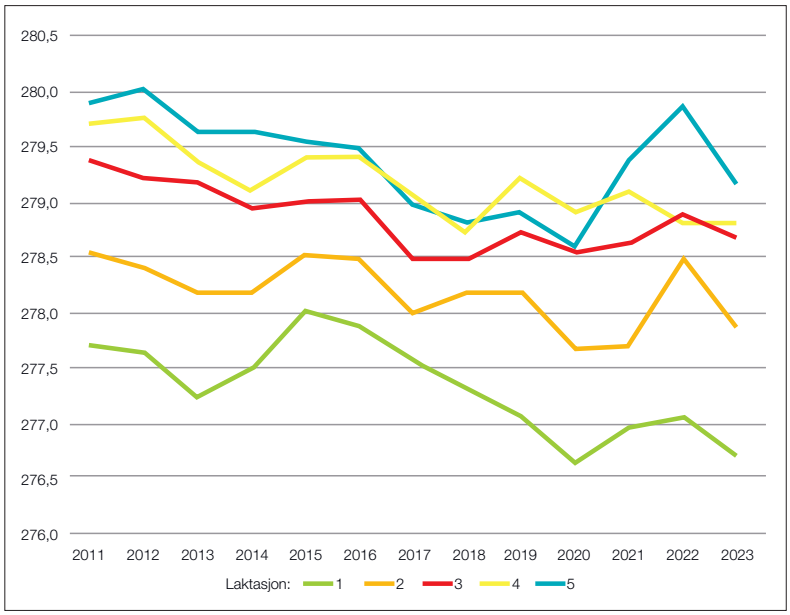
Anne Hege Hunskaar Tajet
Veterinær/ kursansvarlig i Geno
anne.hege.hunskaar.tajet@geno.no

Figuren viser utvikling i drektighetstid. For kviger er gjennomsnittet på 277 dager, og ved tidlig innkalving er det grunn til å gjøre klar kalvingsbingen enda litt tidligere. Drektighetslengden øker med laktasjonsnummer, og 5.laktasjonskyr går i snitt drektige med NRF-avkom litt over 279 dager.

I tillegg vil det være forskjell i drektighetslengde avhengig av kalvens kjønn. Kvigekalv kommer gjerne ett døgn seinere enn oksekalv.

Bruker du kjøttfe på NRF-kua, er det greit å notere seg at drektighetslengden bestemmes av farrasen.

Figur. Utvikling i drektighetstid for NRF i ulike laktasjoner.

HVORFOR *akkurat* HØY

Anne Hege Hunskaar Tajet
Tekst og foto: Veterinær/kursansvarlig i Geno
anne.hege.hunskaar.tajet@geno.no

Lukta av godt og nytt høy er herlig, og det kan være en oppmuntring til grovfôreting både for kalv og for dyr som trenger litt ekstra omsorg. Den germanske ordstammen som høy stammer fra, hau, betyr å kutte eller hogge. Hogge og høy er dermed ordslektninger. Om gress som ble kuttet, bruktes hauja i germansk i jernalderen. 1000 år seinere ble det til hey i norrønt, og selv om mye er forandret på enda 1000 år, er ordet overraskende likt!

Optimal innredning til storfe

LIGGEBÅS

2 delt vannmadrass

Utviklet for å gi optimale forhold for både bonde og ku.

Den 2 delte vannmadrassen har en avrundet form som lar kua " flyte på vannet", reduserer trykkpunkt og hårløse eller hovne haser, gir ekstra komfort når kua legger seg ned, er hygienisk og tørr.

- Egnet for alle typer fritthengende båsskiller

LIGGEBÅS

Fitbox

Å være i god form er viktig, også for kua. Fitbox er et fleksibelt båsskille laget av slanke glassfiber stenger, er vennligere for kua og bidrar til et lengre produktivt liv.

Bonden som velger Fitbox, vil få bedre oversikt i fjøset og merke at dyrene får mer plass i båsen og bedre komfort.

FORFRONT / FANGFRONT

Fangfront

Highline-sikkerhetsforingsfront gjør mye mer enn bare å gi tilgang til grovfor. Fangfronten gir større bevegelsesfrihet for kua og sikrer fred og ro under foring.

Det er lagt stor vekt på dyr og menneskers sikkerhet, driftskomfort og effektivt arbeid.

- Mulighet for individuell tilpasning

Se mer på vår Facebook side

spinder DAIRY HOUSING CONCEPTS Dealer

+47 900 45 775
Finnøyvegen 296
www.gladq.no

Smartere landbruk er ditt valg.

Effektiv fôring med Lely Vector

Alltid nok og ferskt fôr på forbrettet sikrer deg en optimal produksjon. Høyt fôropptak og god dyreflyt med lav rangkamp, gir økt ytelse og fôreffektivitet. Med Lely Vector kan du tildele ulike grovfôrkvaliteter til de ulike dyregruppene. Dette gir en unik mulighet til å utnytte gårdens grovfôrressurser på best mulig måte. Ta kontakt med ditt nærmeste Lely Center.

Smartere landbruk.

Lely Center Fåvang
Tlf. 61 28 35 00

Lely Center Heimdal
Tlf. 72 89 41 00

Lely Center Nærbø
Tlf. 51 43 39 60

Lely Center Revetal
Tlf. 33 30 69 61

Les mer på lely.com/no

EN EVOLUSJONSMESSIG GENISTREK

FRA "ENMAGA" MELKEDRIKKER TIL GRASETENDE DRØVTYGGER

Kalven gjennomgår store anatomiske og fysiologiske endringer i løpet av sine første levemåneder, nesten på nivå med larven som forvandles til en sommerfugl. Hva er det egentlig som skjer? Glemmer vi å reflektere over naturens fascinerende tilpasningsevner?

Beitetilsyn og tilleggsforing av kviger på utmarksbeite. Foto: Leif Arne Lirhus

Hege Overrein
Spesialrådgiver i Tine Rådgivning/ Universitetslektor – Nord Universitet
hege.overrein@tine.no
Anja Våg Skjold
Fagleder Fôring i Tine
anja.vag.skjold@tine.no

Fordøyelseskanalen til en nyfødt kalv er i utgangspunktet steril, men eksponeres for bakterier og andre encellede organismer straks den puster inn fjøsluft, stikker nesen bort i mors spener, oppstallingskompiser eller fjøsinnredningen. Råmelk med tilstrekkelig immunstoffene beskytter kalven for sykdomsframkallende agens, men de livsviktige mikroorganismene (bakterier, protozoer og sopp), som lever i fordøyelsessystemet til alle grasetende dyr, koloniserer fordøyelsessystemet via munn og luftveiene uten at immunsystemet forhindrer denne «invasjonen».

Symbiose mellom vertsdyr og mikrober

Et gjensidig samarbeid oppstår mellom vertsdyret og et ufattelig antall mikrober (milliarder i hver milliliter vomvæske). Mikroorganismene har et enzymapparat til å fordøye fiberbindinger (cellulosen) i gras, og ernærer seg selv av det. Disse enzymene mangler hos vertsdyret, som i stedet lever av reststoffene (de flyktige fettsyrene) fra mikrobenes nedbryting. Symbiose med mikrobene sikrer drøvtyggeren høgverdig mikrobielt protein og tilgang til energien bundet i plantematerialet. Evnen til å utvinne energi fra planter ved hjelp av mikrober kan sees på som et av evolusjonens mest avanserte oppfinnelser. Blant samtlige grasetere er drøvtyggere spesielt god til dette, og kan hente vel 70 prosent av energien fra plantefiber.

Spedkalven – designet for melkefôr

Fordøyelsessystemet til nyfødte kalver fungerer som hos enmaga dyr, siden løpemagen er stor, og formagene (vom, nettmage og bladmage) ennå ikke er særlig utviklet. Løpemagen utgjør hele 60 prosent og vomma kun 25 prosent av det totale formagevolumet på en nyfødt kalv. Som vist i figur 1 vil proporsjonene endres med alderen. Fordøyelsesenzymer rennin og laktase som bryter ned melkeproteiner og melkesukker dominere i den unge kalvekroppen. Melk er derfor det viktigste fôret til kalven de første 3–4 leveukene når andre fôrmidler ikke kan utnyttes.

Bollerenna leder melka til løpen

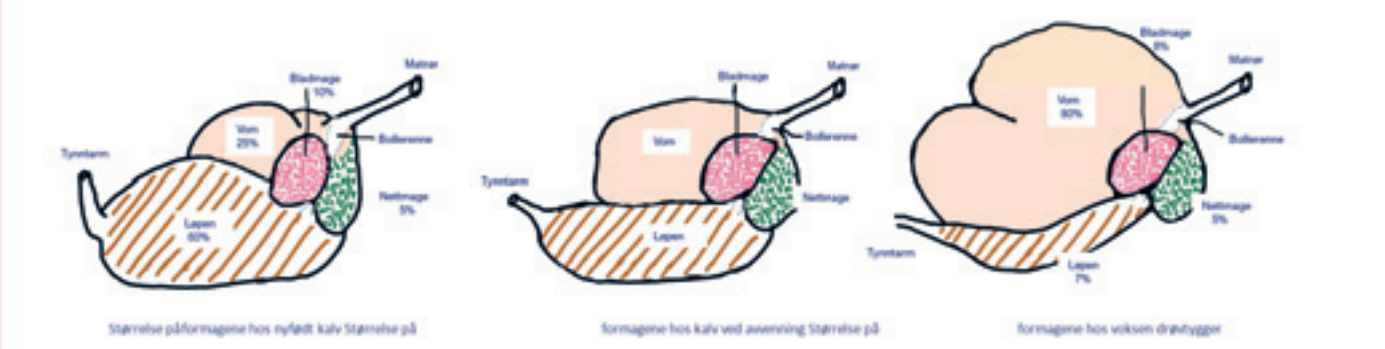
Når kalven drikker melk ledes melka fra spiserøret til løpen via bollerenna. Bollerenne er en «kanal» som dannes i bunnen av nettmagen og utløst av en refleks stimulert av suging, kroppsvarm

Vommas innside krummes og er bekledd med vompapiller. Dette gir mye større overflate på vomveggen og effektiv absorpsjon av næringsstoffer. Foto: Privat

melk, eller når kalven forbereder seg på melkefôringa. Refleksen fungerer best når kalven får suge og holde hodet bøyd oppover. Dersom kalven drikker store mengder kald melk, eller melka «tømmes» i kalven, er faren for at melka havner i vomma framfor løpemagen til stede. Dette er en uønsket situasjon da melka som havner i vomma gjærer/råtner med det resulterer at kalven får diaré og blir utrivelige. Miljøet i løpemagen/magesekken er surt og forhindrer uheldig bakterievekst. Det sure miljøet gjør også at søt melk koagulerer (danner ostestoffer). Koagulert melk fremmer fordøyeligheten, og gir kalven en større metthetsfølelse. Løpen er elastisk, og kalven kan derfor

Figur 1. Forholdet mellom de ulike mageavsnitten på ulike utviklingsstadier.

drikke store måltider om smokken ikke har for stor åpning.

Vær oppmerksom på at refleksen som utløser dannelsen av bollerenna vanligvis ikke påvirkes av vann. Det forklarer hvorfor kalver som står og patter på vann-nipler ofte får ei karakteristisk vannfylt vom. Vanninnblanding i melk frarådes i enhver fôringssituasjon av nevnte årsak, men også fordi vannet hindrer melka å koagulere i løpen.

Den fascinerende vomma

I det kalven begynner å interessere seg for fast føde, gjerne ved 2–3 ukers alder, begynner «den store forvandlingen» av fordøyelseskanalen. Når kalven eter kraftfôr i tillegg til melk blir vomma større, vomveggen kraftigere og mer blodfylt. Fast føde aktiverer mikrobene i vomma. Mikrobenes produksjon av flyktige fettsyrer stimulerer overflatevevet i vomma til å forandre seg, og det dannes lange vompapiller på innsiden som absorberer syrene. Den fra før glatte og bleke vomveggen blir mørkere og får en «teppeaktig» innside, noe som øker vommas overflate betraktelig. Fra et biologisk perspektiv utvikler vomma og nettmagen seg raskt, men det tar minst fire uker fra kalven starter å ete kraftfôr til vommveggen har en struktur som gjør den i stand til å utnytte energien fra fôret. Derfor er melk en viktig del av kalvens diett under hele utviklingsperioden.

Grovfôrets betydning for vomutvikling

Grovfôrets betydning for vom- og drøvtyggerutviklingen må ikke undervurderes. Grovfôr gir ytterligere økning av vomvolumet, bidrar til å utvikle muskulatur, stimulerer til vomkontraksjoner og ørting. Et bevegelig vominnhold vil i tillegg til stor overflate sikrer høg næringstransport over vomveggen. Det vil igjen bety mer stabil pH i vomma og økt fôrutnyttelse. I takt med at vomma vokser og kalven kan ta opp mer og mer grasbaserte fôrmidler mister bollerenna sin funksjon, og melk kan fases ut av kalvens diett. Fôringsopplegget og oppstallingen har betydning for hvor raskt og smertefritt kalven blir en drøvtygger. Under normale omstendigheter betraktes kalven som fullverdig drøvtygger ved 3–4 måneders alder, selv om den fortsatt vokser og utvikler seg. Ei velutviklet vom- og drøvtygger-funksjon gir gode forutsetninger for høyt fôropptak og effektiv fôrutnytting senere i livet.

Rent vann, rent kraftfor og rent grovfor krev gode rutiner. Foto: Anja Våg Skjold

MØTE DAGENS EFFEKTIVITETSKRAV – PRAKTISKE ERFARINGER FRA EIN VESTLANDSBONDE

Kalvens anatomi og fysiologi er den samme som før, men betingelsene rundt kalven har endret seg mye. Fjøsa er større, gjerne med andre oppstallingsløsninger, kan hende er røkteren mindre til stede, og den økonomiske situasjonen fordrer mindre avvik fra optimal drift. Å legge litt ekstra innsats i kalveoppdrettet, framtidas produksjonsdyr, er ei lønnsom investering. Dette har melkebonde, Leif Arne Lirhus erfart og deler gjerne erfaringene sine med yrkesbrødre.
- Ingenting er så frustrerende og tidkrevende som sjuke kalvar! Det er kjekkere å bruke den tida på å fôre for å unngå problemer med kalvene og gjøre forebyggende tiltak, sier Leif Arne.

Han hadde problemer med kalvene sine for 5–6 år siden og bestemte seg da for å gjøre store endringer i kalveoppdrettet sitt. Dette har han lyktes særdeles godt med!

Gården og drifta

Leif Arne bor i Myrkdalen, ei fjellbygd på om lag 350 meter over havet i Voss kommune. Fjøset er eit lausdriftsfjøs, bygd med melkegrav. Robot ble satt inn i 2019. For å utnytte dei gode fjellbeita på gården er det høstkalving, med vel 40 kalvinger hver høst. Kvigene må tidlig bli gode drøvtyggere og tåle fjellbeiting fra dei er ca. 9 måneder gamle. Oksekalvene selges etter avvenning. Rasen er i hovedsak NRF med litt innslag av Angus på de kyrne han ikke ønsker avkom etter.

Kalvene blir runde, trivelige og robuste når de får mye melk. Foto: Leif Arne Lirhus.

Resultatet hos Leif Arne etter flere år med oppgradert fokus på kalveoppdrettet er at kvigene har bedre hold og vekt etter første beitesommer og førstekalverne som har fulgt dette opplegget som kalv, melker jevnere og bedre enn tidligere år!

Avgjørende endringer i oppdrettet som vi mener har hatt god effekt i denne besetninga

- Måling av all råmelk med refraktrometer
- Mer melk til de yngste kalvene
- Tydelig nedtrapping av melk
- Gruppering med 5 kalver i hver binge (unntaksvis 6 når det ikke går opp)
- Tidligere inn med tiltak så snart kalven viser tegn til sturing, sykdom eller snyltere. Det krever at han er mye i fjøset disse fire høstmånedene når han har melkeføringskalver, men det er ei god investering!

LEIF ARNES OPPSKRIFT

Leif Arne har funne ei oppskrift som fungerer hos seg og deler den gjerne, men det er viktig å poengtere at han tilpasser oppskrifta litt til enkeltkalver som har behov for det.

Råmelk

Leif Arne sjekker alltid råmelkskvaliteten med refraktometer.

Mengde

Kalven får drikke så mye som den vil det første målet og han er fornøyd med 4 liter første tildeling, men erfarer at enkelte kalver drikk opp i 6 liter. Dersom kalven drikk over 4 liter råmelk første måltid stresser han ikke med neste måltid. Da kan gjerne kalven være litt dorsk og ha lite matlyst, men hopper gjerne opp og drikk trivelig igjen noen timer senere. God råmelk blir fryst ned til senere bruk.

Dersom kalven drikk dårlig første mål sonder han den 2,5 liter med en gang og sparer resten av den første råmelk i kjøleskap og gir denne ved neste måltid. Leif Arne erfarer at det er bedre å sonde enn å stå å kjempe med kalver som ikke vil drikke. Han opplever også at yngre dyr har bra brix-verdi i råmelka, særlig når det er lite melk ved første utmelking. Eldre dyr kan gjerne ha råmelk som ser «bra» ut, er tjukk og gul men med låg brix. Eldre dyr har ofte mer melk og då tynnes nok råmelka litt ut.

Tildelinger

Kalvene får bare 2 tildelinger pr. dag, men de får drikke så mye de orker fra smokkebøtter eller melkebar. I snitt drikk kalvene mellom 10 og 12 liter, men de kan ha noen dager innimellom der de blir litt matleie og drikk litt mindre, så tar de seg opp igjen.

Melkeføring

Type melk

Kalvene får søtmelk om lag ei uke, før overgang til erstatning. Siden det bare er 2 tildelinger per dag har han valgt å bruke ei melkeerstatning med høyt næringsinnhold. Leif Arne brukar Sprayfo Delta, men synes det er mange gode merker å velge mellom. Melketaxi sørger for jevn temperatur og god kvalitet.

Reinhold

Den viktigste faktoren for å lykkes med melkeføringa er gode rutiner rundt reinhold. Smokkebøttene/melkebarene vaskes hver dag og jevnlig med Kombi, smokkene byttes når de er slitte og alltid til en ny gruppe med unge kalver. Melketaxi har eget reingjøringsprogram.

Avvenning

Flere nedtrappingsstrategier er utprøvd, men Leif Arne har landa på å starte nedtrappinga ved om lag 5 ukers alder med ei tydelig og «lang» nedtrapping. Først reduseres mengde pr. tildeling, før et måltid blir kutta helt i slutten av melkeføringsperioden. Kalvene blir avvent ved 8–9 uker, men det blir hele tida gjort individuelle vurderinger.

Gruppering

Leif Arne omgrupperer kalvene fortløpende for å holde de jevne i størrelse, både i melkeføringsperioden og utover vinteren.

Kraftfôr

Kalvene har fri tilgang på kraftfôr og vatn fra de er nyfødte. Det er viktig å bruke et kraftfôrslag som er tilpassa kalv. Leif Arne bruker Kalv Premium i starten og går over til Kalv Vekst når de begynner å ete litt mengde (ca. 3 uker) og fram til 2–3 måneder. Overgang til ku-kraftfôr etter det, som regel Premium eller Elite.

Leif Arne vasker smokkbøttene og melkebarene godt og bytter smokker ofte, her i god diskusjon med Anja. Foto: Anja Våg Skjold

Kvigene har fremdeles fri tilgang på kraftfôr fram til 5–6 måneder før overgang til normføring.

Om lag 1 måned før beiteslepp blir kraftfôret ytterligere redusert for å sikre godt grovfôropptak før beiteslepp i juni. De går først litt heime til de lærer gjerdene og tar seg opp i beiteopptak, gjerne sammen med eldre dyr som kan beite, før de flyttes til fjellbeite. Kvigene er nå jevnere og større når de tas inn på høsten.

Grovfôr

Til de minste kalvene brukes det Anja kaller «medisinhøy». Dette er høy som ikke er grovt og heller ikke kraftig gjødsla. Leif Arne opplever at bingene er tørrere med høy enn ved bruk av surfôr, særlig i overgangen fra melk til kraftfôr. Han får mer stabile mager når kraftfôropptaket øker og generelt mer robuste kalver. Energien får kalvene gjennom melk og kraftfôr, høy blir mest for å fylle opp vom og bygge vomvolum.

Drikkekar

Det er vanlige drikkekar med ventil inne og vatn i bøtter ute i igloene og hyttene.

Oppstalling

Leif Arne bruker igloer med halm og 5 kalver i hver iglo før de kommer inn i bingene. Her skal Leif Arne også lage til halmsenger inne fordi det fungerer så godt på halmen ute. Leif Arne er rask til å skille fra syke kalver i enkelthytter for å unngå høgt smittepress i bingen og for å gi den påkjente kalven fred til å bli frisk. Det er mye kalv både ute og inne fram til oksene blir solgt og det blir plass til alle inne. De siste som kommer inn på høsten har gjerne noe mer pels, men blir klipt for å ha betre kontroll på hold og tilvekst.

Mette, fornøyde kalver. Foto: Leif Arne Lirhus

Kvigene blir oppstalla inne i grupper på vinteren, her varierer størrelsen på gruppene mer for å få fôringa mest mulig tilpassa behovet til hver dyr. Det er liggeplatting som skal bygges om til halmseng hos de minste og spalt ved fôrbrettet. Kalvene får kraftfôr i boks/automat tilpassa fri tilgang slik at kraftfôret alltid er friskt.

Suksessfaktor

Leif Arne har ei svært høgt fokus på å sette inn tiltak tidlig. Er det en kalv som virker til å være redusert blir det tatt tak i det med en gang. Han venter ikke til dagen etter for å se formen an.

Det blir et tøft smittepress med så mange kalver på en gang, så det er en stor gevinst i å holde melkefôringa så stabil som mulig. Melketaxi var ei stor investering, men den har gitt meget god stabilitet i melkefôringsperioden, og med så mange kalvinger på en gang blir det også mange liter å bære hver dag. Så taxien har nok også spart han for mye tid og slitasje. Et annet råd han har tatt til seg og ønsker å dra fram er at han tilsetter Biopect forebyggende i melka i stressperioder som avhorning, flytting, avvenning og tidlige tegn på diaré. Han opplever da at allmenntilstanden generelt er bedre i disse krevende periodene/overgangene.

VÆRE ÅRVÅKNE OG FØLGE MED HELE TIDEN

Ulike situasjoner og forutsetninger krever ulike tiltak og det som fungerer godt et år, må kanskje endres litt året etter. Det er derfor avgjørende at vi er årvåkne og følger med på utviklingen til kalvene og evaluerer tilveksten fortløpende.

For mer inngående beskrivelser av kalveoppdrettet anbefaler vi å lese i Tine kalveveileder *https://sway.cloud.microsoft/JP1mfwAul4MFX2XI*

Foto: Anja Våg Skjold.

Bilde lånt fra Genetic Austria's facebookside.

FLECKVIEH.

Rase nr. 1 i kombinert melk og storfekjøttproduksjon.
En robust og solid kombinasjonsrase som også utmerker seg med:
-Høy melkeytelse.
-Holdbarhet.
-Jurhelse og godt jureksteriør.
-God fruktbarhet.
-Gode bein og klauver.
-Høy tilvekst og gode slakteresultater.
-Høyt grovfôropptak.
-Utmerkede beitedyr på både inn og utmark.
-Fôringskalv fra 50% avregnes som kjøttfekalv hos slakteriene.
-Tillitsfulle og rolige dyr.
-Passer også godt til økologisk drift.

Krysningsdyr hos K Stølan.

Vi tilbyr topp genetikk fra verdenskjente Spermex og Genetic Austria, se Geno's nettbutikk for tilgjengelige okser.

For mer info kontakt Kristin Stølan, tlf 41515160, krstolan@hotmail.no

Ryssdal i Gloppen kommune i Vestland

- Eirin og Terje Ryssdal
- Kvote: 258 000 liter, derav 85 000 eid
- Areal: 132dekare, derav 75 dekar eid
- Innkjøp av ca. 400 rundballer årlig
- Store utmarksressurser – ca. 3700 dekar - som utnyttes godt med høstkalving

Aktuelle for å ta eierskap til avlsarbeid i egen besetning og ikke minst gjennomtenkte rutiner for å forbygge trøbbel i kalveoppdrettet

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
Tekst og foto

FRISKE TILLITSFULLE KALVER I GOD VEKST GIR GODE KYR

Forebyggende arbeid betaler seg.

På garden Ryssdal møter Buskap brukerparet Eirin og Terje Ryssdal. De er inne i sitt 6.driftsår. Det har vært både opp- og nedturer, men oppturene bekreftes av at brukerparet har mottatt 5-års plakett.

- Men vi vet vi kan være i norgestoppen på melk, der har vi vært, sier Eirin og viser meg motivasjonsveggen ved inngangen til roboten. Og mens brukerparet sliter med vestlandsværet, ørsmå høstevindu, der finvær i dag gjør at Terje er i gang med å koble på slåmaskina, blir jeg invitert inn i hjertet av fjøset - der Eirin er sjef. Høstevinduet må bare brukes til høsting av 2. slått på noe areal før det kommer inn nytt regnvær utpå dagen i morgen.

Ryssdal er et klyngetun av to gårder. Eirin og Terje Ryssdal har tatt over drifta etter foreldrene til Terje.

Delt ansvarsområdene

– Vi driver gården sammen, men vi har delt ansvarsområdene mellom oss, sier Eirin. Terje har ansvar for maskinene og det ute, mens fjøset er min arena. Terje steller og fjøset og jeg kan kjøre alle maskinene, men det er praktisk å fordele ansvaret, sier Eirin. Likevel understreker hun at Terje er ofte i fjøset og hun kjører alle maskinene.

Det minste huset og tid til håndtering av dyr

Eirin forteller at hun møtte Terje på Mo og Jølster landbruksskole. Etter skoleåret flyttet både hun og hesten til gards. Da de tok over

Eirin og Terje mener at det er nødvendig å ha klare ansvarsområder i drifta. Det både avlaster og skjerper.

gården i 2018 fikk de velge hvilket hus de ville bo i. Paret valgte det minste. Eirin ønsket «en overkommelig mengde husarbeid». Hun ville bruke mest mulig tid ute med dyra. Med bakgrunn i horsemanship er interessen for atferd stor. Hennes mål er at dyra skal oppsøke henne, være trygge og gi henne tillit. Hun bruker tid sammen med flokken for å få lederstatus. Det forenkler arbeidet og gir trygge dyr. Det å kunne ta brystmål av kalver uten fanghekk er en typisk øvelse som gjentas hver måned.

Omsorg ved kalving

På mitt spørsmål om omsorg ved fødsel forteller Eirin at hun prøver å lese hva kua/kviga er mest komfortabel med. Kameraovervåking gjør det mulig å følge kalvinga. Det å gi dyret fred og ro under åpningsfasen og deretter gjerne trå til med litt hjelp i når pressriene kommer syns Eirin fungerer best. På utsiden av kalvingsbingen har hun gjort klar tørr halm.

- Jeg tar aller helst over omsorgen for kalven umiddelbart og flytter den inn i kalvingsrommet, sier Eirin.

Eirin forteller at hun gjerne gir både mor og barn en liten halvtime etter fødsel. De er begge slitne og trenger litt tid til å komme seg. For å sikre råmelk av beste kvalitet, melkes den nybære på «helt rent spann som er reingjort med klor». Det at spannet er gjennomsiktig er en liten, men viktig detalj - da har Eirin kontroll med hvor mye melk som tas ut på første målet. Råmelka kvalitetssikres med refraktometer. Og kalven får drikke så mye melk den orker. Eirin vil helst ikke bruke sonde, og i de aller fleste tilfeller så drikker kalven selv en og porsjon fra 2- 6 liter. Kvigene melkes fortrinnsvis på spann også ved neste melking. Kyr med mye melk melkes på roboten. Eirin fryser ned råmelk for å ha reserver. Kravet er da at den måles til over 20. Kalvene får fortrinnsvis melk fra mor de første to døgnene. Likevel prioriteres alltid beste kvalitet til den yngste kalven.

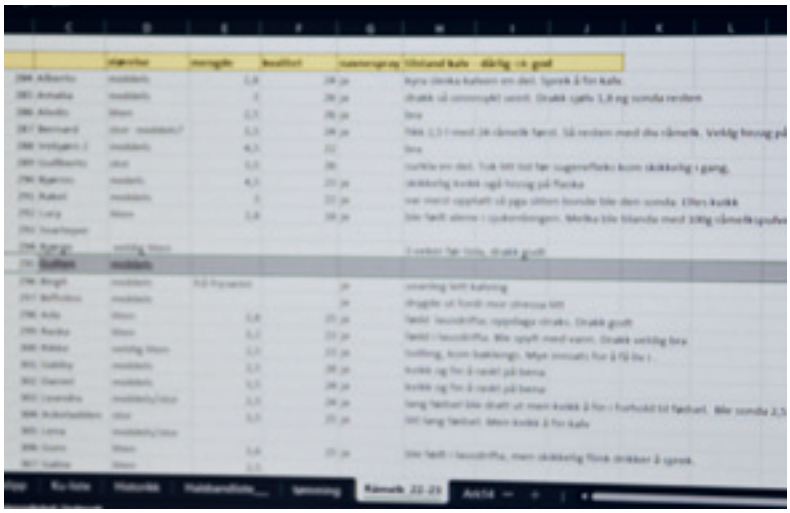

Alle fjøs burde ha en skrytevegg, det gir mestringsfølelse.

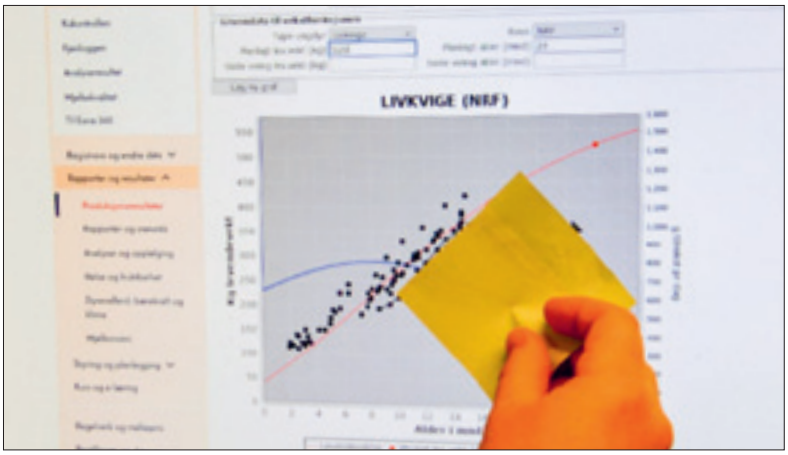
Regneark avlaster og gir oversikt

Hver eneste kalv som blir født er født får sin egen linje i regnearket som merkes med rosa for kvige, blått for okse og orange for krysning med kjøtt. Hvor ble kalven født, råmelksverdi, hvor mange liter drakk kalven, sjukdom, snyltebehandling og så videre er aktuelle notater å ha på regnearket. Det er rett og slett umulig å huske detaljer omkring hver enkelt kalvefødsel. Eirin forteller at arket har en stor nytteverdi sammen med måling av brystomfang gjennom hele oppdrettet. Eirin vil gjerne anbefale kollegaer og lage gode regneark - det fungerer.

Figur 1. Kalveregnearket gir svar på det meste.

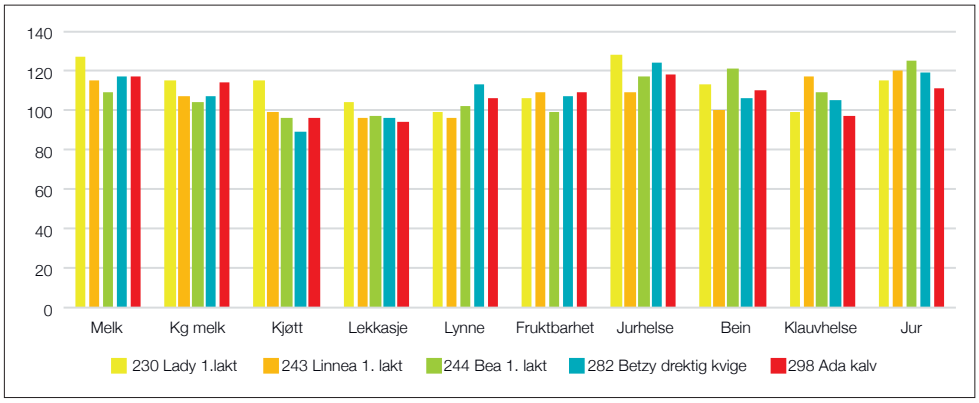
Figur 2. Tilvekstmålinger er nyttig for å sjekke ut både om det er perioder i oppdrettet som bør ha ekstra fokus og hvordan enkeltdyr utvikler seg.

Omgjøring av kalvrom for å forebygge sjukdom

Etter et større sjukdomsutbrudd i 2017/2018 ble kalverommet utbedret. All treinnredning ble byttet ut med stålinnredning og kalvebokser som er lette å vaske. Avdelingen har kalvebokser for nyfødte kalver før de flyttes over i fellesavdeling med kalvefôringsautomat. Denne automaten brukes på syrnet helmelk. Kalvene får tilgang på vann og kraftfôr fra dag to. Kalvefôringsautomaten har og mulighet for kraftfôr, men Eirin har erfart at opptaket blir bedre når hun fôrer det i kraftfôrkrybba i etefronten. Kalvene får både tørt fint høy og silo. Kalverommet har ikke drenerende gulv. Det er løst på en snedig måte ved at det er et tydelig skille til djupstrøareal som kalvene eventuelt kan stenges ute fra når djupstrøet byttes ut. Svigermors whiteboardtavle følger hver enkelt kalv gjennom perioden i kalverommet. Kalvene får egentlig fri tilgang på melk opptil 12 liter.

Figur 3. En sammenstilling av de beste kalvene, det er mye å glede seg til, men storfeavl er langsiktig.

På tide å flytte fra «barselavdelinga»

Etter ca. tre uker flyttes kalvene over i ny avdeling inne i fjøset. Kravet for å skifte avdeling er at de er helt friske, det betyr ingen løs mage eller dårlig appetitt. Eirin gir dem ikke melk på morgenstel-

Melking av råmelk på rent spann og flytting av kalven på en hygienisk måte er to viktige detaljer

let den dagen kalvene flyttes, da er de sultne og er mer utforskende og tar lettere den nye automaten. I tillegg unngår en gjerne at kalvene legger seg på den første plassen de ser og det kan være i renna.

Fra flytting og fram til avvenning får kalvene melkeerstatning som gradvis trappes ned slik at kraftfôrmengden som de eter øker. Etter avvenning får kalvene kraftfôr fram til 12 uker.

Et kvigeoppdrett basert på et stort grovfôropptak

Eirin forteller at fra 3 måneder får kvigene kun grovfôr av melkekukvalitet. Eirin mener at de relativt store mengdene med melk kombinert med tett oppfølging med kraftfôr og godt grovfôr gir kalver som har stor kapasitet til å ete mye grovfôr. Eirin gjør jevnlige målinger av brystomfang. Kalvene sprenger «Tine-skalaen» i kalveoppdrettet. Det betyr at de har ikke problemer med å nå 167 – 170 cm ved inseminingstidspunktet fra 14 måneders alder.

Erfaringer å dele fra større sjukdomsutbrudd

Besetningen ble brått og brutalt rammet av et større utbrudd av kryptosporidier. Eirin som var ganske ny på gården opplevde det som å miste forfestet. Det var diare over alt. Kalvene var apatiske og ville bare sove. Raskt ble det ved avføringsprøve avdekket at det var kryposporidier. Det de kunne gjøre var å støtteterapi med væske og bevegelse. Og med svigermor på laget så gikk det på et vis. De hadde døgnvakt og fulgte opp kalvene hver andre time. To vakter på og to vakter av for å sove. De to damene var totalt utslitt, men resultatet uteble ikke, alle kalver overlevde. Gjennom utbruddet så de raskt at de måtte gjøre større endringer i kalveavdelingen, noe som ble utført påfølgende sommer.

Design av framtidskua

Eirin har "bestått eksamen» fra avlsrådgiver Jorunn Liv Flatjord Heggheim og har tatt over det fulle ansvaret for avlsarbeidet. Fra å være en usikker melkebonde

Kalverommet er ombygd etter sjukdomsutbrudd. Legg merke binge med tilhørende djupstrøavdeling.

Datteren Marie på 8 viser sammen med mor hvordan liggearealet i kalvebingen bør være. Foto privat.

« fra 3 måneder får kvigene kun grovfôr av melkekukvalitet »

som stolte blindt på svigermor og avlsrådgiver så har hun nå blitt en racer i bruk av avlsplanprogrammet og er trygg på hva slags type ku som passer best i deres driftsopplegg. Alle kvigekalver GS-testes, og Eirin er tar en nøya sjekk på egenskaper som er avgjørende som kalvingsegenskaper, jur og bein. Mange okser har profiler med egenskaper som de er veldig gode på og andre egenskaper som er helt i andre siden av skalaen. Slike okser må brukes med kløkt. Eirin bruker gjerne REDX, men passer på og ikke sløse bort slike doser på halvdårlige brunster. Gode produksjonsdyr med

Tillitsfulle dyr som oppsøker Eirin når hun kommer inn i avdelingen og ut på beitene.

lave avlsverdier får gjerne både to og tre kalver ekstra, men Eirin passer på å bruke kjøttfe. Hun har nå skaffet seg egen dunk og dermed kan hun gjerne ha noen overliggende gode okser som brukes videre. Ryssdal har levert to kviger til Geno. Den ene er kjøpt tilbake, selv om det så langt ikke har vært noen suksess. Eirin har så lyst til å delta på kurset fra GS til fødsel, men med hotelloppholdet og fly så blir det rett og slett for kostbart. På gården må de prioritere utskifting av båsmatter til melkekyrne.

SINKUMANAGEMENT

- Avsining 57 dager før forventet fødsel. 7 uker på kyr og 8 uker på førstegangskalvere
- Bruk av sinkuavdeling
- Valgt sinkubolus som varer i 90 dager. Bolus legges ned 76 dager før kalving slik at det gir overlapp inn i ny laktasjon

VED FØDSEL

- Bruk av kalvingsbinge et must
- Kameraovervåing
- Klargjort nedvasket kalvekasse med halm
- Nyfødt kalv fraktes i kalvetralle
- Tilgjengelig «gjenoppliver for kalv» (pumpe for å suge ut slim)

LESKURET SIKRER LY FOR DYRENE MOT VÆR OG VIND

LESKUR, 8 X 8 X 4M
Stort og robust modell, med vinduspaneler.
Portåpning med glidlås i gavlen. Mål: L8,0 x B8,0 x H4,0 m.
Bemerk: Du er selv ansvarlig for sikring og vedlikehold av telthallen, det vil si fjerning av is, snø og sikre det mot vind.
Art. nr 90 63 456
Førpris 62.495,- (49.996,-)

59.995,00 (47.996,00) eks mva

Se flere modeller i nettbutikken

p-lindberg.no
P.Lindberg

Doneheia 62 | 4516 Mandal | Tel 21 98 47 47 | Nettbutikken for landbruket | *Gjelder til 30/9 2024*

MØT OSS PÅ DYRSKU'N

13.–15. SEPTEMBER

DU FINNER OSS PÅ STAND **B203**. VI SES!

Våre komplette kvalitetsløsninger, driftsbygninger, landbruksmaskiner og førsteklasses utstyr gir den norske bonden de beste muligheter for å lykkes.

Kom innom vår stand for en hyggelig prat om våre produkter og dine muligheter.

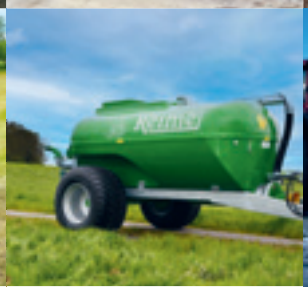

BRI LANDBRUKSBYGG · AGRIPRO I-MEK SERVICE BIOGASS · Reime · NORDISK BIOGASS · AKERSHUS TRAKTOR · Underhaug

BR INDUSTRIER

BRI Agri består av selskapene Agripro, Akershus Traktor, BRI landbruksbygg, Nordisk Biogass, Reime & Co. og Underhaug. Vi leverer komplette kvalitetsløsninger til landbruket.

KAN DU REDUSERE KALVETAPET?

I mange besetningar er det ein del å hente på gode rutinar for å skjønne når kua skal kalve og ta hånd om kalven. Legg ned litt jobb like før og under sjølve kalvinga. Det har du att for seinare i kalveperioden, særleg med tanke på sjukdom og død.

Randi Therese Garmo
Spesialrådgiver/
veterinær i Tine
randi.therese.garmo@tine.no

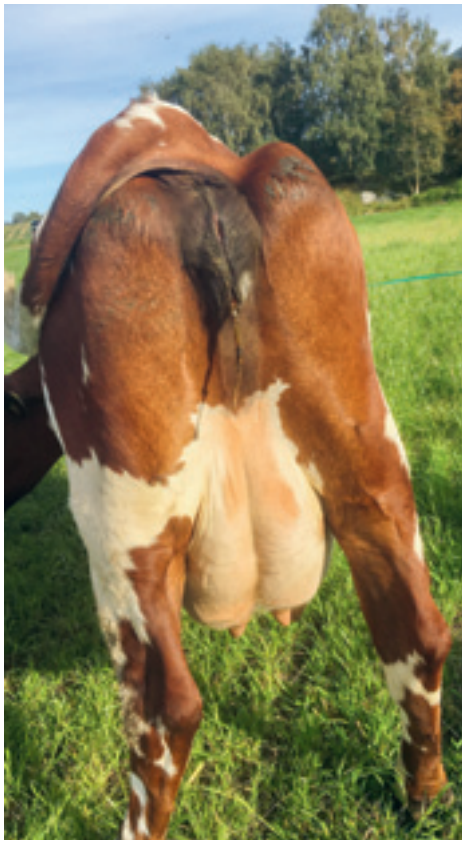
Fyrst, har du båsfjøs så reknar eg med at du veit kalving på bås ikkje skal skje lenger. Har du lausdrift så skal au kalving skje på kalvingsbinge. Ein ganske sikker veg for kalven til å dø tidleg, eller i beste fall berre bli sjuk, er å bli født i lausdrifta. Legg til rette for stressfri kalving for kyrne dine. Dette er særleg viktig for kvigene. Få ku/kvige på binge til kalvinga startar så dei får fred for «hjelpsamme venninner».

Drektigheitstid

Når kan ein forvente at kua kalvar, anna enn om lag 280 dagar etter inseminering? Sjekk tekstboksen til høgre på teikn for nær forestående kalving. NRF-oksane har indeks for drektigheitslengd i oksekatalogen og for kvar 10 poeng auke kan ein rekne med 1,2 dagar i gjennomsnitt kortare drektigheitslengd for eigenskapen «far til kalv». Det betyr at okse med indeks på 140 gjev i gjennomsnitt 5 dagar kortare drektigheitslengd. Om oksen er brukt på kvige kan du rekne med ytterlegare 2 dagar kortare. For drektigheitslengd «far til ku» er det 0,4 dagar reduksjon for kvar 10 poeng auke i indeksen.

Okse 12316 Nergarden -P har høgast indeks på drektigheitslengde av oksar brukt hauste 2023. Kan forvente kalving omtrent 5 dagar før tida på 280 dagar.

Kyr med slakke kalvingsener som kalva dagen etter bilda blei teke. Foto: Randi Therese Garmo

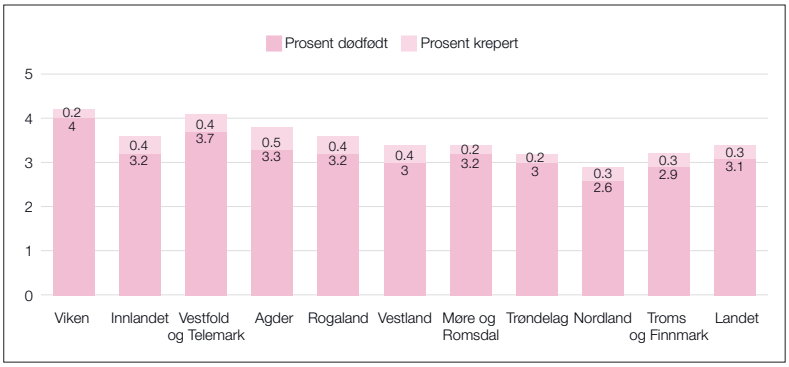
Størst risiko under og første tida etter kalving

Mykje av kalvetapet skjer under kalving, like etter kalving, og dei første dagane i kalven sitt liv. Det er viktig å unngå kalvingsvanskar på kviger og kjøttfe bør generelt frårådast. Unntak er enkelte angusoksar anbefalt i oksekatalogen på godt utvikla kviger, sjå artikkel i Buskap 1 2024 om innkryssing av andre raser på NRF-kviger og kalvingsvanskar (sjå *buskap.no*->søk: Kalvingsvansker hos NRF-kviger bedekt med kjøttfe).

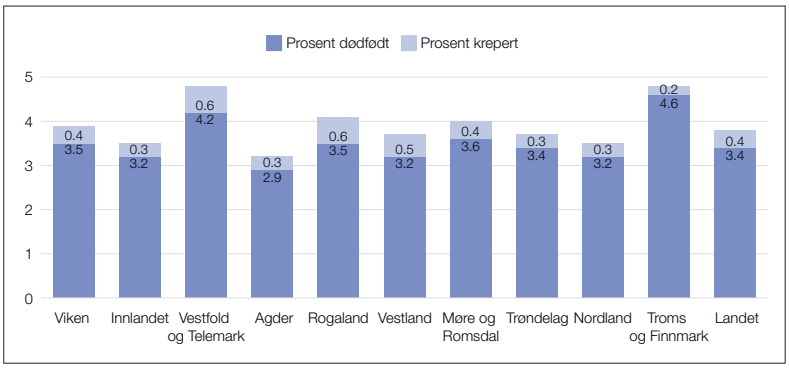
Figur 1. Okse med indeks for drektighetslengd på ca. 140. Kalven kan ventast om lag 5 dagar før forventa kalvingsdato.

		60	70	80	90	0	110	120	130	140	
Drektighetslengde far til kalv 138	Lang										Kort
Drektighetslengde far til ku 93	Lang										Kort

Figur 2.Tidleg kalvedød, kvigekalvar. Kilde: Kukontrollen

Figur 3: Tidleg kalvedød, oksekalvar. Kilde; Kukontrollen

TEIKN PÅ NÆR FORE-STÅANDE KALVING

- Drektigheitslengd 278 dagar i snitt NRF (se side 20 for justerte drektighetstider for NRF): Temperatur, årstid, kjønn, tvilling, farrase, laktasjonsnr. (kviger ca. 2 dagar kortare)
- Jurfylling av råmjølk: 7-14 dagar
- Større fødselsåpning: 1-4 dagar
- Slappe sener rundt halen: 12-24 timar
- Temperatur ned 0,5-1°C, men rektaltemperatur mellom kyr kan au variere
- Slim kjønnsåpning: 1 dag og litt meir før, «propp» nær kalving
- Høg hale: ca. 4 timar
- Matlyst mindre siste dag og «gjemmer» seg
- Spente, fylte «fluffy» spener nær kalving og eventuelt lekkasje

Etter kalving må kalven drikke råmjølk så raskt som muleg! Foto: Inger Lise Ingdal

Gjennomnittleg drektigheitslengd på NRF er gjeve til 280 dager, men mange kalver før den tid. Foto: Rasmus Lang-Ree

Figur: 5. Navleinfeksjon, leddinfeksjon, diaré og luftvegsinfeksajonar

GENERELT VED SJUKDOM

Generelle teikn på sjukdom hjå kalv: Slapp, vil ikkje drikke eller drikker seint og lite – tiltak må iverksettast!

Navleinfeksjon
- Teikn: øm navle, forstørra navle, og eventuelt opptrukken buk
- Spraye streng raskt
- Spraye dagen etter fødsel au

Leddinfeksjon
- Teikn: halt eller stiv kalv med eventuell hevelse i ledd
- Viktig med tørt og mjukt underlag

Diaré
- Teikn: laus avføring, tilgrisa rundt endetarm og hale
- Hygiene mjølkeutstyr og oppbevaring av mjølk
- Kalven må få mjølk + elektrolyttblanding
- Skal ikkje vera dagelegdags

Luftvegsinfeksjon
- Teikn: hoste, rask pust, slapp
- Hatt diaré fyrst?

I figur 2 og 3 ser ein fordeling på kjønn og fylke for 2023 når det gjeld tidleg kalvedød og er delt inn i daufødte og kreperte kalvar. Det er noko spredning på fylkesnivå og det skulle vera muleg å redusere andel daufødte og kreperte kalvar i enkelte deler av landet.

På besetningsnivå er det stor variasjon på totalt kalvetap innanfor 180 dagar. Om lag 1 250 besetningar hadde ikkje tap av kalv i 2023, og i mange besetningar er tapet lågt. Men vi har au urovekkande høge tal for om lag 370 besetningar med kalvetap > 20 prosent. Gjennomsnittet for landet er på om lag 8 prosent.

Tabell1. Delindikator kalv hjå ei besetning med ein del sjukdom.

Beskrivelse	Verdi
Antall kasta/aborterte kalver	0
Antall dødfødte kalver	3
Antall døde kalver (kreperte/selvdøde)	10
Antall avliva kalver	10
Antall behandlinger kalv	40
Indikator-bidrag kasta/aborterte og dødfødte kalver	*0,3*
Indikator-bidrag døde og avliva kalver	*-3,0*
Indikator-bidrag behandla kalver	*-3,0*

Tabell 2. Kalvehelse kalv under 180 dagar (same besetning som i tabell 1). Ulikt antall daude kalvar skuldast at Kukontrollen blir oppdatert dagleg og DVI ein gong i månaden.

Kalvehelse (kalv under 180 dager)

Data fra Kukontrollen siste 12 måneder							
		Kalvens mor		Kalvens kjønn		Helsehendelser	Antall tilfeller
Fødte kalver	Antall	1.kalvsku	Eldre ku	Okse	Kvige		
Født i alt	74	23	51	32	42	Luftinfeksjon / hoste	8
Dødfødt*	3	3	0	2	1	Diaré	29
Krepert**	0	0	0	0	0	Leddinfeksjon	0
Sjøldau/avliva	18	7	11	6	12	Navleinfeksjon	2
Registrerte avhorninger		25	Kollete kalver		0		

* Kalven er dau ved fødsel, eller kreperer i løpet av de første 24 timer

** Kalven er levende født og kreperer mer enn 24 timer etter fødsel, men før kuas første mjølkeveiing etter kalvinga

Råmjølk og sjukdom

Så kjem ein ikkje unna råmjølksmaset denne gongen heller. Viser til artikkel Buskap 1, 2024 «Den livsviktige råmjølka» for meir detaljer om råmjølk (*sjå buskap.no -> søk*: Den livsviktige råmjølka). Generelt gjeld det å få i kalven råmjølk så raskt som muleg etter fødsel. Om du har tilfelle av navleinfeksjon og leddinfeksjon i besetninga di, så er det dessverre teikn på for lite råmjølk eller for dårleg kvalitet attåt miljøfaktorar ellers. Navle og/eller leddinfeksjon oppstår forholdsvis raskt, ratt innan ei vekes alder. Tidleg diaré er au sett i samanheng med råmjølktilførsel, og ofte etter diaré kjem luftvegsinfeksjon på same kalven. Har du problem med sjukdom på kalvane, så fokuser på råmjølk og spraying av navlestreng like etter kalving og miljøet elles, samt god

TRAKTORER OG LANDBRUKSUTSTYR SOM FYLLER DITT BEHOV TIL EN FORNUFTIG PRIS

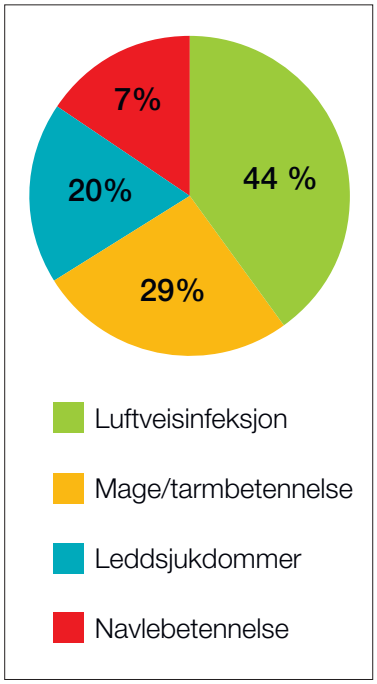
McCORMICK · ELHO · strautmann · Bicapolis · garcia · THALER · FARMTRAC · BEAR CAT

Chief · OSELLA · PADAGAS · COSMO · SHARTNAN · Hidro Jet · seko · ELMAAS

Aase Landbruk a.s
Tlf. 51 60 14 00

www.aaselandbruk.no

Figur 4. Vanlegaste diagnosar hjå kalv i 2022. Kilde: Kukontrollen.

Ettersyn av unge kalver på sommerbeite er en viktig oppgave. Foto Solveig Goplen

mjølkeføring dei fyrste vekene. Igjen, navlen er ein viktig inngangsport for bakteriar og vidare spreiing til blant anna ledd. Det er betre å ringe dyrlegen ein gong for mykje enn ein gong for lite. Tidleg behandling kan betre sjukdomsforløpet for mang ein kalv! Til dømes ikkje vent med ein kalv du mistenker leddinfeksjon hjå, for ratt er leddet blitt hardt skadd og det kan ende med avliving i staden for full rekonvalesens.

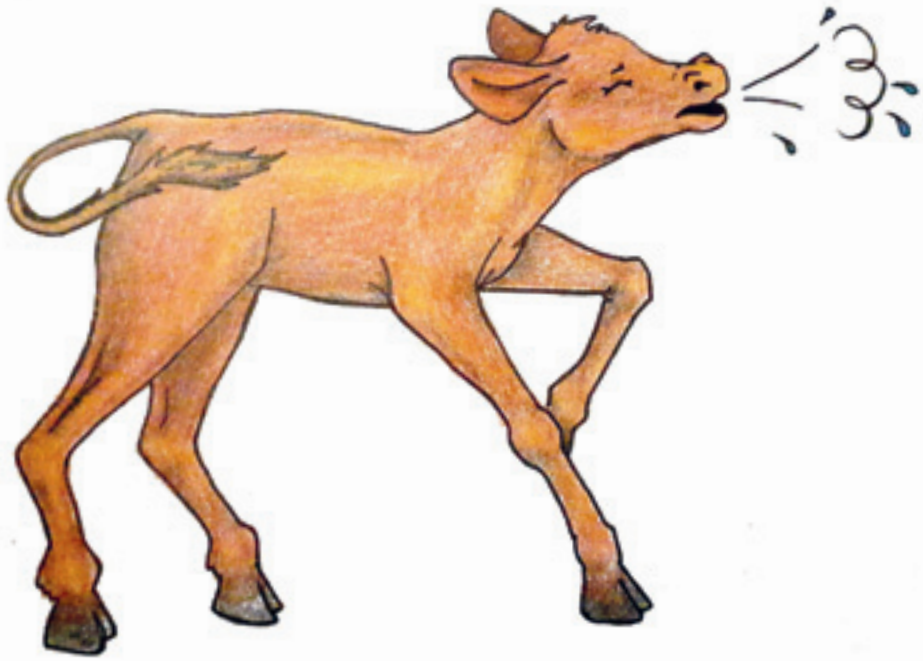
Statistikk sjukdomsbehandling

Det er mest behandling mot luftvegsinfeksjon, deretter mage/tarmbetennelse, leddsjukdom og navleinfeksjon, sjå figur 4.

Sjukdom og død i di besetning

Undrer du på korleis det har gått med eigne kalvar siste året, så sjekk Dyrevelferdsindikatoren og/eller Helseattest Buskap på *medlem.tine.no*. Der får du ei fin oppsummering av kalvar født, dødfødte, kreperte/sjøldaue og avliva siste året. Her finn du fordeling av kalvingar på kviger og kyr og kjønn på kalven. Du finn au oversikt over behandlingar for dei vanlegaste sjukdommane hjå kalv.

Tør du å ta eit djupdykk og rekne ut tapsprosenten din?

Tegning: Sunniva Anette Hunskaar Tajer

MENY

NORSK ANGUS

TUSEN TAKK!

Norske forbrukere vil, mer enn noen gang, ha norsk kvalitetskjøtt. Satsingen vi gjør sammen på norsk angus er blitt en kjempesuksess takket være en felles strategi og innsats. Sammen har vi klart å snu fokuset fra lav pris, til økt spisekvalitet, utvalg og matglede. Vi lever av fornøyde kunder, og det gjøres en særdeles god jobb i hele verdikjeden, fra bonden, til kjøttet klassifiseres og kvalitetssjekkes, til det ligger i disk. Vår erfaring er at kundene gjerne betaler det biffen koster så lenge spisekvaliteten er på dette høye nivået.

SÅ TUSEN TAKK TIL DERE ANGUSBØNDER SOM LEVERER TIL MENY, VÅRE MATARBEIDERE ER STOLTE OVER Å VÆRE PÅ SAMME LAG!

Vegard Kjuus - MENY-sjef

Espen Schøning Lie - Leder av MENY-Lauget

FRÅ DYRLEGENS KVARDAG

ENKLE GREP FOR GOD KALVEHELSE

Oddfrid Vange Bergfjord
Frilansar Buskap
oddf-van@online.no
Tekst og foto

Etter 20 år som dyrlege ute på gardane, trur eg at eg har sett «heile spekteret» frå dårleg til svært godt kalvestell. I denne spalta vil eg peika på enkle faktorar som alle får til, og som kan vera med å gi kalvehelsa eit løft.

God helse og trivsel på kalvane er viktig for heile drifta på garden. Friske kalvar som veks godt, produserer meir mjølk som vaksne kyr og vert tidlegare slaktemodne som oksar enn kalvar som har vore sjuke. I tillegg er det viktig for trivselen til bonden at kalvestellet går godt.

Liggja tørt og lunt på halm

Eg likar veldig godt at kalvane får liggja tørt og lunt på halm i kalveboksane. Alle bør vurdera å kjøpa seg ein eller fleire buntar med halm for å ha til liggjeunderlag for kalvane. Halm er også veldig fint å ha i kalvingsbingar, slik at det er så reint som råd der kalven vert fødd. Viss mange produsentar går saman om å bestilla halm, vert ikkje dette nokon stor ekstrakostnad med tanke på frakt.

Råmjølk

Me kjem ikkje unna råmjølk når temaet er kalvehelse, og eg trur dei fleste har fått med seg at råmjølk av god kvalitet raskt etter fødselen er viktig. Når besetningane vert større, og det er mange dyr på avgrensa areal, er det ikkje til å unngå at smittepresset aukar. Antistoff som kalvane får i seg i

God start på livet: Det er svært godt å ha rikeleg med halm som underlag i kalvingsbingen, men også i kalvebingane. Her er nyfødde tvillingar som kom til verda i ein tørr, rein og mjuk kalvingsbinge.

råmjølka gir eit godt vern mot infeksjonar i tillegg til at mjølka gir kalven energi både til å veksa, men og til å stå imot infeksjonar. Kalvane kan ikkje få for mykje råmjølk, det er berre å gi dei så mykje dei klarer å drikka i fyrste målet. Viss kalven ikkje vil drikka sjølv, så bør alle kunne leggja inn ein sonde og renna i kalven råmjølk rett etter fødsel.

Nok mjølk av god kvalitet

Kalvar som veks godt, toler å vera i eit miljø med ulike smittestoff. Kalvar som ammar drikk mykje mjølk fordelt utover heile døgnet, men det har også vist seg at viss drikkehastigheita ikkje er for stor, kan ein gjerne gi NRF-kalvar 4 liter mjølk to gonger om dagen. Smokkar må derfor skiftast ut regelmessig, for viss holet i smokken vert for stort, renn mjølka for fort inn i løpen på kalven.

Mjølka må og vera av god kvalitet. Bakteriar formeirar seg svært fort i romtemperert mjølk, og viss mjølk skal stå over frå eitt mål til det neste, bør den kjølast ned. Det kan vera ein hugseregel at ein ikkje skal gi kalvane noko som ein ikkje synest er appetittleg sjølv.

Vatn, kraftfôr og grovfôr

Kalvane bør og få tilgang på vatn, kraftfôr og grovfôr frå dei er nokre dagar gamle. Dette må også heile tida vera appetittleg og skiftast ut dagleg. Små kalvar må få vatn av bøtte eller drikkekar, det har vist seg at dei drikk for lite av drikkeniplar.

Gruppesamansetjing og godt reinhald

Det kan vera lurt å unngå for store grupper, 4–6 kalvar i ein binge kan vera passeleg. Aldersspreiinga bør heller ikkje vera for stor i gruppa, for då kan lett dei minste kalvane bli taparar i høve dei eldste. Bingane må også ha godt reinhald, liggjeplattingen bør ha god helling slik at urin renn av, og det bør brukast rikeleg med strø. Ein bør også unngå trekk på kalvane og luftfuktigheita bør ikkje vera for høg.

Tilstrekkeleg E-vitamin og selen

Eg har vore i besetningar der dei gjer «alt rett» og likevel får problem med til dømes ledd- navle- eller lungebetennelse. Det er vanskeleg å seie kva som er årsaka, men eg trur at me kan få for låge nivå av E-vitamin og selen både i siste del av drektigheita og i råmjølka. E-vitamin og selen er med og styrkar motstandskrafta mot sjukdommar. Her i Sogn har me mykje haustkalving, og siste del av drektigheita er kyrne ofte ute på fjell- eller utmarksbeite, og nivået av selen er kjent for å vera lågt i jordsmonnet. I slike tilfelle, kan det vera verdt å gjera eit forsøk med å til dømes leggja inn bolus som inneheld E-vitamin og selen eller å gi tilskot på andre måtar. For mykje E-vitamin og selen er ikkje bra, så det er svært viktig med rett dosering.

Her er kalvane gruppert etter alder, og det er 5 kalvar i kvar binge. Alle har tilgang på reint vatn, ferskt kraftfôr og høy. Her er det ein som er framme og et, medan dei andre ligg og slappar av på halmen.

Vaksinering

Det finst også vaksine mot nokre av dei vanlegaste diare- og luftvegsinfeksjonane på kalv, og desse kan vera aktuelle å prøva viss ein er mykje plaga. Sjølv har eg lite erfaring med desse, men eg har prøvt vaksinering mot diare. Denne vaksinen var kostbar, men den hjelpte mot diare på kalvane.

Plastplater

Bergerud Gard

1735 Varteig - Tlf. 918 45 004 - ole@bergerud-gaard.no
www.bergerud-gaard.no

Alt til landbruks-regnskapet på *ett* sted

Ta hånd om hele landbruksregnskapet i Tripletex. Med støtte for flere næringer, Landbrukets Dataflyt, kontoplan for landbruk, mengde, mva-melding for primærnæring, årsoppgjør og mye mer, får du alt du trenger under samme tak.

tripletex

Et veldig fleksibelt regnskapsprogram

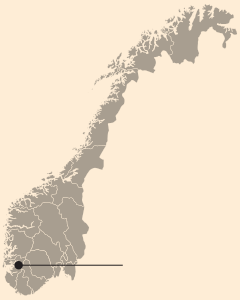
TØRRSTOFF OG TEMPERATUR VIKTIGST I KALVEFÔRING

For Tor-Erlend Eiane er det viktigste å ha stålkontroll på tørrstoffinnholdet og temperaturen i melka som kalvene får. Selv ved antydning til diaré reduserer han aldri på melka og kalvene får alltid full porsjon neste gang selv om de ikke drikker opp et mål.

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Familien samlet: Anne Synnøve og Tor-Erlend Eiane med barna Caroline (7) og Erlend (4,5).

Idsal gård i Strand kommune i Rogaland

- Anne Synnøve og Tor-Erlend Eiane
- Caroline (7) og Erlend (4,5)
- Disponerer i underkant av 400 dekar dyrket
- 1500 dekar utmark
- Kvote på 570 000 liter (vil produsere over 600 000 liter i år)
- Ca. 70 årskyr
- Avdrått på ca. 9 000 kg EKM
- Framfôring av alle okser

Aktuell for svære gode erfaringer med å drifte uteavdeling for kalv

Da Anne Synnøve og Tor-Erlend Eiane overtok gården i 2021 hadde kalvene blitt flyttet ut et halvår i forkant. Bakgrunnen var problemer med kryptosporidier. I første halvår i 2020 døde opp mot en tredjedel av kalvene. Da det dukket opp et tilbud om å kjøpe 7 brukte kalvehytter var valget enkelt. Senere har det blitt kjøpt noen nye slik at det nå er 28 kalvehytter på gården. Med kalvehyttene på plass fordunstet problemet med kryptosporidier.

På Idsal gård fnyser de av påstander om at melketaxi er luksus. Nå kan Caroline på 7 klare å fôre kalvene alene.

Før nye kalver kommer inn fjernes både strø og singel med gravemaskin. For Tor-Erlend Eiane er det viktigere enn vask av hyttene.

Spannmelking gir bedre råmelkskvalitet

Tor-Erlend er opptatt av kalveoppdrettet. Han forteller at de prøver å være flinke med at alle kalvene får i seg nok råmelk, men innrømmer at de nok er mest nøye med kukalvene. Etter fødsel slikker mora kalven ren, men så skilles vanligvis ku og kalv. Pensling av navlen er rutine. Kalven får fri tilgang på råmelk og alt kontrolleres med refraktometer.

- Å melke på spann gir bedre råmelkskvalitet enn å la roboten melke, og derfor tar vi det ekstraarbeidet med spannmelking de to første målene, sier Tor-Erlend.

For mer rasjonell råmelkshåndtering har de nettopp investert i ColoQuick som automatiserer frysing og tining av råmelk i plastposer satt inn i kassetter.

Veier pulveret hver dag

Etter råmelksperioden får kalvene 5,5 liter melkeerstatning morgen og kveld. Siste to målene med råmelk halvblandes råmelk og melkeerstatning. Tor-Erlend forteller at han har vært inne på tanken om å gi mer, de han har rådført seg med mener det ikke har noen hensikt uten å gå over til å fôre tre ganger om dagen. Men han er opptatt av å ha kontroll på det kalvene får.

- Jeg er alltid nøye med blandingsforholdet og veier pulveret hver dag. For meg er tørrstoff, mengde og temperatur det aller viktigste i kalvefôringa og av de tre er mengde den minst viktige.

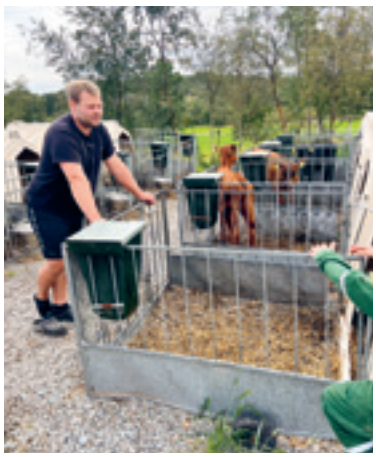
Investeringen i melketaxi er han svært godt fornøyd med. Temperaturen er innstilt på 42 grader og da skal det bli rundt 40 grader når melka kommer ned i kalde bøtter. Fôringa går raskt og nå kan til og med dattera Caroline på 7 år klare å fôre kalvene alene. At Anne-Synnøve på et kalvekurs fikk høre at dette er luksusutstyr provoserer fortsatt.

Kalvene avvennes ved ca. 60 dager. I praksis blir det 55–65 dager fordi de passer på å få avvent flere kalver samtidig. Etter avvenning flyttes kalvene over i store kalvehytter der de prøver å ikke ha mer enn 5 til 6 kalver. Kalvene kommer inn i fjøset når de er 4–5 måneder gamle.

Samme mengde hver dag

På Idsal får kalvene samme mengde neste måltid selv om den ikke drikker opp. En kalv som ikke drikker opp to fôringer på rad behandles med kullpatron (AksVet), men får fortsatt samme melkemengde.
- Når kalvene er ute er det viktig at de får på seg en frakk for å beskytte mot trekk og kulde når det er nødvendig. De må vaskes mellom hver kalv og det er akillessælen. Når en fersk kalv får dekken på seg ser jeg at den drikker mer med en gang.

Der siste 12 månedene har det bare blitt behandlet 2 kalver (behandlet for lungebetennelse samme helga). Med rundt 90 kalvinger i året er det bare 2 kalver som har krepert etter fødsel de

Tor-Erlend Eiane synes mange overdriver problemene med uteavdeling for kalvene. Største utfordringer i hans øyne er fugler (stare) som griser til med avføring.

fire siste årene. De ble obdusert, og det viste seg at den ene hadde et medfødt hjerteproblem.

God tilvekst

Slaktetilveksten siste 12 måneder er 707 gram og oksene har i snitt havnet i R- (38 ung okse der 98 prosent er krysninger med NRF/kjøttfe). Oksene slaktes ved 16 måneder, og 381 kg. Tor-Erlend innrømmer at de blir litt tunge (over 360 kg kan de ikke leveres på Angus-avtale), men han opplever at krysningsoksene vokser så bra på slutten at det er fristende å tøye det litt. Oksene får 4 kg kraftfôr pluss 2 kg i miksen. På grunn av litt snaut areal er det nødvendig å bruke såpass med kraftfôr.

Treflis erstatter halm som strø. Mye utmark gjør at det ligger til rette for å lage treflis framfor å kjøpe halm.

Krysningsokser snart klare for slakteriet (de to til høyre er NRFxAngus krysninger, mens den til venstre er krysning NRF x Piomentese

Avdråtten på førstekalvskyrne har også tatt seg opp. Alt tyder på at både kvige- og oksekalver får en bra start som legger grunnlaget for god produksjon. Oppskriften til Tor-Erlend er å ha gode rutiner og struktur i oppdrettet.
- Rutinen skal være så enkel at alle kan fôre, sier Tor-Erlend.

TOR-ERLENDS TIPS VED UTEAVDELING FOR KALV

- Bruk dekken vintertid (vaskes mellom hver kalv)
- Melketaxi er rasjonelt og sikrer riktig temperatur på melka
- Ha stålkontroll på tørrstoffinnhold og temperatur på melka som fôres
- Fjern både strø og singellaget ved klargjøring til nye kalver
- Planlegg slik at klargjøring blir rasjonelt (for eksempel kalvehytter i to rekker)
- Prøver treflis som alternativ til halm fungerer bra
- Kjøp kalvetralle for å lette transporten av kalv

MELKEERSTATNING GIR ØKT LØNNSOMHET I KALVEOPPDRETTET

Tonje Eilerås
Fagsjef
Felleskjøpet Agri
tonje.eileras@felleskjopet.no
Nils Arve Frøisland
Produktsjef
Felleskjøpet Agri
nils.arve.froisland
@felleskjopet.no

Frislipp av kvotene og prisøkning på melk i årets jordbruksoppgjør betyr at det er penger å hente på å levere melka til meieriet, og bruke melkeerstatning til kalvene.

Melkeprisen varierer mellom de ulike sonene. For å få en oversikt over lønnsomheten er det lurt å sette seg inn i tallene for eget distrikt, men beregninger viser at det er lønnsomt å bruke melkeerstatninger i alle landsdeler.

Kontinuitet og faste rutiner

Det anbefales samme rutiner ved bruk av melkeerstatning som ved bruk av helmelk, det vil si mest mulig kontinuitet og faste rutiner rundt melkefôringa. Det er også viktig at kalven har fri tilgang på kalvekraftfôr, høy og friskt vann fra dag én.

Kalver som fôres opp på melkeerstatning oppnår lik tilvekst som kalver fôret opp på helmelk, avhengig av innholdet av fett og protein i melkeerstatningen.

Bruk termometer og vekt

Ved bruk av melkeerstatning anbefales det å bruke et termometer for å sjekke temperaturen på vannet ved utblanding, og ei

Avhengig av prissone og type Pluss melkeerstatning er det fra knapt 500 til nesten 1 900 kroner å spare pr. kalv på å bruke erstatning sammenlignet med helmelk. Foto: Rasmus Lang-Ree

vekt for å veie opp riktig mengde pulver. Dette sikrer lik utblanding over tid og reduserer risiko for diaré. Les bruksanvisningen på sekken, og følg anbefalingene.

Regneeksempel

Talla i tabell 1 er fra Trøndelag og viser forskjellen på å fôre fram en kalv på Pluss Rosa melkeerstatning sammenlignet med helmelk. Prisen på melkeerstatningen er gjeldende pris uten mva. i butikk, august 2024. Det er lagt til grunn at det går med 400 liter melk per kalv i melkefôringsperioden.

Lønnsomhet ulike landsdeler

Talla fra Trøndelag er ikke unike. Tabell 2 viser lønnsomheten per kalv fôret fram på Pluss melkeerstatning i ulike landsdeler. Regnestykket viser differansen mellom estimert melkepris august/september i de ulike sonene og prisen på kjøp av en sekk Pluss melkeerstatning i butikk i august. Ved sammenligning av ulike typer produkter er det viktig å regne på liter ferdig melkeerstatning med riktig blandingsforhold, siden gram pulver pr. liter vann kan variere en god del.

Har du spørsmål om fôring og økonomi i kalveoppdrettet? Kontakt din lokale rådgiver eller salgs- og fagkonsulent, som kan hjelpe til å finne den beste løsningen i din besetning. Lykke til med kalvene!

Tabell 1. Regneeksempel lønnsomhet i kroner ved bruk av Pluss melkeerstatning til kalv.

Trøndelag (sone C)	Uten etterbetaling	Med etterbetaling (60 øre)
Kostnad helmelk*	7,5*400 = 3 000	8,1*400 = 3 240
Kostnad Pluss Rosa**	6,01*400 = 2 404	6,01*400 = 2 404
Innsparinger per kalv	598	838

*pris helmelk se tabell 3, tall kan avvike ** Beregnet 166 liter melkeerstatning pr. sekk

Tabell 2: Lønnsomhet per kalv i ulike soner ved bruk melkeerstatning sammenlignet med helmelk (melkepris og pris for Pluss melkeerstatning beregnet august 2024)

	Pluss Alma**	Pluss Rosa	Pluss Stjerna
Østlandet (sone B)*	915	706	489
Trøndelag (sone C)*	1047	838	621
Vestland (sone D)*	1327	1118	901
Nordland (sone E)*	1203	994	777
Troms (sone G)*	1531	1322	1105
Finnmark (sone I)*	1887	1678	1461

*estimert melkepris inkludert etterbetaling på 60 øre

**Alma gir 172 liter melkeerstatning pr. sekk mot 166 liter for Rosa og Stjerna.

Tabell 3: Estimert melkepris (kr) i august.

AUGUST	Østlandet	Trøndelag	Vestland	Nordland	Troms	Finnmark
Kumelk basispris [1]	5,51	5,51	5,51	5,51	5,51	5,51
Kvalitet [2]	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Tørrstoff [3]	0,38	0,38	0,38	0,38	0,38	0,38
Bærekraftstillegg [4]	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04
Sesongvariasjon [5]	0,56	0,56	0,99	0,56	0,56	0,56
Distriktstilskudd [6]	0,6	0,93	1,2	1,32	2,14	3,03
Omsetningsavgift	-0,12	-0,12	-0,12	-0,12	-0,12	-0,12
Kr liter melk	7,17	7,5	8,2	7,89	8,71	9,6
Kr liter melk, med etterbetaling [7]	7,77	8,1	8,8	8,49	9,31	10,2

[1] Basispris, utgangspunkt i pris melk juli for å ta hensyn til endringer fra 1 juli, Jordbruksforhandlingene ¬¬

[2] Forutsatt Elitemelk

[3] Fettprosent 4,2 og proteinprosent 3,6

[4] https://medlem.tine.no/aktuelt-fra-tine/baerekraftstillegget-utvides-fra-1.juli-slik-far-du-det

[5] Landet/Fjord&Fjell, Produsentavregning Tine

[6] Jordbruksforhandlingene 2024

[7] Inkludert antatt etterbetaling, 60 øre

STERKE RESULTATER FOR NRF-KRYSNINGER

Holstein/NRF-krysninger ga bedre økonomi enn rene Holstein i en ny undersøkelse i USA.

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no

Undersøkelsen som viste svært gode resultater for krysningene ble gjennomført på et stort amerikansk melkebruk med over 15 års erfaring med krysningskyr. Undersøkelsen bygger på data samlet inn gjennom Dairy Comp og analysene omfattet 2 900 holsteinkyr og mer enn 5 400 NRFxHolstein over fire generasjoner.

Samme nivå på melk – lavere fôrkostnader

Over 305 dager presterte krysningskyrne i snitt 11 363 kg melk (alle fire generasjonene) sammenlignet med 11 410 kg for holsteinkyrne. Krysningskyrne oppnådde tilsvarende melkeytelse med lavere fôrkostnad enn holsteinkyrne.

Færre tomdager

NRF/Holstein hadde 17 færre tomdager enn holsteinkyrne. Økt reproduksjonseffektivitet med kortere kalvingsintervall gir økt melkesalg og flere fødte kalver og dermed positivt bidrag til økonomien.

Høyere tørrstoffinnhold

Krysningskyrne hadde høyere fettprosent i melka med et snitt på 4,25 sammenlignet med 3,73 for Holstein. Det økte fettinnholdet i melka er en klar økonomisk fordel for krysningene.

Bedre helse

Bedre helsegenskaper for NRF/Holstein sammenlignet med Holstein ga seg utslag i bedre overlevelse i overgangsperioden etter kalving. Bare 1,7 prosent av krysningene ble solgt eller døde de første 30 dagene i laktasjonen, sammenlignet med 3,4 prosent for de rene holsteinskyrne.

Bedre profitable og kostnadseffektive

Krysningskyrne viste seg å gi bedre økonomi. Selv om melkeproduksjonen var lik hadde krysningene høyere innhold av tørrstoff i melka og kortere kalvingsintervall. I tillegg hadde krysningene flere fullførte laktasjoner, lavere kostnader knyttet til kyr som dør kyr og utrangering tidlig i laktasjonen og viste en høyere fôreffektivitet.

Økt verdi på kjøtt og oksekalver

Krysningsoksekalvene ble verdsatt til i snitt 200 dollar (ca. NOK 2 200) mer enn holsteinokse-kalvene. Krysningskyrne oppnådde også bedre slakteoppgjør på grunn av høyere vekt.

En undersøkelse fra USA dokumenterer klare økonomiske fordeler for NRF/holstein-krysningskyr sammenlignet med rene holsteinkyr. Foto: Genus ABS

AuraCalf
er tilgjengelig i Norge

Bli med i facebook-gruppa: AuraCalf i Norge

Å få kryptosporider i kalvebingen er en krevende situasjon. Kalvene får alvorlig diaré og betydelig redusert tilvekst. Parasittene overlever lenge som sporer i fjøset.

- AuraCalf er et fôrtilskudd, som er utviklet av et forskningsmiljø i Irland. AuraCalf er godt dokumentert og har vært en suksess siden det ble lansert i 2015.
- Se **www.vilomix.no** for å se referanser til vitenskapelige artikler.
- Forsøk viser at smittede kalver skiller ut betydelig færre krypto-sporidesporer i avføringa når de får AuraCalf.
- AuraCalf har i forsøk gitt betydelig bedre tilvekst enn uten tilskudd.
- AuraCalf gis direkte til kalven fra dag 1 og daglig gjennom råmelks-perioden. Deretter blandes AuraCalf i kalvemelka i 3-4 uker eller en kan fortsette å gi direkte i kjeften en gang pr dag.

DOKUMENTERTE EFFEKTER

Etterspør AuraCalf
hos din forhandler av fôr og tilskudd.

Vilomix

T +47 32 14 01 00 | E firmapost@vilomix.no | W www.vilomix.no |
Hensmoveien 30 | 3516 | Hønefoss | Norge

FRUKTBARHET SOM UTRANGERINGSÅRSAK HOS KVIGER

Anna Julie Briskeby
Student ved NMBU
ajbriskeby@gmail.com

Min masteroppgave ved NMBU viste at management i kvigeoppdrettet kan ha stor påvirkning på fruktbarhet og lønnsomhet i drifta, og en høy andel livkviger utrangert kan være et resultat av dårlig oppfølging av kvigene.

Tidspunktet kviger når pubertet påvirkes i stor grad av vekt og fysiologisk utvikling. Den første brunsten vil normalt vises når kvigene er rundt 11 måneder gamle, men variasjonen er stor, og alderen ved første brunst kan variere fra 7 måneder helt opp til 17 måneder. Vekten og den fysiske utviklingen er i størst grad påvirket av fôring, og både for høy og lav energi- og proteinbalanse vil gi konsekvenser på fruktbarheten. I tillegg til fôring, er også miljøfaktorer og produsentens rutiner for brunstkontroll avgjørende for å få kvigene drektige.

Nesten 6 000 kviger går ut på grunn av fruktbarhet

Målet med kvigeoppdrettet er å rekruttere robuste, produktive og fruktbare dyr. Lav fruktbarhet er en av de viktigste årsakene til utrangering av kyr, og i 2022 ble 5 982 kviger utrangert på grunn av fruktbarhet: Av disse ble 3 616

Hvis mange kviger utrangeres på grunn av dårlig fruktbarhet kan det være et resultat av for dårlig management i kvigeoppdrettet. Foto: Turi Nordengen

utrangert grunnet omløp, 1 500 for svak brunst og 866 grunnet andre fruktbarhetslidelser. God fruktbarhet er et avgjørende grunnlag for produksjon av kjøtt og melk, og dermed også økonomien til produsenten. Det har også betydning for utslipp av klimagasser og miljøet i melkeproduksjonen.

Fruktbarhet og utrangering har stor variasjon mellom besetninger og individene i besetningen. Målet for oppgaven var å undersøke hvorfor en høy andel livkviger i utvalgte besetninger ikke ble drektige. Det var derfor interessant å undersøke hva som er årsaken til dette, og om besetninger med høy utrangering på kviger skilte seg fra gjennomsnittet i landet.

Utvalget av besetninger

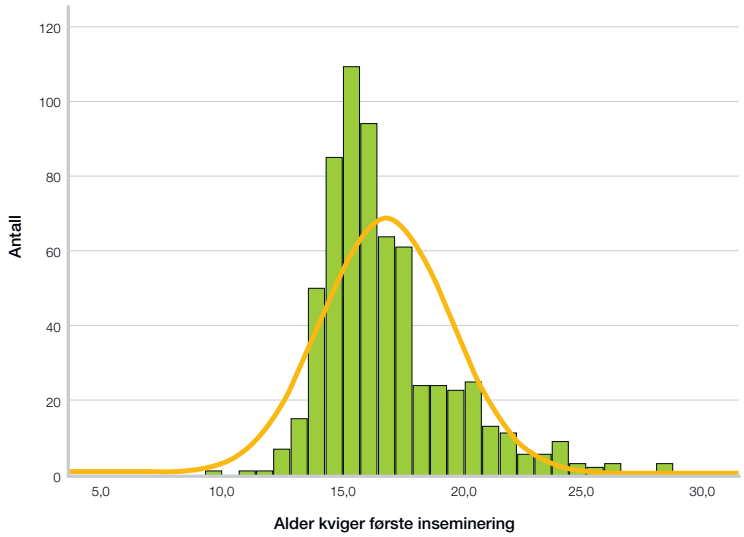
Kriteriene for utvalget var at besetningene hadde utrangert fem eller flere kviger i både 2021 og 2022 med fruktbarhet som utrangeringsårsak. Kvigene i utvalget skulle være eldre enn 12 måneder den 01.01.2022. I tillegg til krav om alder måtte kvigene ikke være født som tvilling med oksekalv (freemartin).

Dataene som ble hentet ut fra Kukontrollen inneholdt informasjon på både besetnings-og individnivå for 2022, og totalt 268 besetninger var kvalifisert ved bruk av de valgte kriteriene. Besetningene hadde til sammen 907 kviger utrangert grunnet fruktbarhet.

Større besetninger og mer løsdrift

Det ble ikke funnet forskjeller i geografisk fordeling og melkeytelse mellom de utvalgte besetningene og gjennomsnittet for landet. Besetningene skilte seg ut ved at de hadde en høyere prosentandel med løsdrift og flere kyr enn gjennomsnittet.

Figur 1. Alder (måneder) ved første inseminering.
Det var 640 utrangerte kviger som har informasjon om alder ved 1.insemninering, Av de 907 individene var det 267 som manglet informasjon om dette.

Det nasjonale gjennomsnittet for 2022 viser at 49,9 prosent av besetningene i Kukontrollen hadde løsdrift som fjøstype, og 49 prosent hadde båsfjøs. I de utvalgte besetningene hadde 83 prosent løsdrift og 16 prosent båsfjøs. Videre hadde hver besetning i gjennomsnitt 52 melkekyr, der den største besetningen hadde 123 kyr. Dette var større sammenlignet med nasjonale gjennomsnittet på 30,8 kyr.

Gjennomsnittlig FS-tall i de 268 besetningene var 53. I 2022 var gjennomsnittlig FS-tall i Kukontrollen 60.

Brunst mellom inseminеringene

Individene som ble utrangert grunnet fruktbarhet var i gjennomsnitt 16,8 måneder gamle ved 1. inseminering. Dette var 27 dager senere enn gjennomsnittet for landet.

Gjennomsnittlig avstand fra første til andre inseminering var 47,7 dager. Fra andre til tredje inseminering var avstanden 43,8 dager. Sykluslengden til kviger er vanligvis mellom 17-23 dager, som betyr at kvigene sannsynligvis har vært i brunst mellom inseminеringene, men har ikke blitt forsøkt inseminert.

Eldre ved inseminering

De utvalgte kvigene hadde en høyere gjennomsnittlig alder ved inseminering enn gjennomsnittet for landet, og resultatene viste også lang tid mellom inseminеringene, noe som tyder på manglende rutiner for sjekk av omløp etter inseminering. Fruktbarhet kan påvirkes av flere faktorer, men det er vanskelig å konkludere om kvigene i denne studien hadde fruktbarhetsproblemer, knyttet til svak brunst, omløp, abort/kasting eller andre fruktbarhetsårsaker. Dårlig brunstobservering vil gi redusert fruktbarhet i besetningen, høy innkalvingsalder, redusert genetisk fremgang og utskifting av livkviger som resulterer i økonomisk tap.

Stor variasjon i tilvekst

For de utvalgte kvigene i besetningene var tilvekst frem til slakt 685 gram/dag og slaktealderen 23,5 måneder. Sammenlignet med gjennomsnittet for landet er slaktetilveksten 16,5 gram lavere per dag, og slaktealderen 4,8 måneder høyere. De utvalgte kvigene i besetningene var utrangert grunnet fruktbarhet, og det antas at de ikke var tenkt til slakt. På grunn av lengre oppfôringstid hadde de utvalgte kvigene også 42,7 kg høyere slaktevekt en gjennomsnittet for landet. Det var stor variasjon i tilvekst og levendevekt ved både 1. inseminering og slakt. Eksempelvis varierte tilvekst ved inseminering fra 377 til 1330 gram/dag.

De fleste havnet i O

Slakteresultatene for de utvalgte kvigene viste at 86,6 prosent av kvigene hadde en klasse mellom O- og O+. Videre hadde 56,4 prosent en fettgruppe mellom 3- og 3+, og 31,2 prosent hadde fettgruppe mellom 4- og 4+. Selv om flere av de utvalgte kvigene hadde en høy fettgruppe ved slakt, var gjennomsnittlig levendevekt ved inseminering innenfor anbefalingene. Mange insemineringer per kvige vil øke alderen ved slakting, og hvis det er lang tid mellom insemineringene, som det for de utvalgte kvigene i datasettet, vil dette gi økte kostnader. Hvis kvigene i tillegg blir fete vil dekningsbidraget pr. slakt reduseres grunnet fettrekk og høye fôrkostnader.

Tabell 1. Antall dager mellom insemineringene.

	1.ins.-2.ins (dager)	2.ins.-3.ins. (dager)
Gjennomsnitt	47,7	43,8

Tabell 2. Resultater på beregnet tilvekst.

	Levendevekt ved ins. (kg)	Tilvekst ved ins. (gram/dag)	Levendevekt ved slakt (kg)	Tilvekst frem til slakt (gram /dag)
Gjennomsnitt	401	791	572	685

Tabell 3. Gjennomsnittlige kostnader og slakteinntekter for kvigene.

Totalkostnad (kr)	Fôrkostnad (kr)	Slakteinntekt (kr)	Slakteinntekt-totalkostnad (kr)	Slakteinntekt – fôrkostnad (kr)
17 763	7 538	14 117	-3 646	6 579

Økonomisk tap

Kostnadene ble anslått basert på tall fra Tine lønnsomhetsanalyse. Den gjennomsnittlige totalkostnaden for kvigeoppdrettet var 17 763 kr. Slakteinntekt per kvige var 14 117 kr. Hver kvige kostet dermed i gjennomsnitt produsenten 3 646 kr. Økonomiresultatene inneholder ikke medberegnet arbeidskostnad eller tap av melkeinntekter, så den reelle kostanden er høyere. Det er heller ikke tatt hensyn til om produsenten måtte kjøpe livkviger grunnet lav drektighetsprosent hos kvigene som allerede var i besetningen.

Management avgjørende

Resultatene viste at ved utrangering av mange kviger kan dette utgjøre et stort økonomisk tap for bonden. Lav fruktbarhet er en av de viktigste årsakene til utrangering av kyr, og det kan være store forskjeller i oppdrettet av livkviger mellom besetninger. Dette avhenger av produsentens målsettinger, ressurser og rutiner. Beslutninger som tas i kvigeoppdrettet kan ha stor påvirkning fruktbarheten og lønnsomheten i drifta, og en høy andel livkviger utrangert kan være et resultat av for dårlig oppfølging av kvigene.

Masteroppgaven ble skrevet ved Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap, NMBU, med Harald Volden og Randi Therese Garmo som veiledere.

Smått til nytte

NESTEN NI AV TI DOSER KJØNNSSEPARERT I STORBRITANNIA

Tall for siste 12 måneder fram til april i år viser at 84 prosent av alt salg av sæd fra melkeraser i Storbritannia er kjønnsseparert. For Holstein, som er den dominerende rasen, er andelen kjønnsseparert 88 prosent. Samtidig har salget av kjøttfesæd til melkebrukene nå passert salget av sæd fra melkeraser. 52 prosent av sæddosene til melkebrukene var i denne tolvmånedersperioden kjøttfesæd.

thecattle.com

Verdens mest solgte finsnitter

CLAAS

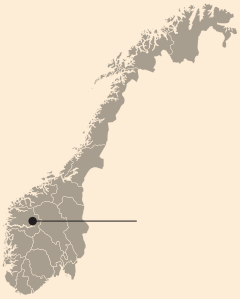

Den mest suksessfulle selvgående finsnitteren i verden. Optimert år etter år.
Med en JAGUAR bruker du en hver dråpe drivstoff så effektivt som mulig, rundt 25 prosent under gjennomsnittet hos konkurrentene. Med optimaliseringssystemet CEMOS AUTO PERFORMANCE sparer maskinen inntil 12 prosent drivstoff – hele sesongen og helt automatisk. Det unike drivlinjekonseptet på JAGUAR bringer kraften direkte fra motoren til knivtrommelen og pickup. For høy driftssikkerhet og maksimal kapasitet med minimalt drivstofforbruk.

Rigget for fremtiden. Allerede i dag.

50YEARSJAGUAR

Norwegian Agro

Bersetno fellesstøl i Luster kommune, Vestland fylke

- Budeier: Yury Balcheuski og Elena Balchevskaia
- Eigarar: Claus Rumohr Moe, Kjetil Lomheim og Terje Torgersen. Per Fridolf Hillestad leiger retten til Hermund Alme
- Leverer om lag 120 000 liter mjølk
- Mjølkar 12 kyr samstundes, fiskebein mjølkestall
- Mjølkekyr: 95 stykk
- Sesong: Fyrste veka i juni – andre veka i september
- Areal: 75 mål fulldyrka, 190 mål overflatedyrka, 136 mål beite

Oddfrid Vange Bergfjord
Frilansar Buskap
oddf-van@online.no
Tekst og foto

TRUFASTE BUDEIER PÅ VELDRIVEN FELLESSTØL

Denne sommaren er det jubileum på Bersetno fellesstøl på Hafslo, for her har dei stabile budeier som kjem att år etter år. Denne sommaren er den 25. i rekkja at Yury Balcheuski og Elena Balchevskaia, har styrt fellesstølen med stødig hand. Kona Elena har berre vore ute ein sesong, og det var då dei fekk yngstesonen. Begge sønene, Vlad og Anton har vore med på fellesstølen mange somrar.

Her er kyrne samla til mjølking. Her er leilegheit for budeier i eine enden av bygget, medan det er mjølkestall og romsleg mjølkerom med kraftfôrlager i andre delen.

Fellesstølen har lange tradisjonar, og det er ikkje få liter med sommarmjølk som har vorte produsert her sidan oppstarten i 1981. Bøndene Claus Rumohr Moe, Kjetil Lomheim, Per Fridolf Hillestad og Terje Torgersen driv fellesstølen, og dei kan ikkje få fullrost budeiene sine nok for den gode innsatsen. – Viss Yury sluttar, så sluttar eg og, ler Terje spøkefullt.

Full kontroll

Yury og Elena har full kontroll med kyrne og mjølkekvaliteten når dei er på stølen. – Me har levert mjølk som svarar til elitemjølk i alle år her oppe, og det hadde ikkje gått utan flinke og interesserte budeier,

seier Per Fridolf. Bøndene får heilt fri frå mjølking og fjøsstell i tre månader, og dette veit dei å setja pris på. Budeiene kan alle rutinar, slik at det er berre å levera kyrne, så tek Yury og Elena seg av alt det praktiske heile sommarsesongen.

Kjenner tilhøyrigheit

Budeiene kjem frå Belarus (Hviterussland), men ettersom åra har gått så kjenner dei seg også «heime» på fellesstølen på Hafslo. – Det har blitt ein viktig del av liva våre. Her er stilt og fredeleg, og me likar dyra, folka og jobben vår her, seier Yury. Dei har også blitt veldig godt varetekne av bøndene som driv fellesstølen, og det har utvikla seg vennskap på tvers av landegrensene. Fleire av bøndene har også vore på besøk til Yury og Elena i Belarus.

I tillegg til budeiejobben, har også Yury steppa inn og jobba som avløysar på andre gardar i nærområdet via Landbrukstenester Sogn viss det har vore trong for hjelp elles i året. Han har også jobba hjå bøndene på fellesstølen både før og etter sesongen på Bersetno, eller mellom fjøsstella.

Yury og Elena har vore budeier på Bersetno i 25 sesongar. Dei har full kontroll på drifta der oppe, og dei sikrar drivarane av fellesstølen fri frå mjølking i om lag tre månader.

Produserer mjølk med låg kraftfôrandel

Denne sesongen er det rekordmange kyr her. Fyrste sesongen Yury var her, hadde dei 68 kyr, no er dei oppe i 95 stykk. Det er flest kyr i starten av sesongen, for bøndene har flest kalvingar frå september til nyttår, og kyrne vert avsint fortløpande utover i sesongen. Beita er oppdelt i 7 skifter, og kyrne mjølkar godt her oppe med låg kraftfôrandel og mykje beiting. Dei nyttar Formel Elite låg gjennom heile sesongen. Kyrne får maks 6 kg kraftfôr for dagen, og dei får tildelt kraftfôr morgon og kveld når dei vert mjølka. Kyrne har ulike fargekodar på halsbandet som viser kor mykje kraftfôr dei skal ha, og for kvart «trekk» i snora, får dei tildelt ein halv kilo. – Fleire kyr mjølkar over 30 liter, dei fleste mellom 20 og 30 liter for dagen, så beita er bra, seier Kjetil. Tørrstoffinnhaldet er også godt, feittprosenten låg rundt 5 i starten, no er den på 4,6 medan proteinprosenten ligg stabilt på 4,7. Alle beita vert beitepussa minst ein gong i sesongen.

Bra økonomi, men det beste er fritida

Terje har tatt eit overslag over økonomien, og denne sesongen har dei ikkje gjort nokon større investeringar som påverkar inntenninga. – Overslaget mitt viser at me sit att med tett oppunder 1 krone og 50 øre per liter mjølk me leverer, seier han. I dette reknestykket er både arealtilskotet og setertilskotet med. Eigarane som leverer ein betydeleg andel av sommarmjølka frå Sogn, må dela

på eitt setertilskot, noko som kan vera litt urimeleg.

For 10 år sidan sat dei att med om lag 3 kroner per liter levert, og dette viser at mjølkeprisen ikkje har halde følgje med prisstiginga på utgiftene. Det som gir mest utslag på økonomien til fellesstølen er at gjødsel-, kraftfôrprisane og lønningane har auka betydeleg siste åra. – Det aller viktigaste for oss er likevel fritida me får med å vera med på fellesstølen, og det kan ikkje målast i pengar, konkluderer Per Fridolf, og dei andre er einige. I 2022 investerte dei i borehol for vatn, og totalkostnaden for dette kom på om lag 110 000 kroner. – Dei åra me har slike store investeringar, så går naturlegvis innteninga på mjølka ned, seier Claus.

Ryddige og gode avtalar

Drivarane av fellesstølen har ryddige og gode avtalar på korleis dei fordeler inntekter og utgifter. For å fordela mjølkeinntekter, veg dei ein gong i veka, og utgiftene vert fordelt etter talet på beitedøgn, men kraftfôrforbruket vert fordelt etter faktisk forbruk. Eitt beitedøgn er ei ku i eitt døgn på fellesstølen, og då vil den som har flest kyr, naturlegvis få ein større del av utgiftene enn ein som har færre dyr.

Det er fint å vera ku på Bersetno. Her nyt dei livet på beite samstundes som dei produserer mjølk. Alternativet til fellesstølen er avsining om sommaren for å stetta mosjonskravet i forskrifta, så dette er vinn-vinn for alle partar.

Kaffikos utanfor hytta. Frå venstre Terje Torgersen, Claus Rumohr Moe, Per Fridolf Hillestad, Kjetil Lomheim og May-Hilde Hjelmeland.

Her er budeiene i full drift med mjølking. Dei har ansvaret for kvar si side av mjølkestallen, og dei mjølkar 12 kyr om gongen.

Sosialt

Med jamne mellomrom møtest bøndene og budeiene, og dei har også faste sosiale lag som årsmøte for bøndene og avslutning for sesongen for budeiene og bøndene med familie. Dette gjer sitt til at terskelen er låg for å komma med innspel til drifta, og at alle kjenner kvarandre godt. Bøndene har også gardar i nærleiken av kvarandre, slik at dei har jamn kontakt heile året. Sosiale media gjer det også lettare å ha god kontakt med budeiene frå Belarus gjennom året, og når våren nærmar seg, så ser alle veldig fram til ein ny sesong på den flotte fellesstølen på Bersetno.

« aller viktigaste for oss er likevel fritida me får med å vera med på fellesstolen »

Hogstein agro

No kan vi levere i Big Bag!

RIMELIG NITROGEN GJØDSEL
blandes i husdyrgjødsel

30% Nitrogen

Levering i Big Bag kr 2,- pr kg + mva og frakt.

Levering i Bulk kr 1,- pr kg + mva og frakt.

Priser gjelder bestilling før 1.Nov 2024

Spar 40% av gjødsel-kostnaden

Klimaavtrykket reduseres med 80% grunnet gjenbruk

På Godøya har Norsk Landbruksrådgivning, på vegne av Hogstein Agro, gjort eit 4-årig forsøk med å blande **UREA GJENBRUK** (30% Nitrogen) i husdyrgjødsla, siste års forsøk viser grasavlinger på høgde med bruk av fullgjødsel. Kan og brukes i kornproduksjon. UREA GJENBRUK er godkjent for bruk som gjødsel iht. gjødselvareforskriften.

Ta gjerne kontakt for spørsmål, veiledning og levering.
Les meir på vår heimeside
www.hogsteinagro.no

Odd Christian Stenerud
post@hogsteinagro.no
facebook.com/hogsteinagro
Telefon: 913 95 408

ÅPEN DAG PÅ STORE REE

Hovedbygningen på Store Ree lå badet i sol da Geno, i samarbeid med Tine og MSD Animal Health, inviterte til åpen dag. Foto: Ingunn Nævdal.

Rasmus Lang-Ree
Geno
rlr@geno.no

Med nydelig vær, gode fagforedrag, mønstring av okser og mye bra ku-prat ble det en fin åpen dag på Genos avlsstasjon på Store Ree.

I forbindelse med årets sommer-melk-kampanje inviterte Geno, i samarbeid med Tine og MSD Animal Health, melkeprodusenter til åpen dag på Geno sin avlsstasjon på Store Ree i Stange 21. juni.

Det ble en flott dag med engasjerte besøkende. Noen hadde reist langt, blant annet fra Lofoten og Trøndelag. Rømmegrøt, is og kaffe gikk unna og ku-praten gikk lett.

Geno spanderte is på de fremmøtte via ungdomsbedriften LICC. Foto: Turi Nordengen.

God steming også på Geno sin stand nede ved oksefjøset. Foto: Turi Nordengen.

Okser ble vist frem for de besøkende på åpen dag på Store Ree. Her er det 12349 Hallanger som blir presentert. Foto: Rasmus Lang-Ree

Her er det eliteoksen 12374 NR Lindvik som blir vist frem av røkter Sindri Gislason. Foto: Turi Nordengen.

Artig for oppdrettere å se igjen oksen som de leverte til Geno som kalv. Oksen 12397 NR Slaattestolen-P-ET kommer fra Brit-Ellen Bøhn og Ole Anders Hodnungseth i HR Samdrift. Foto: Turi Nordengen.

I det gamle stabburet på Store Ree er det laget et seminmuseum. Odd Riise, som har jobbet i Geno og kjenner seminhistorien godt, var museumsbestyrer for en dag. Foto: Rasmus Lang-Ree.

Avlsrådgiver Gro Knutsen snakket om avlsstrategier og at det er mye penger å hente på avl. Foto: Rasmus Lang-Ree

Bent Nilsen er født og oppvokst nord for Drammen. På den lille gården hadde de en hest og fem melkekuer. Her separerte de melk og hadde faste fløtekunder i byen som de leverte til på norgesglass.

Marte Østmoe
Frilansjournalist
marte.ostmoe@gmail.com

KLIPPE, KLIPPE SA KJERRINGA

HVORFOR SKAL VI SLÅ GRASET?

Er bruken av ljå i vår tid bare romantisk dekadanse, eller har det også en praktisk funksjon? Kan den over 1000 år gamle teknikken fremdeles lønne seg?

– Artsmangfoldet er nok viktigste argumentet for å slå graset med ljå. Dette sier Bent Nilsen. Han har holdt slåttekurs i over 30 år, men selv vært kursdeltaker sågar i Transilvania. Først og fremst er det likevel den lange erfaringen som gjør at han kan kunsten å slå. – Jeg startet som seksåring.

I dag slår Bent, bokstavelig talt, et slag for livet, til de gamle slåtteengene og slåttetradisjonene. Bevaringen av den gamle kulturarven i seg, kan som han sier, – kanskje oppleves både bakstreversk og sidrompa, men for en bonde kan det være vel så interessant å bevare det økologiske mangfoldet. – Tenk, sier Bent: – Innenfor en kvadratmeter av de beste slåtte-

Visst heter det å slå graset, men i virkeligheten er ljåens oppgave å skjære. En ljå er heller ikke bare en ljå. For å kunne arbeide lett og uanstrengt måtte verktøyet gjerne være tilpasset den enkelte.

engene kan vi finne mellom 50 og 60 ulike arter!

Et vakkert økosystem

Slåtteenga er en av de 50 mest truede naturtypene våre. Vil du som bonde være med å bevare disse, da finnes det flere tilskuddsmidler å søke.
– Selvsagt er det uansett en ekstrajobb å skulle skjøtte en slåtteeng etter alle kunstens regler, innrømmer Bent. – For å skjøtte ei slik er det viktig å bruke lett utstyr så som en tohjulstraktor eller ljå der man ikke kommer til med en tohjulstraktor med slåttebjelke. Begge disse redskapene er skjærende redskaper som skåner plantene ved at de lager rene snitt og ikke legger igjen småpartikler av biomasse som vil kunne kompostere og tilføre plantene næring som vil kunne forrykke artsmangfoldet i slåtteenga.

Ikke begynne slåtten for tidlig

Slåttetidspunktet er avgjørende for å bevare ei slåtteeng/blomstereng. En bør ikke begynne slåtten før de fleste planter har fått muligheten til å danne modne frø slik at disse ved bakketørking vil falle av og spire senere. Dette vil selvfølgelig variere fra landsdel til landsdel, men her er det forskjellige planter som vil kunne være indikatorer for når slåtten bør starte. Her på Østlandet er det som oftest fra midten av juli og utover.

Ei slåtteeng har gjennom tiden utviklet seg til å bli en levende genbank, men som nå er en av de mest truede naturtyper vi har. Har vi ei botanisk artsrik slåtteeng så huser den også et vell av pollinerende insekter som igjen tiltrekker seg mye fugler så det er et eget økosystem.

Medisin for kropp og sinn

Bent tenker også på engas mulige, men hittil ukjente egenskaper.
– Hvis vi foringer artsmangfoldet, kan vi aldri være sikre på hva vi egentlig går glipp av og faktisk mister.

Vi har flere tilfeller det har vist seg at naturen har bevart en hemmelighet som kan styrke menneskenes helse. Bent trekker spesielt fram en sopp som for noen år siden ble funnet på Hardangervidda. Så langt var det flere pasienter som hadde fått transplantert ei nyre, som like etter mistet det nye organet. Kroppen så og så støtet det fra seg som et frem-

Det er ikke gull alt som glimrer. Slåttenger som ikke slås kan rask ende opp som igjengrodd mark.

medlegeme. Ved hjelp av medisiner tilvirket av denne soppen, ble det nå større mulighet for å redde pasientens liv.

Det er ikke alle forunt å tenke så stort og så langt. Det å slå med ljå kan også gi små, direkte og personlige fordeler. Som Bent sier det:
– Det kan være fysisk lettere å slå med ljå enn å gå med grastrimmer. Ikke minst er det mer trivelig! Ei heller trenger du hørselsvern, men kan i stedet nyte fuglesangen.

Tilskuddsmidler, trim og opplevelser kan være årsaker nok til å ta ljåen aktivt i bruk, men skal du få skikkelig sving på det hele, da kan det lønne seg å ta et kurs.

Like fint å jobbe som å danse

Under slike samlinger går Bent kort igjennom ljåens historie, hvilken type ljå som passer til hvilke type terreng, hvilke oppgaver og også den enkelte bruker.
– Ljåen er et personlig redskap, slår han fast.

Tidligere var det ikke uvanlig å selv lage seg sitt eget verktøy

tilpasset både formål og kropp. I dag velger de fleste å skaffe seg ljå fra jernvare og landbruksforretninger. Bent sukker:
– Dette er utstyr som hverken er lett å tilpasse bruker eller å kunne innstille riktig.

Når de ikke får til kunsten, er det lett å tro at det er dem det er noe galt med, men det kan like gjerne være utstyret!

Bent slår også et slag for gamle redskaper:
– Ta heller en tur på bruktmarkedet eller på auksjon.

For å vite om en ljå er ferdig slipt kjenner du etter med neglen.

Før Bent Nilsen går løs med brynet på ljåbladet, vasker han stålet rent med en grastust av nyslått gress.

I løpet av et dagskurs i regi av Bent, lærer du deg ulike teknikken, men også hvordan du stiller ljåen inn.

Noen regler som alltid gjelder

Uansett gammel eller ny ljå, det er alltid noen regler som gjelder. Kaggene skal eksempelvis være plassert like langt fra hverandre som du er brei over skuldrene. Et annet mål er lengden på egen underarm. Videre må orvet helst ikke være rett, men ha en myk bue slik at det ligger godt mot jorda også kalt «jordlegging».

Med breie bein svinger Bent kroppen og ljåen med utgangspunkt rett ut fra høyreben og stryker ljåen galant langs bakken i en halvsirkel og avslutter rett ut for venstre ben. Her legger han litt tyngde på, tilsvarende to kilo, før han galant fører ljåen framfor seg i en halvsirkel. Men også når det føres tilbake skal redskapen følge terrenget.
– Ikke vær så redd for å slå i bakken, ljåen skal ligge an mot bakken både når du slår graset, og når du fører ljåen tilbake.

Hele veien er det viktig å holde orvets øverste kagg inntil brystkassa og utføre bevegelsen som om verktøyet er en forlengelse av egen kropp.
– Ned med skuldrene, slapp av, veileder Bent. Ikke bare hvordan du fører orvet, men også grepet er viktig. – Tvihold ikke på kaggene. Knokene skal ikke være hvite!

Fra myte til fornuft – en duggvåt fornøyelse

Allerede nå har Bent benyttet flere faguttrykk. Orvet er ljåens skaft og kaggene er håndtakene. Slåtteprofilen orvets fasong. Er dette rett, går det mer ut over ryggen om ljåbladet ikke er riktig jordlaget. Har orvet en svung, da er det lettere å utføre arbeidet oppreist og uten å krumme ryggen.

Etter seg, på venstre side, la slåttekaren fra seg en fin og lett skåre med gras. Etter kom slåttejenter med slåtteriver i tre, breiet skåren utover for å få bedre tørk og det som ikke skulle bakketørke, ble hengt opp på hesjer.

En ting var også rekkefølgen og arbeidsfordelingen, jobben måtte også legges til en egen tid på døgnet.
– Helst skulle en starte så tidlig at det fremdeles var dugg, forklarer Bent.
Til denne bestemmelsen er det visse steder knyttet både sagn og myter, men Bent griper snarere til en fornuftig og praktisk forklaring.
– Med dugg på gresset får det en viss tyngde i akset, på morgenkvisten er stråret dessuten mer saftspent og lettere å skjære.

Å ha noe å bryne seg på

På kursene til Bent kommer det alle slags folk: – Hit kommer besteforeldre som vil dele minner med barnebarna, botanikere, hytteeiere, miljøaktivister og ganske mange fra statsapparatet. Han har slått gras siden han var seks år. I dag er Bent 65 år. Et av hans største ønske er at flere skal leite fram det over 1000 år gamle redskapet.

Klippe, klippe, sa kjerringa. Ifølge Bent er det til bondens, ja hele klodens fordel om flere av oss tar ljåen fatt og begynner å slå.

Scan QR-koden og snurr film!

Fra bås til løsdrift hos Lasse

I Hustadvika har melkebonden Lasse Farstad tatt et modig steg inn i fremtiden og bygd om det tradisjonelle båsfjøset til moderne løsdrift med melkerobot. Hele gården oser av optimisme og pågangsmot! Lasse er fjerde generasjon på gården, og tok over driften i 2016. Med fokus på dyrevelferd og en mer bærekraftig hverdag, bestemte han seg for å bygge om. Fjøset har nå 46 plasser med liggeplasser, melkerobot, og en romslig kalveavdeling. Dyrene har fri tilgang til beite, og de melker seg selv over tre ganger daglig. Han har lagt stor vekt på å skape et godt miljø for både dyr og mennesker. Fjøset er lyst og luftig, med god ventilasjon. Løsningen har gjort hverdagen lettere for Lasse, som nå har mer tid til å delta i familiens aktiviteter. Gode fjøs gir mer tid! **Scan QR-koden og se filmen. Du finner den også på vår nettside og YouTube-kanal.**

Fjøs fra A til Å

SMART FÔRING FJØSSYSTEMER

Telefon 02634 fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

Kua 1589 Morfin fra Ole Bjørner Flittie på Lesja har 11938 Welve som far og 24002 VR Redfox 3 som morfar. Foto: Els Korsten

LESERNES SIDE

Buskap vil gjerne ha bilder fra leserne vi kan bruke på denne siden. Bilder kan sendes som vedlegg i e-post til *rlr@geno.no* eller lastes opp på *www.filemail.com*

Prosjektet Praktisk klimarbeid avsluttes 7/11 med en større fagdag på Jønsberg videregående skole. Her noen smakebiter fra markvandringene som har vært i Ringsaker, Åmot og Trysil.

Små nettverk for å diskutere fag: Her vurderer Johnas Brovold, Even Flesvik og Ole Marius Granum på Biri ei allsidig sammensatt 1 års eng.
Foto: Solveig Goplen.

Her viser Knut Åsødegård fram ei ren hundegraseng som snart er klar for 3.slått 550 moh. Bildet er tatt 18/8 i forbindelse med Klimarådgiving. Mia Høiseth fra NLR i ivrig prat med Knut.
Foto: Solveig Goplen.

FÅ DEN BESTE STARTEN
MED FISKÅ KALVEDRIKK

- Enda høyere innhold av norske melkeråvarer
- Produsert i Norge
- Høyere konsentrasjon av råfett og råprotein
- Enklere overgang fra råmelk
- Erstatter Denkamilk Kalvedrikk

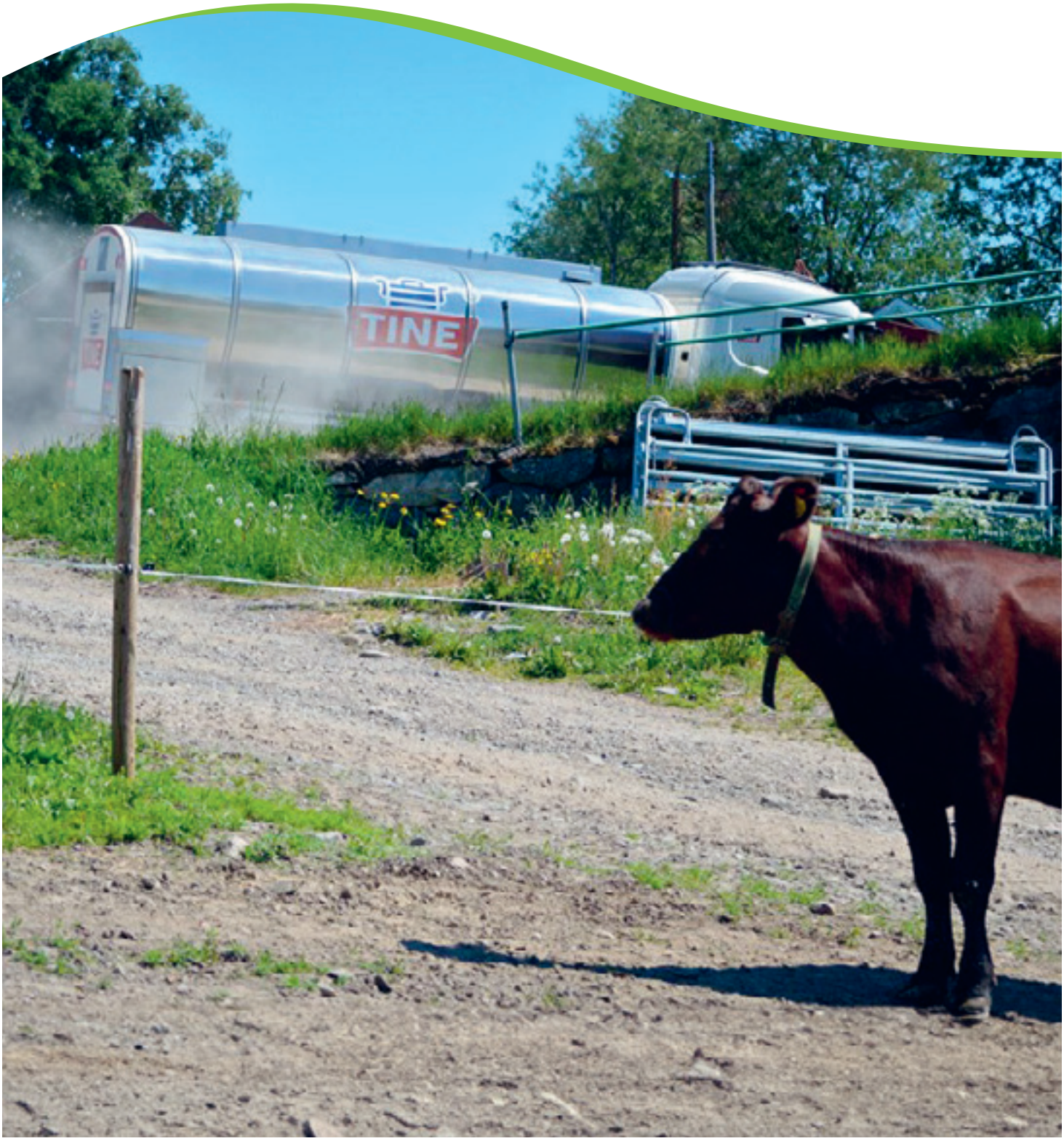
www.fiska.no

Fiskå Mølle

Spennende nytt om GS!

Ta ut øreprøve når du merker kalven! Dette vil gjøre det enklere og billigere å rutinemessig GS-teste alle kvigekalvene så fort de er født!

I løpet av september åpner vi for de lenge etterspurte elektroniske GS-merkene samt transport av prøvene med melkebil. Mer informasjon kommer på **geno.no**.

www.geno.no

geno

DAGBOK FRA LUND GÅRD

DAGER SOM KOMMER OG DAGER SOM GÅR

Stine Storslett Lund
Melkeprodusent
stine_storslett@hotmail.com
Tekst og foto

Det er sommer! Ett ord som rommer så mye. Forventninger, hvordan blir våren, blir det nok grovfôr, beiteslipp, hastverk og lastverk. Skolefri. Arbeid, definitivt arbeid. Det er absolutt mulig å miste hodet i alle gjøremål.

Det er mye som skal gjøres samtidig, men vi er egentlig flinke å jobbe i passelige mengder hver dag, og ikke kjøre oss selv for hardt. Vi fikk en varm vår, med mye nedbør. Er det noe vi ikke tar for gitt her på innlandet er det nedbør. I fjor ble det rundt 22 millimeter fra juni til august. I år kan vi skryte på oss over 80 bare på juni. Det blir verdsatt stort («aldri nok regn før sankthans»). Vi har definitivt fått i rikelige mengder. Foreløpig.

Kyrne på tur hjem fra beite. Vi tar de ut etter fjøsstell og henter de inn ca. kl. 15.00 for å få melket alle i VMS-roboten innen rimelig tid. Å jada, det går opp og ned i celletall på enkelte.

Styrtregn berget oss

Midt oppi våronna fikk vi levert slangespredерutstyr (joda, det kom som bestilt), og det skulle ordnes en ny lagune for mellomlagring av møkk ca. 1 km fra gården. Dagene gikk raskt, og det resulterte i at vi måtte stoppe å kjøre skit med møkkvogna og platespreder for å forhindre sporer, gresset vokste i fra oss. Heldigvis åpnet himmelen seg i styrtregn noen dager etterpå. Det bør ha berget oss. Det har vært en formidabel vekst, og våronna gikk direkte over i slått den 26. juni. Det ble ikke mye pause.

Det er litt å gjøre, og det er litt å føre. Kyrne skal ut, det skal settes opp strømgjerde for skiftebeiting. Egentlig et veldig fint arbeid i rett vær. Det blir noen km med gjerde til sammen, både for melkekyr, kviger i utmark og sinkyr med drektige kviger.

Noe kan gjøres bedre neste gang

Det alltid spennende å se om vi var flinke når utstyret ble satt bort for vinteren. Den innsatsen gir jeg en terningkast 3 på. Ødelagt tråd er sortert bort, det er positivt. En rull jeg nok har kvalitetssikret selv ser mer ut som et ødelagt fuglereir enn strømgjerdetråd. Det ble liggende snø i oktober, og tråden er definitivt blitt hespet inn i hast etter forholdene da. Nå er den vinteren historie, og tråden er for god til å kastes. Jeg kan bare bekrefte at det blir gjort bedre neste gang. Det ble rene buffeten for myggen og kleggen mens undertegnede skulle rette opp i egne feil, gang på gang på gang. Til slutt ble den klippet i biter. Det er vel egentlig like forbudt som å

Søndagstur på eiendommen, raigresset spirer og melkekyrne er ute på beite.

Sinkyr og drektige kviger på beite nærme fjøsen. De tas inn 14 dager før ventet kalving. Tømmeret i bakgrunnen er fra hogst som skal gi mer dyrka mark.

klippe pasta. Heldigvis er fadesen glemt når kyrne skal ut. Hva er vel finere enn kyr på beite!

Sommerlig logistikk

Vi har hatt en ku som heter Sommer, og nå ei kvige som heter Sommer. Et navn som går igjen. Ikke tilfeldig, sommer gir meg klump i halsen. Den er noe eget. Gården våkner til liv på våren, og sommeren skal bygge grunnlaget for drifta gjennom året. For en sommer vi har hatt til nå. Hvis vi glemmer at vi fikk havari på pressa («sånn oi, den her skal egentlig ikke kunne knekke feil»), ny del kommer om 1000 år og at det styrtregnet uanmeldt en hel dag på 150 dekar som var slått ned.

Sommer er liv, med oppdagelser av nye insekter, planter og fugler. Det er unger som har ferie, og

Søndagstur, Lars Erik - min mann tar inspeksjon. inspeksjon av gravearbeid som er gjort der lagunene for mellomlagring av møkk skal være.

som venter hjemme mens vi gjør fjøsstellet unna. Hjemme rundt huset sysselsetter de tre eldste seg selv frem til lunsjtider innenfor rimelighetens grenser, fjøset ligger

tross alt bare et godt steinkast unna huset. Mens minsten er med oss, eller får være med Besta eller Bestefar. Det er en evig karusell, og kan være ganske utfordrende. Arbeidet skal gjøres unna, samtidig som barna skal ivaretas. Det har blir småturer i nærmiljøet. Og mellom fjøsstell har vi badet, mye!

Badeperle

Det finnes en perle av et vann en liten kilometer unna, med badetemperatur over gjennomsnittet. Hit kommer mang en badelysten sjel, og ikke minst får vi sjansen for å sosialisere oss med kjenninger og venner der. Det ble som jeg håpet på, flere dager med en så intens varme at vi får noe å klage over. Det høres «okking og offing» bortover stranda, «det her er altfor varmt!» Det er viktig for oss nordlendinger, når høsten og mørkere dager kommer at vi fikk disse utrolige sommerdagene. Bonde eller ikke bonde.

Men det skal sies at avlingen min med sukkererter, mais og bønner er tørket inn til fordel for slaraffendager på stranda. Heldigvis kan mat også kjøpes på butikken av andre bønder som er flinkere med grønt. Og borti det fjerne tikker klokken umiskjennelig mot fjøstid igjen.

Frk. Unn med sine ammebarn i ku og kalvavdelingen.

> «funket best når ei ku går med egen kalv og har opptil fire kalver hos seg som dier»

Drifta i nytt fjøs

Jeg vil si at vi har høstet frukter av vår egen satsing i år. Nyfjøsen er en god arbeidsplass- den fungerer utmerket, både for folk og fe. Vi trives!

Vi er veldig fornøyde med ku- og kalvopplegget vårt, og plassen de går sammen. Vi har prøvd oss litt frem, og funnet vår måte å løse det på. Det har funket best når ei ku går med egen kalv og har opptil fire kalver totalt som dier seg. Altså ble det ammentante. Det er vårt andre driftsår med dette opplegget. Spesielt spennende har det vært å følge med på tilveksten på kalvene og hvordan de utvikler seg mot inseminingsklar kvige eller slaktemoden okse. En ammetante må godta flere kalver, og kyr er forskjellige. Kua Lilo godtok flere kalver første året, men neste år godtok hun bare sin egen. Noen kyr slutter å gi ned i roboten, dette har vi løst med å ha flere kalver pr. ku, men vi erfarer at kua kan melkes i roboten igjen etter noen uker, selv om hun går med kalv. Det har vært enkelttilfeller med kyr som får celletall som ikke stabiliserer seg. Disse har vi tatt bort. Kviger får ikke gå med kalv, da det er viktig at de lærer seg med vms og melkingen der.

Det har vært utrolig fint å se samholdet mellom ku og kalver, at de har glede av hverandre. Det er mye pelsstell, og lek.

Leddbetennelse

Dessverre fikk fire kalver leddbetennelse utpå nyåret. Da ble det nedvasking og desinfisering av avdelingen, ventilen på veggen over liggebåsene ble lukket, dekken beholdt på i flere uker, nyfødte kalver ble satt provisorisk boks i sykebingen sammen med mor, dermed får de samvær, men kalven får ikke die. Og vi får kontroll på råmelkstildelingen. Tidligere ga vi råmelk selv 2-3 mål, og lot kalven die mor etter det. Nå gir vi råmelk selv i fem dager. Ved overgang til ammetante får kalven alltid råmelk fra egen mor så lenge det er råmelk på «lilletanken».

Arbeid spart

Det går absolutt mye melk til kalver, men det er og arbeid spart i forbindelse med tilordning med melkefôring og vask av utstyr. Vi synes og det går greit å avvenne kalvene, de blir satt i egen binge i avdelingen annenhvert stell, og til slutt får de ikke tilgang til tanten i det hele tatt. Siden blir de satt over i avdelingen for avvente kalver. Kalver som har behov for det får støttefôring for å ikke tape holdet sitt. Slik som det er nå, er dette en ordning vi blir å fortsette med. Det gir meg mye trivsel og glede som bonde, og håper det gir holdbare og gode kyr.

Nå går vi og venter på edle dråper, regnet så klart!

SCHAUER SKRAPEROBOT

Enkelt og fleksibelt ruteoppsett på PC

Markedets laveste med 40 cm høyde

Solid og enkel konstruksjon, med lave vedlikeholdsutgifter

Kampanjepris fra
191 944 kr
eks mva

Også til tette gulv!

Schauer Forband på gulv

Schauer Faro forskubber med kraftfortildeling

G.K.Røe as

https://gkroe.no/

MELKEPRODUKSJON I NEDERLAND

PRESSES AV MILJØKRAV OG UFORUTSIGBARE POLITIKERE

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Et tett befolket land med en stor husdyrproduksjon på et begrenset areal, møter store miljøutfordringer. Nå kommer kostbare miljøkrav og politiske mål om reduksjon i dyretallet.

Nederlandske melkebønder må ta et valg om de skal kjøpe fosfatkvoter og opprettholde produksjonen, redusere dyretall og ekstensivere produksjonen eller slutte med melk. Mange leter etter strategier som kan gi fortsatt lønnsom melkeproduksjon på gården, og for noen innebærer dette samarbeid med miljøorganisasjoner for å finne løsninger til felles beste. På de neste sidene presenterer vi fire melkebruk som har tatt ulike strategiske valg for å fortsette som melkeprodusenter. Økonomisk er det særlig kjøp av fosfatkvoter og økte kostnader for å bli kvitt overskudd av husdyrgjødsel som svir. Kjøp av fosforkvoter til over 9 millioner norske kroner er heftig selv om du melker 300 kyr. Men som bonden sa: Alternativet hadde vært å halvere besetningen.

Kostbare miljøkrav

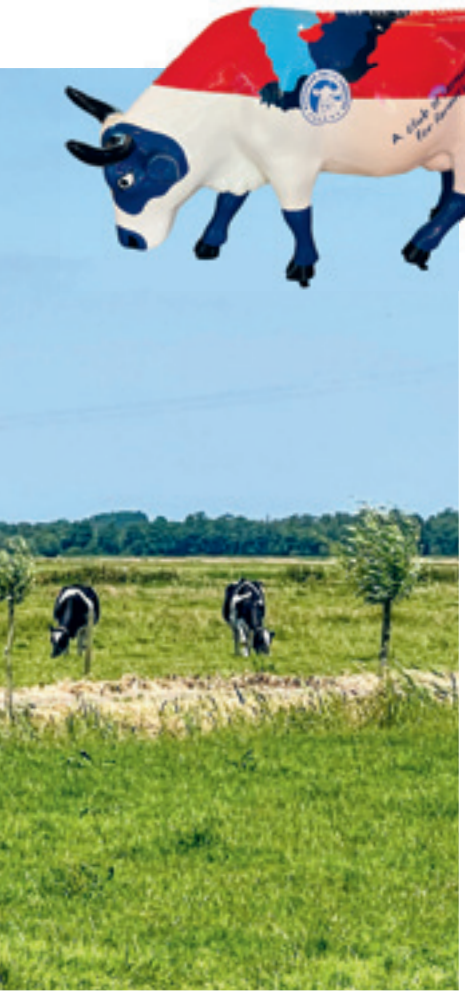
Lønnsomme modeller for melkeproduksjon i et tett befolket land var satt som tittel på årets EDF-kongress (European Dairy Farmers) som ble arrangert i Zwolle i Nederland. Et land som er omtrent 30 mil langt og 18 mil bredt skal huse en befolkning på 17,7 millioner, over 14 000 melkebruk pluss store bestander av gris og fjørfe. Produksjonen av husdyrgjødsel har lenge vært større enn arealet kan tåle. Fram til 2026 fases unntakene fra EUs vanndirektiv ut, og kostnadene med å kvitte seg med gjødsla en ikke kan bruke på egen gård vil bli store. Fra å kunne gjødsle enga med 25 kg nitrogen pr. dekar blir dette redusert til 17 kg fra 2026. Samtidig har melkebøndene, men ikke ammekubøndene, måtte kjøpe kostbare fosfatkvoter for å kunne opprettholde produksjonen. Med en pris på ca. 150 euro pr. kg fosfat og en produksjon på 45 kg pr. ku og år vil det koste anslagsvis NOK 77 000 å øke besetningen med ei ku - eller slippe å redusere med ei ku.

Det kommer mer

Fram til 2030 skal ammoniakkutslippene reduseres med 41 prosent sammenlignet med 2019. Videre skal metanutslipp fra torvjord reduseres med 30 prosent. Samtidig er det krav til biodiversitet, beiting, bruk av antibiotika og dyrevelferd som bøndene også må tilpasse seg.

Tap av konkurransekraft

De nederlandske melkebøndene som er med i EDF betaler i snitt NOK ca.1 000 pr. dekar leiejord og ca. NOK 320 i timen for arbeidshjelp. Med dette ligger de helt i

Tre av fire melkekyr er på beite i Nederland. Beitesesongen varer fra sent i april til oktober.

kostnadstoppen i Europa og mister konkurransekraft til andre land. Mens land som Irland profiterer på lave kostnader (low input) og Danmark på effektiv produksjon (high output), havner Nederland litt imellom med høye kostnader som ikke matches av høye produksjonsinntekter. Fortsatt er det økt produktivitet (økt kg EKM pr. hektar) og skala (utvidet produksjon) som er resepten for å vanne ut de økte kostnadene og få til overskudd.

Positive markedsutsikter

Etterspørselen etter meieriprodukter øker globalt, men kravene til bærekraft, klima og biodiversitet i produksjonen vil øke. Hovedoppgaven til melkebøndene vil være å foredle gras og biprodukter til høyverdig protein. Utfordringen er å finne modeller som forener kravene samfunnet stiller til produksjonen, med en akseptabel

Seniorforsker ved universitetet i Wageningen Alfons Beldman mente «vente og se» også er en strategi, men i løpet av et år eller to må du ta en beslutning om strategi.

EDF – forening av og for melkeprodusenter

European Dairy Farmers (EDF) er en forening for melkeprodusenter i Europa (men har også medlemmer fra Canada). Målet er nettverksbygging, informasjonsutveksling basert på data, inspirasjon og skape verdier både for melkebønder og samfunnet. EDF skal være en øyeåpnere for alle som ønsker å lære om hvordan andre driver bærekraftig melkeproduksjon. Mer enn 70 prosent av medlemmene skal til enhver tid være aktive melkeprodusenter. Både Sverige, Danmark og Finland har nasjonale EDF-grupper, men så langt har vi ikke det i Norge.

økonomi for produsentene. 2022 var et festår for europeiske melkeprodusenter med rekordhøye melkepriser. Nå er festen over, men som det ble sagt fra flere på EDF-kongressen vil det alltid være muligheter. Det gjelder å være positiv og endringsvilling og se mulighetene.

ØKONOMI-FORSKERENS RÅD

Alfons Beldman har ledet flere forskingsprosjekter relatert til bærekraft, økonomi og entreprenørskap melkeproduksjonen. I sitt innlegg på EDF-kongressen kom Beldman, som er tilknyttet universitetet i Wageningen, med noen klare råd til melkeprodusentene. Han advarte mot å kjøre videre på den gamle strategien i en tid der verden er i endring. - Å være blant gårdene med best økonomisk resultat er ingen garanti for suksess i framtida hvis du ikke evner å tilpasse deg endringer rundt deg, sa Beldman. Til slutt handler det om «Survival of the fittest» - det betyr ikke at den sterkeste overlever, men den som er best til å tilpasse seg. Han advarte mot for kjappe beslutninger i en vanskelig tid. - Vente og se er også en strategi, men du kan ikke vente i fem år – bare ett til to år, mente økonomiforskeren. Han la til at melkebonden må analysere sin egen situasjon. Hvorfor er du melkebonde? Hva er dine sterke sider? Hva er sterke og svake sider ved gården? Hva er nøkkeltrendene i markedet, blant politikerne og i samfunnet? Og til slutt: Utvid horisonten ved å hente input utenfor ditt eget nettverk.

FAKTA

MELKEPRODUKSJON I NEDERLAND (ZUIVELNL, 2022)

14 700 melkebruk

1,6 millioner melkekyr

Avdrått på 8 930 kg

107 kyr i snitt pr. besetning

32 prosent av melkebrukene har melkerobot

Melkepris ca. 45 eurocent (NOK ca. 5,15), 55 eurocent for økomelk (NOK ca. 6,30)

Prosent bruk som beiter: 83,9 (gjelder nederlandske EDF-medlemmer)

FAKTA

TETT MED FOLK OG DYR

Drøvtyggere og gris, dyreenheter pr. hektar landareal: 1,45 (Danmark 0,86)

Innbyggere pr. hektar landareal: 5,3 (Danmark 1,4)

Melkveedrijf Spans, Zwartslius i Nederland

- Leanne og Hermen Spans
- Tre ansatte pluss en sønn engasjert i driften
- 2070 dekar (530 eid)
- 300 melkekyr (Holstein pluss litt Brown Swiss)
- Ytelse ca. 7 500 kg
- Produserer 2 110 tonn øko-melk
- Samarbeider med Natuurmonumenten om å legge forholdene til rette for fugler som legger egg i eng

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

MELK, NATURKONSERVERING OG KONFERANSER

Leanne og Hermen Spans valgte å se på naturkonservering mer som en mulighet enn en trussel. Sammen med melk og konferansevirksomhet har gården nå tre bein å stå på.

Leanne og Hermen Spans tok over gården til hans foreldre i 2002. I 2014 bygde de et nytt melkekufjøs 4,5 km unna. Nå melker de 230 kyr i swing-over melkestall på denne gården og 50 med robot på hjemgården hans. Fullfôrvognen betjener begge fjøsene. Kvigeoppdrettet er satt bort til en annen bonde. Siden 2012 har de drevet økologisk. Siden gården ligger opptil et naturvernområde, var døren stengt for utvidelse og det var en stadig kamp med ulike miljøgrupper. De bestemte seg for å endre strategi og gå i dialog med Natuurmonumenten (privat organisasjon som driver med naturvern og – restaurering) og fant en løsning som gjør at produksjonsomfanget kan opprettholdes.

Fjøset ble bygd 4,5 km fra hjemgården med en konferansedel i ende enden.

Tilrettelegger for fuglelivet

I april heves vannstanden på 160 hektar engareal for å legge for-

Da fjøset ble bygd i 2014 kostet det 1,6 millioner euro, men i dag ville prisen vært en helt annen. Sengebåsene er fylt med halm.

holdene til rette for en rekke fuglearter som legger egg i åker og eng. Tidlig i juni pumpes vannet ut og når enga har tørket opp igjen kan Leanne og Hermen ta en slått og deretter beite arealet. Hermen sier det ikke blir topp fôr og at det viktigste er at det gir nok areal å beite. Kyrne beiter om dagen, men er inne om natta. Hermen forteller at den lave leieprisen han betaler for dette arealet er en del av «betalingen» han får. Vanlig leiepris området ligger på 100 euro (ca. NOK 1140) pr. dekar, mens Hermen kun betaler 20. I tillegg mottar han også noe direkte støtte Dermed blir det en vinn-vinn-situasjon der fuglene får ruge eggene i fred, og Leanne og Hermen fikk utvidet arealet slik at besetningen kunne utvides. Men for å få til det måtte de betale 800 000 euro i fosfatkvoter. Men som Herman sa: Alternativet hadde vært å halvere kutallet.

Opptatt av miljø og bærekraft

Hermen forteller at de har avtale med andre gårder i området som mottar gjødsel de ikke kan bruke på eget areal. Til gjengjeld kjøper de tilbake gras fra disse gårdene. Kufjøset fra 2014 har en konferansedel i ende enden. Der tilbyr de lokaler med servering til møter og konferanser og får en ekstrainntekt til gården. På sikt er tanken at salg av CO_2-sertifikater skal kunne gi inntekter. Melketanken har varmeveksler som sørger for blant annen toppvarming av varmtvann. Solpaneler sørger for egenproduksjon av strøm og det er montert filter som reduserer ammoniakkutslippene fra fjøset. Merprisen for økomelk varierer mellom 8 og 12 eurocent og Hermen er klar på at han vil gå tilbake til konvensjonell drift hvis forskjellen i melkepris blir mindre enn den er nå. Han synes også 300 melkekyr er nok og har ingen planer om å utvide.

Kyrne beiter bare på dagen og er inne om natta. Dette beitet er en del av naturvernområdet som fuglene disponerer fram til kyrne slippes til i juni en gang.

Hermen har fire barn sammen med Leanne, men sier det ikke er klart om noen av dem vil overta.

RMH
LACHISH INDUSTRIES LTD

NÅR INNOVASJON OG NATUR KOMBINERES

Kjøp orginalen

Mixell 18-24m ³ Kapasitet

Vertikale tilhengerblandere

Alle størrelser fra 8-45kbm. Be om pris

- Blandekar med 20mm tykk bunn og 6mm tykk vegg, 150mm innoverskrå topp
- Vertikal blandeskrue høyde = 1130
- 7 tanns kniver i chrome-vanadium, 8mm tykkelse, med Tungsten belegg 3 alternative posisjoner
- Justerbare kontrakniver
- Understell med 4 veieceller, total kapasitet på 16.4t
- 1 utmatingsdør, 9 valgbare plasser
- Dørposisjonsindikator for side/ bakluke
- P.T.O. Vidvinkelaksling 1 3/8″ Z6 * 1 ¾ Z20
- Roterbar hengerfeste Ø52 – 25t
- Stige og frontbeskyttelse
- Vektdisplay IFG-M-1515
- Hjultype 445/45R19.5 P27 Kargo-Radial TL 10 hulls
- 1 kraftig (HD) aksling med 10 hulls nav. Hydrauliske bremser Spesifikasjoner for girkasse og reduksjonsgir.
- Planetgir integrert med 90° vinkelgir
- 2 hastighets girkasse

5 års garanti på Blandekar

Modell	Volum	Dimensjoner				Egenvekt	Nyttelast	Totalvekt
	m^3	Høyde (cm)	Lengde (meter)	Bredde (cm)				
				Botn	Topp	kg		
Mixell18	18	265	7.28	225	252	6500	6750	13250
Mixell20	20	284	7.40	225	249	7600	7600	15200
Mixell22	22	303	7.40	225	251	8000	8350	16350
Mixell24	24	309	7.40	225	277	8250	9100	17350

Magnum30 Titanium18 Premium 23 Mixell24 SW45 VSL18 TurboMix30

Lobekk Agri AS / Eivind Lobekk / eivindlob@gmail.com
+47 930 02 901

DIRECT SALE Call for a quote

Haskerweide i Vegelinsoord i Nederland

- Jan og Sanne van der Zijl
- Jans og Sannes foreldre pluss noen på tilkalling
- 1150 dekar gras pluss 250 dekar mais
- 250 kyr (Rød og svart Holstein)
- Ytelse ca. 11 000 kg

FØLGE MED TIDEN OG VÆRE POSITIVE

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

For Jan og Sanne vanm der Zijl er det viktig med en positiv holdning og gjøre det best mulig på de områdene de kan påvirke.

Vindmølle og gjødselseparator. Separatoren var egentlig ikke med i planene, men måtte til for å få gjødselsystemet til å fungere.

Haskerweide-gården er et ordentlig familiebruk. Foreldrene til både Jan og Sanne vanm der Zijl er aktivt med i drifta. Utenom familien er det bare noen som tilkalles når det er behov for litt ekstra arbeidskraft. I 2016 ble gårdene til Jan og Sanne slått sammen og i 2017 kjøpte de en gård til. Nytt fjøs ble tatt i bruk i 2023. Det ble bygd i forlengelsen av de gamle og til sammen blir det 200 meter med fjøs under ett tak.

Støtte for miljøtiltak

Da nyfjøset ble bygd fikk Jan og Sanne investeringsstøtte til miljøtiltak. Målet er å halvere utslippet av metan og ammoniakk fra fjøset. Utslippene blir målt kontinuerlig i fjøstaket og utviklingen overvåket av forskere fra universitetet i Wageningen. Får å redusere ammoniakkfordampningen drenes urin vekk fra gulvet. I tillegg er det st sprinkleranlegg som skal bidra til å holde gulvene renere og redusere ammoniakkutslipp. Nå viste det seg at det som skulle bli den tørre fraksjonen ble for fuktig og derfor måtte de installere en gjødselseparator og et opplegg for å pumpe gjødsla fra fjøset og over til separatoren. Siden det brukes halm i liggebåsene måtte det kjøpes en mer kostbar separator som håndterer dette. Så selv

Nyfjøset ble tatt i bruk i 2023, og målet er halvering av utslipp av ammoniakk og metan.

Disse kyrne hadde kalvet samme morgen, og skulle slippes tilbake i flokken samme ettermiddag/kveld. I bingen til høyre er kyrne de siste 10 dagene før kalving.

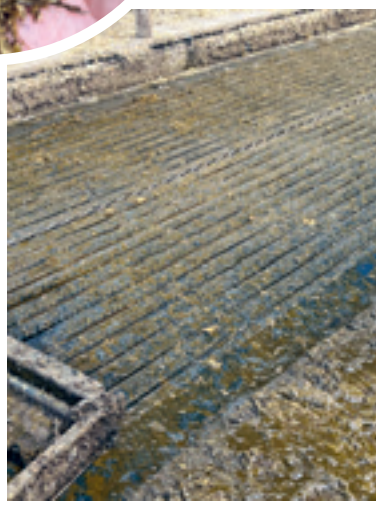
Kort snittet gras i fullfôrmiksen. Det leies inn en person til fôringen.

Sanne van der Zijl inseminerer og synes ikke det er noe stort problem med manuell brunstkontroll med 250 kyr i besetningen.

Jan van der Zijl forteller om inspektører som kommer uanmeldt for å kontrollere antall kyr i besetningen. Bare i år har de hatt tre slike inspeksjoner.

Urinen filtreres gjennom gulvet. Et sprinkleranlegg skal i tillegg sørge for renere gulv og reduserer ammoniakkutslipp.

om Jan innrømmer han fikk en stor investeringsstøtte – han ville ikke fortelle hvor mye – kom det på en god del mer kostnader enn beregnet. Selv om det var kapasitet til gjødsellagring i kjeller, måtte Jan bygge utvendig gjødskum med gasstett lokk. Jan legger ikke skjul på at det har vært mye arbeid med disse miljøtiltakene, men som han sier: Jeg har lært mye om møkk!

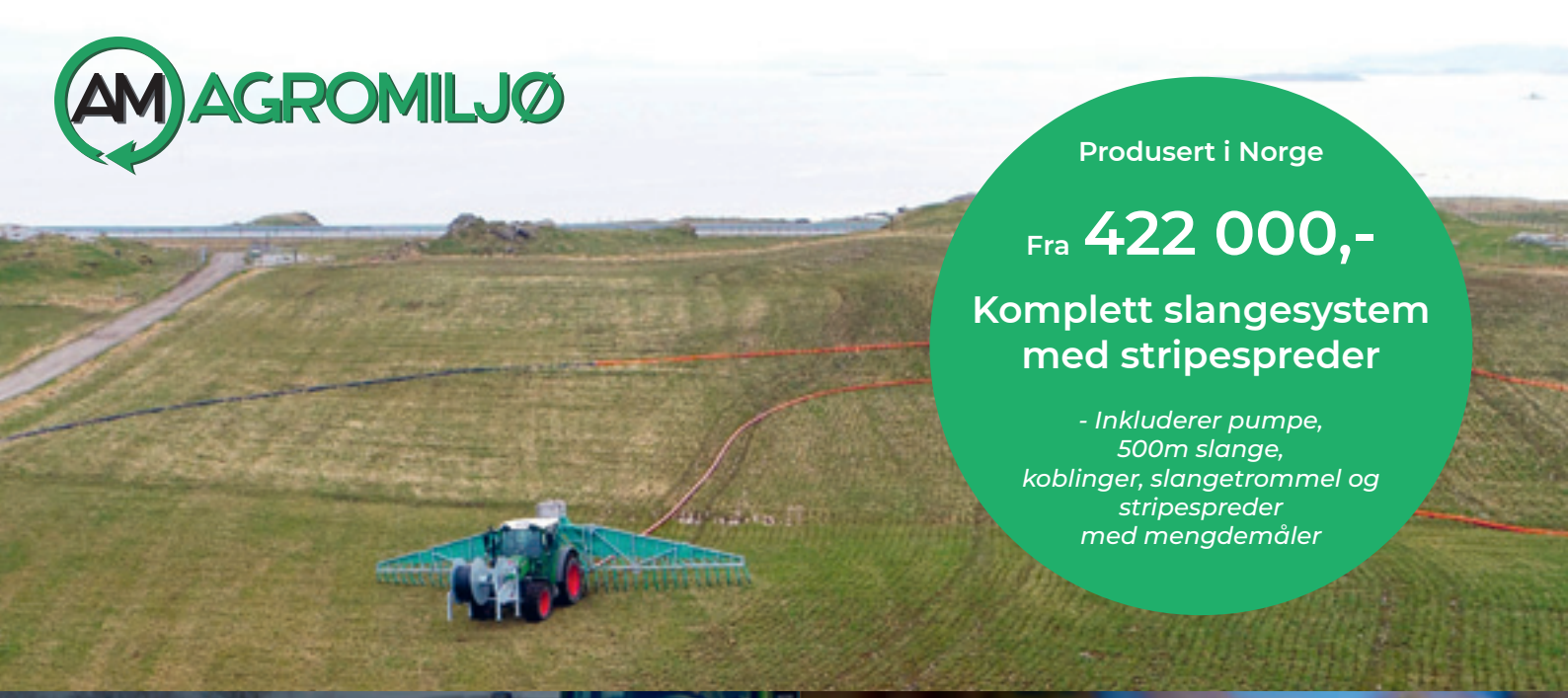
Manuell brunstkontroll

Kyrne melkes i en 2x14 melkestall i det gamle fjøset og ledes til og fra via en utvendig gang. Jan forteller at de leier en til å fôre på timebasis, og spøker med at det er grunnen til at graset fullfôrmiksen er snittet svært kort. Strømaskin for halm kjøres hver dag og sengebåsene skrapes både morgen og kveld. Kyrne har ingen transponder i øret og brunstkontrollen er helt manuell. Sanne forklarer at de har tanker om melkerobot i framtida, og da vil de ta i bruk aktivitetsmåleren til robotleverandørene. Derfor lar de øretransponder vente til robotene er på plass. Kalvingsintervallet er på 400 dager og Sanne sier de venter ca. 100 dager fra kalving til de inseminerer og det gjør de selv.

I FOKUS PÅ HASKERWEIDE

- Jobbtilfredshet og positivisme
- Optimalisere jordhelse
- Dyrevelferd
- Kostnadskontroll
- Arbeidseffektivitet
- Holde stæren unna

AM AGROMILJØ

Produsert i Norge

Fra **422 000,-**

Komplett slangesystem med stripespreder

- Inkluderer pumpe, 500m slange, koblinger, slangetrommel og stripespreder med mengdemåler

Slangetromler

– Flytting og lagring av slange

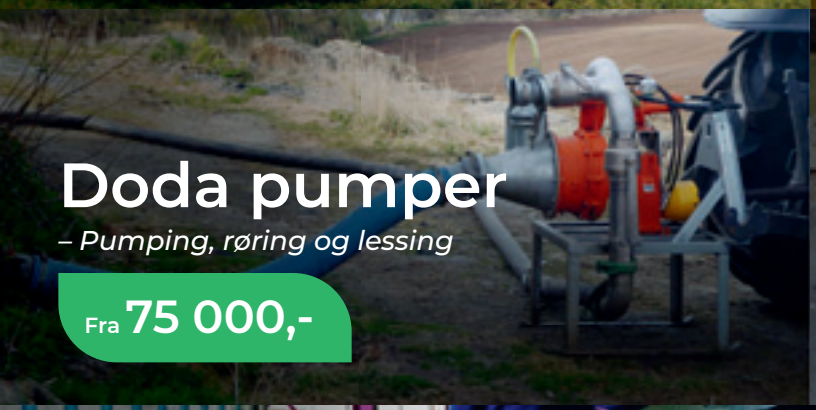
Fra **58 000,-**

Slange

– Norsk kvalitet og rask levering

25% Hele lengder

Doda pumper

– Pumping, røring og lessing

Fra **75 000,-**

Gjødsellager

– Ekstra lagerkapasitet kan være rimelig

Fra **115 700,-**

Hydrauliske pumper

– En enkel løsning på husdyrgjødsla

Fra **14 700,-**

Veggkran

– Enkel tilgang og effektiv tømming

Fra **9700,-**

Sjekk ut nettbutikken vår!

Behov for mer info eller veiledning?

Du kan alltid nå oss på:

51 71 20 20

Besøk www.agromiljo.no
eller scan QR-koden

Melkveebedrijf Baneman i Gelderland i Nederland

- Gerbert og Linda Krukerink
- 1070 dekar (sammen med bonden som oppdretter kvigene) – 250 dekar mais – resten gras
- 178 melkekyr (Holstein – Brown Swiss – NRF)
- Avdrått på 9 000 kg EKM
- Kalving november og desember

GRASBASERT PRODUKSJON MED KONSENTRERT KALVING

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Krukerinkfamiliens mål er å foredle gras til melk med minst mulig bruk av kraftfôr. De driver beitebasert melkeproduksjon med konsentreret kalving, og bruker også NRF i krysningsopplegget sitt.

Beitekart. Første del av sesongen beites skiftene på høyre side av veien (180 dekar) og etter hvert tas skiftene på venstre side i bruk (120 dekar).

Gerbert og Linda Krukerink er 4. generasjon som driver gården. De har 178 melkekyr i fjøset og driver økologisk. Nytt fjøs for sinkyrne er under bygging og fra 2019 har kvigeoppdrettet vært satt bort til en annen bonde, som ikke lenger driver melkeproduksjon. For dette betaler de en fast pris på 2 euro pr. kvige og dag pluss en bonus hvis melkeprisen er god.

Beiter 10 timer på dagtid

Kyrne er på beite på dagtid og fôres med ferskt gras når de er inne. I år ble de sluppet på beite 9. mars og kyrne får 10 dekar nytt beite hver dag. I starten av sesongen beites 180 dekar som senere utvides med 120 dekar, slik at beitearealet totalt blir på 300 dekar. Inne fôres kyrne med ferskt gras og kraftfôrforbruket ligger på beskjedne 15 kg pr. 100 kg EKM med en ytelse på 9 000 kg EKM.

Vogna som høster graset som kyrne fôres med inne på fjøset.

Inne fôres kyrne med direktehøstet gras.

Vogna til direktehøsting er designet slik at graset flyter opp i ei bøtte med vann noe som viser at graset er svært skånsomt behandlet.

Gerbert Krukerink produserer 9 000 kg EKM med bare 15 kg kraftfôr pr. 100 kg EKM. Legg merke til hvor langt graset er, men det så ikke ut til å dempe kyrnes opptak av det.

Gården er under omlegging til økologisk drift, som skal gi litt bedre marginer. Pristillegget for øko-melk ligger på 10 eurocent (NOK 1,40).

Trerasekryssing

René Lubberdink hadde ingen til å ta over etter seg og valgte å slutte med melkeproduksjon, men fortsette som kvigeoppdretter for Krukerinkfamilien. Han forteller at rasene som brukes er Holstein, Brown Swiss og NRF. Holstein brukes for å få mye melk, mens bein og klauver trekkes fram som fordelene med Brown Swiss. Han mener fruktbarhet er NRF-kuas største styrke. René forteller at NRF-krysningene er slow starters. De melker ikke veldig mye 1. laktasjon, men øker for hver laktasjon og gjerne med rundt 1 000 kg. De har stor kapasitet til fôropptak av gras og god jurhelse er en stor fordel i en økologisk besetning som ikke skal bruke antibiotika. Mye melk med høyt tørrstoffinnhold basert på mest mulig gras er hovedmålet for avlen.

Satser videre

Et nytt bygg som skal huse sinkyrne pluss lagring av redskap og maskiner er under bygging på gården og Gerbert ser optimistisk på framtida. Omleggingen til økologisk drift skal bedre lønnsomheten og siden arealgrunnlaget er bra, er ikke de nye gjødselreglene noe problem her. Gerbert er overbevist om at grasbasert melkeproduksjon har framtida for seg.

FORDELER MED FERSKT GRAS

Under besøket på gården fikk vi en innføring i bruken av ferskt gras. En selger av høstingsvogner til ferskt gras har selvsagt interesse av å framstille dette i mest mulig positivt lys, men vi gjengir noen av argumentene. Med ferskt gras er det null tap/svinn, men det alltid vil være tap ute på beite. Med høstevogn for formålet høstes graset skånsom, kuttes ikke, er ikke i berøring med bakken etter at strået er kuttet og komprimeres ikke. At graset ikke blir komprimert betyr at det ikke så lett blir varmt. At stråene er hele og ikke knust betyr at det ikke synker i vomma (se bildet) og det vil være en fordel for utnyttingen. Salgsrepresentanten mente at ved å fôre 10 kg tørrstoff med ferskt gras vil det ikke være behov for soya. Det kan også blandes inn 1,5 til 2 kg tørrstoff med ferskt gras i en fullfôrmiks, men blandingen må ikke kjøres for lenge. Frisk lukt av fôret skal stimulere til økt fôroppptak. Baksiden med det presenterte opplegget er selvsag at det skal kjøpes inn ei spesialvogn til en anselig sum penger.

Trerasekryssing med Holstein (fra Irland eller New Zealand, Brown Swiss og NRF skal gi gode beitedyr med høy produksjon. Kua til venstre har også noen gener fra den gamle nederlandske rasen Mrij. Kua i midten er NRF-krysning og den til høyre Brown Swiss-krysning.

Maatchap Dinkelman, Lochem i Nederland

- Edwin og Lotte Dinkelmann
- Edwins foreldre aktivt med i drifta
- 700 dekar – 80 prosent gras og 20 prosent mais i rotasjon med poteter
- 230 melkekyr (Holstein)
- Avdrått på 10 400 kg EKM

BIOGASS OG DYREVELFERD

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Edwin Dinkelman er 8. generasjon på gården, og gjennomfører nå store investeringer for å møte framtida.

Gården til Edwin og Lotte Dinkelman ligger i et område dominert av melkeproduksjon. Etter en ulykke har Edwin vært veldig opptatt av å få til et driftsopplegg som ikke er for komplisert. Men målet er klart: Alltid være blant topp 25 prosent av melkeprodusentene.

7 rekkers fjøs

Fjøset har 7 båsrekker som i seg selv er en sjelden planløsning og som kan være utfordrende med tanke på ventilasjon. Det investeres nå 1,8 millioner euro (NOK 20,5 millioner) i redusert nitrogenutslipp, bedre dyrevelferd (bedre liggebåser og kalvefasiliteter, gummibelegg på gulvene), plass til 90 flere melkekyr og biogassanlegg. Selv om det er en stor investering, er ikke Edwin redd for at gjeldsbelastningen ikke skal være håndterbar. Siden 2003 har det vært byggeaktivitet på gården hvert 2. eller 3. år.

På grunn av lite areal holdes kyrne inn og fôres med ferskt gras.

Edwin Dinkelman har et klart mål om å være blant de 25 prosent beste melkeprodusentene.

Djupstrø i kalvingsavdelingen .

Kanaler i gulvet som drenerer urin og holder overflaten tørrere. Urinen separeres ikke, men samles opp av skrapen.

Fersk møkk til biogass-anlegget

For å få størst mulig utbytte av biogassanlegget, er det viktig at husdyrgjødsla føres over så raskt som mulig. I gangarealet i fjøset er det kanaler som drenerer urin for å holde gulvene tørre og ammoni-akkutslippene lave.

Lite areal

Det svake punktet på gården er at det er snaut med dyrket mark. Edwin forteller at de må kjøpe inn fôr, og kan ikke ha kyrne på beite. Noe av kvigeoppdrettet er satt bort til en annen bonde. Okse-kalvene selges når de de to uker gamle. Alt arbeide ute på jordene er satt bort til entreprenør.

Nytt biogassanlegg. Håper er at dette skal gi unntak fra gjødselreglene.

OVERVÅK KALVEHELSA FRA KALVEN ER FØDT

Med SenseHub Dairy Youngstock kan kalvehelsa nå overvåkes allerede fra fødselen av, slik at melkeprodusentene får enda dypere innsikt og kan ta beslutninger på bedre grunnlag.

Inger Husveg Lassen
Produktansvarlig for SenseHub i Geno
inger.husveg.lassen@geno.no

SenseHub Dairy Youngstock er den første løsningen på markedet som overvåker kalvens helse gjennom de første 12 levemånedene. Lanseringen sammenfaller med andre oppdateringer av SenseHub Dairy som blant annet innebærer økt kapasitet og effektivitet.

Varsler tegn på sykdom tidlig

SenseHub Dairy Youngstock gjør det lettere for melkeprodusenter å oppdage hvilke kalver og kviger som trenger oppmerksomhet. Via øretransponderen overvåkes dyreatferden konstant. Teknologien identifiserer dyr med atferd som faller utenfor den definerte normen, noe som indikerer at disse dyra bør sjekkes nøyere. Øretransponderen har et blinkende LED-lys slik at produsenten raskt og enkelt kan lokalisere individene det gjelder og sette i verk passende tiltak.

Kalver har en naturlig tendens til å skjule symptomer på sykdom. SenseHub Dairy Youngstock «ser bak» denne instinktive oppførselen og identifiserer potensielle tegn på sykdom, ofte før symptomene er tydelige for produsenten.

Spare tid

Med den nye teknologien kan melkebønder spare tid ved å konsentrere seg om de kalvene og kvigene som faktisk trenger tilsyn. Dette bidrar til bedre dyrevelferd og gjør det også enklere å bruke ressursene sine mer effektivt.

SenseHub-transponderen settes i øret rett etter fødselen og begynner å generere helsedata allerede innen 27 timer.

Flere oppdateringer av SenseHub-økosystemet

I løpet av høsten lanseres SenseHub Dairy 8, og med dette vil SenseHub-økosystemet inkludere nye funksjoner. Mest relevant for norske SenseHub-brukere er det trolig at det vil bli enklere og raskere å legge til individer i grupper. Det vil også bli mulig å blokkere for uvanlig gruppeaktivitet, som for eksempel flytting ut på beite, slik at dette ikke påvirker brunstvarslene i hele gruppa og kun de dyra som faktisk er i brunst utløser varsel.

Med SenseHub Dairy Youngstock fra fødsel og fram til 12 måneder, og deretter SenseHub Dairy fra første inseminering, kan helse og aktivitet nå overvåkes gjennom hele livsløpet. Slik sikres optimal utvikling og høy ytelse livet ut.
Foto: MSD Animal Health.

Alltid der
for deg

Nyhet til storfe

Alle våre fôrblandinger til storfe er nå oppgradert med nye mineralkilder for å fremme ytelse, tilvekst, helse og fruktbarhet.

Nye mineralkilder bidrar til:

- Økt produksjon av kjøtt/melk
- Styrket klauvhelse og generell helsestatus
- Bedre fruktbarhet
- Høyere opptak og lavere utslipp til gjødsel
- Opp til 2% reduksjon i CO2-fotavtrykk

Våre medlemsbedrifter:

Hundseth Mølle	Namdalseid	74 22 71 70	Ringerikes Kornsilo	Hønefoss	32 18 10 00
Hurum Mølle	Klokkarstua	32 79 80 06	Røv Mølle	Vindøla	71 65 86 60
Mysen Kornsilo Og Mølle	Mysen	69 84 63 30	Strand Unikorn	Moelv	62 35 15 00
Orkla Kornsilo Og Mølne	Fannrem	72 48 75 50	Vestfoldmøllene	Andebu	47 79 00 00
Ottadalen Mølle	Lom	61 21 18 20	Vinstra Bruk	Vinstra	61 29 01 20

NORGESFÔR

norgesfor.no

Øvre Hunstad gård i Nes kommune i Akershus fylke

- Kåre Anders Ingeborgrud tok over drifta av gården i 2000
- Kona Kristin Myrvang kom med i drifta i 2002
- Barna Siv Andrea (22) og Ole Marius (18) er med i drifta i ledige stunder
- Areal: 350 dekar dyrket + beiter, leier i tillegg 12 bruk (ca.1100 dekar dyrket)
- Korn, erter og engvekster i tillegg til gras
- Norges første avlsbesetning av rasen Blonde d'Aquitaine
- Har 50 ammekyr med rundt 50 kalvinger i året
- Salg av kjøtt fra egne dyr
- En del leiekjøring i jordbruk, og noe snøbrøyting

Aktuelle for å drive eneste aktive avlsbesetning for Blonde d'Aquitaine i Norge

Nils Ove Bredvold
Frilansjournalist
n-ovebr@online.no
Tekst og foto

SATSER PÅ BLONDE D`AQUITAINE – EN RASE I VEKST

Kåre Anders Ingeborgrud tok over i 2000 og har drevet gården sammen med kona Kristin siden 2002. I 2022 mottok de prisen «Årets grønne» av Nes næringsforening. I juryens begrunnelse het det blant annet: «Dyreholdet drives med stor faglig dyktighet og god dyrevelferd».

Kåre Anders og Kristin driver den eneste avlsbesetningen av Blonde d'Aquitaine i Norge.

Øvre Hunstad gård ligger fint til langs Rakeievegen i Nes på Romerike. Foto A: Privat

Blonde d'Aquitaine er en smidig rase med lette kalvinger, høy kjøttprosent med lite fett.

Besetningen har økt med årene og det uisolerte fjøset er bygget på og utvidet trinn for trinn.

Kåre Anders Ingeborgrud er leder av avlsutvalget i Norsk Blonde d`Aquitaine-forening. Far og tidligere driver er den kjente samvirkeprofilen og tidligere administrerende direktør i Norsk Landbrukssamvirke Ole-Jakob Ingeborgrud. Ole-Jakob tar fortsatt i et tak i onnene sammen med barna Siv Andrea (22), og Ole Marius (18).

Eneste avlsbesetning for rasen

Gården har rundt 50 ammekuer og full fremforing av den franske rasen Blonde d`Aquitaine. - Vi driver en avlsbesetning og selger dermed avlsdyr. Gården er den eneste aktive avlsbesetningen av rasen i Norge.

Det startet med fire NRF-kyr som var inseminert med Blonde i 1998. De første kalvene ble født i 1999. Da hadde det ikke vært storfe på gården siden mjølkekua forsvant i 1958. Mye forskjellig ble kjøpt inn for å øke besetningen, så sju storferaser har vært innom. Men Blonde d`Aquitaine har vært brukt på farssiden hele veien.

- Vi har brukt semin fra starten, forteller Kåre Anders. - I en del år hadde vi med okse til en del av kuene. Vi investerte i Heatime i 2016 - nå Sensehub. Og satset fra da av på semin på alle dyra. Ette hvert har det blitt 100 prosent renraset Blonde d`Aquitaine. Besetningen har økt og det uisolerte fjøset er bygget på og utvidet etter hvert.

Rase i vekst

Blonde d'Aquitaine er en rase i vekst i Norge. Fra 2018 til 2019 ble antall semindoser for Blonde

d'Aquitaine, mer enn doblet, fra 434 til 890. I første halvår av 2024 er det allerede solgt 2475 doser av Blonde i Norge. En stor del av økningen er Y-doser (doser som gir oksekalv). Den Norske Blonde d Aquitaine-foreningen har et godt samarbeid med Tyr og Geno. Vi velger ut aktuelle okser i samarbeid med Tyr, så står Geno for import, salg, og distribusjon.

Bare importsæd

Det har ikke vært vilje for å satse på testing av okser, og tapping av Blonde i Norge. Derfor er det som selges i Norge i dag import. Det meste fra rasens hjemland Frankrike. Her er det ca. 500 000 mordyr av Blonde, og ca. halvparten av disse er med i et omfattende testprogram, som ender opp i 4-5 nye eliteseminokser i året. Bak oksene vi importerer sæd fra, ligger det derfor mye og sikre data. På mjølkeku blir det nå mer og mer vanlig å bruke kjønnsseparert semin. Da brukes gjerne doser som gir kvigekalv (X-doser) av mjølkerase på de beste mjølkekuene, for eksempel REDX. Og da er det veldig aktuelt med Y-doser av for eksempel Blonde d`Aquitaine på de resterende. Da får man en oksekalv av 50 prosent tung kjøttferase. Bøndene opplever greie kalvinger, en oksekalv som vokser godt, er trivelig og rolig, og klassifiserer seg bra ved slakting.

Erter er rikt på protein og leveres som erstatning for soya i produksjon av kraftfôr. Erter etterfølges av korn for å få en best utnyttelse av nitrogenet som erteblomstene etterlater seg. Insektvennlig sone ses til venstre for Per Anders.

Hvorfor valgte dere Blonde d'Aquitaine?

- I starten var det nok for å prøve en rase som ikke alle andre har. Men det har vist seg og ha vært et godt valg, svarer Kåre Anders.

Rasen har lette kalvinger, den er hardfør og stor muskelfylde

Kåre Anders sier at Blonde d`Aquitaine har lette kalvinger, stor muskelfylde, lite fett og at rasen har størst kjøttandel ved nedskjæring. Rasen er hardfør og takler moderne dyrehold godt, har ett godt lynne og er lette og håndtere.

- Vi er svært fornøyde med valg av rase, slår Kåre Anders fast.
- De er godt tilpasset EUROP-systemet. Vi bruker som sagt SenseHub på alle mordyrene. Sensehub er en aktivitetsmåler som hjelper oss til og fange opp all brunst. Høybrunst på for eksempel natterstid er ikke alltid like lett å fange opp dagen etter. Det fanger da Sensehub opp, og vi får en sms/e-post på mobiltelefonen og sjekker dyret ved fjøsstellet.

Alle ungdyra kåres ved ca. ett års alder av erfarne rådgivere fra Nortura. Alle okser som kommer igjennom nåløyet, og som vi mener er gode nok, selges til liv.

- Vi har venteliste på avlsokser. Vi selger også noen kviger til liv. Til sammen blir det ca. 20 dyr i året.

Salg via Facebook og jungeltelegrafen

De ungdyra som ikke går til eget påsett, eller selges, slaktes på Nortura Rudshøgda, ved 12-16 måneders alder og videresendes til Kjus Kjøttskjæring på Ås, som tar seg av mørning, deling, pakking og merking. Kjøttet selges i pakker på ca. 25-30 kg, via Facebook og jungeltelegraf til forbrukere.

- Vi får mye skryt av kjøttet, forteller Kåre Anders. Kjøttet er reint og forholdsvis magert, mørt og

MILJØTILTAK

- På de erosjonsutsatte arealene dyrkes det gras (berettiger til tilskudd)
- Grasstriper mot bekker/vassdrag, og i de erosjonsutsatte drågene
- Pollinatorvennlige kantsoner
- Beiting i ravinedaler holder gammelt kulturlandskap åpent
- Bruker en del fangvekster som underkultur i kornet.
- Veldig lite jordbearbeiding om høsten, med unntak av der det såes høstkorn.
- Husdyr-/biogjødsel spres miljøvennlig med slepeslange og nedlegger

HEKTNER MASKIN 1983 - 2023

40 år JUBILEUM

Experter på gjødselhåndtering

Alt du trenger til gjødselhåndtering

SlurryKat

12M DUO
Stripespreder

HEKTNER MASKIN BLE ETABLERT I 1983

Vi har igjennom 40år levert kvalitetsutstyr innen gjødselhåndtering til bønder over hele vårt langstrakte land.

Takk for samarbeidet! Vi ser frem til 40 nye år med gjødselhåndtering.

HEKTNER MASKIN

Star Gjødselmikser
Robuste og svært populære

Applied Varimount 350
PTO drevet kompressor

EYS Gjødselseparator
Gir en høy tørrstoffprosent

TA KONTAKT FOR TILBUD: salg@hektner.no • 63 83 90 00 • hektner.no

Det er etablert striper/soner med blomster for å legge til rette for insekter som bier, humler og sommerfugl.

Det gis tilskudd til å dyrke gras for å redusere erosjon og avrenning av næringsstoffer til bekker og elver.

smaker godt. Mange av kundene våre kommer tilbake gang på gang.

Fôring

Dyra får gras og grønnforblanding i form av rundballer og noe kraftfôr, i tillegg til beiting om sommeren. Ungdyr og ku med kalv får gras av tidlig slått. Sinkuer får seinere slått gras med lavere fôrverdi, og noe ammoniakkhalm.
- Vi supplerer med Formel Linnea Biff kraftfôr fra Felleskjøpet, som blant annet ikke inneholder importert soya. Okser til livdyr og framfôring får opp til fem kilo kraftfôr. Dyra har slikkesteiner, og de har tilgang på mineralblanding i pulverform. Talla strøs med tørr halm hver dag, og dyra spiser også noe av denne halmen.

Driften av jorda

I tillegg til egen jord leier Kåre Anders og Kristin 12 bruk. Det dyrkede arealet består av siltjord på flatene og leire i liene. I 2024 dyrkes det vårhvete på 150 dekar. Videre er det 500 dekar med bygg, 140 dekar med havre, 350 dekar med eng, 110 dekar med innmarksbeite, 60 dekar med grønnfôr og gjenlegg og 105 dekar med erter til modning. De har også 10 dekar med pollinatorvennlige kantsoner, som er tilsådd med blomsterblanding. Ertene går til proteinrikt dyrefôr som bidrar til å redusere importen av soya. Erter har de siste årene gitt en avling på 350 til 600 kg per dekar. For å få best mulig effekt av nitrogenbindingen dyrkes det korn etter erter

Gjødsling

Enga gjødsles med ca. 1000 kubikk talle, mineralgjødsel og nitrogen fra erter og biorest. Biorest er et restprodukt fra biogassanlegget på Esval i Nes. Bioresten herfra er basert på kildesortert matavfall fra husholdninger og storkjøkken, i hovedsak fra Oslo. Brukt som biogjødsel skapes et kretsløp der verdifulle næringsstoffer som nitrogen, fosfor og andre næringsstoffer kan brukes på nytt. Utfordringen ligger i tilgjengelig lagerkapasitet og transport for spredning i noen hektiske vårdager.

Biogjødsel kan på mange måter sammenlignes med husdyrgjødsel, og inneholder i tillegg til mineralene også organisk materiale som er med på å bygge opp jordsmonnet. Ett tonn biorest tilsvarer ca.10 kilo fullgjødsel. Les mer i eget punkt.

Får til to greie inntekter

Hvordan er økonomien?
- Vi synes vi har fått til en god kombinasjon av korn, gras og storfedrift, som i kombinasjon med en del leiekjøring for å utnytte redskapsparken, og eget kjøttsalg, gjør at totalen blir grei, svarer Kåre Anders. - Vi har de siste årene fått til to greie inntekter, men det er krevende, og det blir mange timer. Det går med mer og mer tid til dokumentasjon, nye forskrifter som må etterfølges, kurs og diverse krav. Alt dette koster tid og penger. Vi er veldig heldige som har to ungdommer som er interesserte, og er ivrige etter å hjelpe til på gården, på kvelder, i helger og ferier. De mottar lønn for arbeidet.

Husdyr Systemer®

Følg oss på Facebook

Sprayfo melke-erstatning for kalv

Tidlig tilvekst og godt stell har langsiktig effekt på utvikling, helse og melke-ytelse i besetningen.

Med melkeråstoff levert av TINE er Sprayfo norsk melkeerstatning

Våre innovative løsninger for kalver

CalfOTel Hybrid.

CalfOTel X5 med luftegård.

CalfOTel enkelthytte.

Praktisk fôring av kalvene

Urban MilkShuttle

Urban Alma Pro kalvedrikkautomat

www.husdyrsystemer.no

JÆREN BIOGASS

Behov for ekstra lageringskapasitet eller et sattelittlager?

Våre flyttbare tanker, tilgjengelig som både mesh- og ståltanker, er den perfekte løsningen for dine lagringsbehov. Fra 192 m3 til 2500 m3. Enkel montering.

Sertifisert og godkjent for lagring av husdyrgjødsel.

Kan finansieres med leasing.

Effektiv løsning for røring av gjødsel i flyterenne!

Opplever du utfordringer med å sikre en effektiv omrøring av gjødsel i flyterennene? Vår kraftige spaltemikser tilbyr en pålitelig løsning.

Trenger kun 30 mm spalteåpning.

www.jaerenbiogass.no post@jaerenbiogass.no +47 900 24 323

Biletet frå midten av mai, kort tid etter spreiing. Ein skimtar så vidt seks ruter med noko forbigåande sviskade. Godøya ligg like vest for Ålesund sentrum. Ein ser fjellet Sukkertoppen i Ytre bydel.

FORSØK MED GJEN-BRUKT UREA SOM GJØDSEL I ENG

Olav Martin Synnes
Tidligere rådgiver i NLR
olav.martin.synnes@mimer.no
Tekst og foto

Urea blir nytta ved produksjon av fiskeoljar og til menneskemat. Her sit ein att med eit reststoff som inneheld urea, og årleg blir det produsert meir enn 1 400 tonn tørt reststoff i Noreg. Kan dette blandast i blautgjødsel og spreiast på eng?

Urea er ein mykje nytta nitrogengjødsel i mange land. Urea G, eit reststoff frå fiskeoljeproduksjon, inneheld tilnærma 31 prosent nitrogen (N). I tillegg finst 20 prosent fiskeoljar, litt alkoholar, med meir. Fire forsøk på Godøya åra 2020-2023 var lovande. Samstundes blir det understreka at god utnytting av Urea G krev rett framgangsmåte.

Kan oppnå nær same avling som anna N-gjødsel

Ved tilsetting av ekstra svovel og ureasehemmar er det mogleg å oppnå nær same avling som med andre typar N-gjødsel. Urea bør

blandast i blautgjødsla kort tid før spreiing. Ekstra svovel (S) er tilført som lett tilgjengeleg «sulfat». I 2022-2023 vart det også nytta konsentrert «elementært svovel», både granulert og finmale. Resultat frå 2020-2022 finst i Buskap 2, 2023 (sjå *buskap.no*->søk: Urea frå fiskeolje-industrien som gjødsel i eng).

Oppsummering forsøk 2020-2022

Aukande mengde Urea G i blautgjødsel gav auka avling. Som venta var det positivt utslag for tilsetting av ekstra svovel, i form av kiseritt eller svovelhaldig N-gjødsel. Tilsetting av ureasehemmar ved spreiing auka utnyttinga av N i Urea. Rein fiskeolje blanda i vatn, førte ikkje til veksthemming. Fiskeoljen i Urea G hemmar neppe plantane. Stripespreiing gav tilnærma same avling som breispreiing.

Det vart nytta «låg», «middels» og «høg» mengde Urea G, saman med 2,5 + 1,5 tonn blautgjødsel/dekar, altså 4 tonn per sesong. Låg mengde Urea G tilsvarar 10 + 5 kg Urea G/dekar, middels mengde 20 + 10 kg/dekar, og høg mengde 40 + 20 kg/dekar.

Tidlegare forsøk syner at innhaldet av kalium i grasplantar bør vere minst 20 gram/kg tørrstoff for å oppnå full avling. Innhaldet av S (svovel) bør vere minst 2,0 gram/kg tørrstoff. Tilførselen av K (kalium) var tilstrekkeleg på dei fleste ledda. Ledd med granulert elementært S har «noko lågt» innhald av S. Vi er usikre på om granulerte og konsentrerte svovelprodukt, som til dømes «WIGOR-S» løyser seg raskt nok ved spreiing på overflata i tørt kaldt ver. Kanskje bør det løysast i vatn eller blautgjødsel, i god tid før spreiing?

Langtidslagring av urea i blautgjødsel, 2-4 veker før spreiing, gav avlingstap og forbigåande sviskade. To ruter med langtidslagra urea til venstre, med gul farge. Årsaka er truleg opptak av ammoniakk i bladoverflata. Til høgre rute med grøn farge. Her vart urea blanda i gjødsla like før spreiing.

> « god utnytting av Urea G krev rett framgangsmåte »

Oppsummering forsøk 2023

Det vart nytta «middels» mengde Urea G i siste forsøket , 20 + 10 kg/dekar (vår og etter første slått). Små avlingsskilnader mellom ulike ledd, oppdagast lettare ved moderat gjødsling enn ved sterk. Det var ikkje sikre skilnader i avling mellom dei tre ulike typane S-gjødsel. Som i 2022 gav granulert elementært S gav litt lågare innhald av S i plantane, enn finmale elementært S eller sulfat-S.

Blanding av Urea G i blautgjødsla 4 veker før vårspreiing, og 2 veker før spreiing etter første slått, førte til sikker nedgang i avling, både ved 1. og 2. slått. Innblanding av ureasehemmar vart gjort samstundes med innblanding av Urea G eller same dag som spreiinga. Det var usikker verknad av ureasehemmar. Det samsvarar med råd frå produsent, som reknar med inntil to veker verknad etter blanding i gjødsla.

Langtidslagring av Urea G i blautgjødsel, gav forbigåande sviskade hos plantane. Symptom tyder på opptak av ammoniakk direkte i blada. Bakteriar i gjødsla omlagar urea til ammonium-N og deretter nitrat-N. Ammonium kan bli omlaga til ammoniakk, med tap av N til luft. I tillegg kan direkte opptak i blad gi forbigåande sviskade og veksthemming.

På ledd der Urea G og ureasehemmar vart blanda i blautgjødsla same dag som spreiing, var det ingen sviskade. Blautgjødsla på dei ulike forsøksledda var lik. Konklusjonen er at langtidslagring av urea i blautgjødsel fører til svakare utnytting av N. Ureasehemmar kan ikkje motverke desse tapa.

God verdi av Urea G i blautgjødsel

Urea G kan ha god verdi på overflata av eng, blanda og

spreidd med blautgjødsel. Tilsetting av svovel og ureasehemmar betrar utnyttinga og minskar tap til luft. Best utnytting oppnår ein ved å blande urea og ureasehemmar i blautgjødsla få dagar før spreiing på eng. Langtidslagring av urea i gjødsla aukar tap av ammoniakk til luft, og aukar risiko for forbigåande sviskade.

Det var ingen sikre skilnader i avling mellom tre ulike typar svovelgjødsel. Det var ein svak tendens til at granulert elementært S gav noko lågare innhald av S i plantane.

Olav Marin Synnes. Foto: Odd Christian Stenerud.

Låge til middels mengder tryggast

Ved rett framgangsmåte - god blanding, jamn spreiing med blautgjødsel, og høvelege verforhold - kan ein oppnå nær same utnytting og avling som for anna N-haldig mineralgjødsel. Resultata tyder på at «låge til middels» mengder urea kombinert med anna mineralgjødsel med N og S er tryggast med tanke på god utnytting og avling. På bruk der blautgjødsla ikkje dekkjer trongen for kalium, kan ein nytte fullgjødsel, med N,P,K og S, i staden for NS-gjødsel.

Det har vore knapp tilgang på N-gjødsel på marknaden. Prisane er høge. Mykje gjenbrukt urea har blitt frakta frå Vestlandet til bruk i kornåkrar i til dømes Sverige. Det bør vere interessant å nytte denne ressursen også på engareal nærare produksjonsstadane.

« nær same utnytting og avling som for anna N-haldig mineralgjødsel »

RAPPORT

Sluttrapport frå forsøka med alle resultatet finner du her: *www.hogsteinagro.no*, og *www.nlr.no*.

HOGSTEIN AGRO

Urea G blir markedsført av Hogstein Agro AS. Eier Odd Christian Stenerud er melkeprodusent og produserer 650 000 liter melk i året. Han forteller at han har brukt Urea G som eneste nitrogenkilde i tillegg til husdyrgjødsla i fem år med gode resultater. Videre mener han at bruk av Urea G vil spare 40 prosent av nitrogenkostnadene sammenlignet med bruk av mineralgjødsel i tillegg til husdyrgjødsel og redusere klimaavtrykket med 80 prosent. Hogstein Agro fikk forøvig Møre og Romsdal fylkes miljøpris i 2023.

NOEN ERFARINGER MED UREA G

Erfaringer fra noen brukere

Noen av de som har brukt Urea G har blitt spurt om sine erfaringer. Lars Bæverfjord i Bæverfjord i Surnadal, Åsgeir Olav Godø i Farstad i Hustadvika, John Myklebø i Svatsum i Gausdal og Rune Hansen i Vågåholmen i Rødøy har alle brukt Urea G i to år. De svarer at de har fått om lag samme avling som ved bruk av mineralgjødsel. Tre av dem bruker stripespreder og en breispreder, men ingen har observert sviskader. De tre som har sammenlignet fôranalyser svarer at de heller ikke ser noen forskjell på resultatene om det er brukt Urea G eller mineralgjødsel.

Gjeteren AS

Kvalitetsrtråd med 12 ledere.
400M på rullen,
0,08 ohm pr. meter.
3mm kvalitetstråd.
Pris: 615,- + mva (769,-)

NYHET

S500 komplett gjerdeapparat.
Gjerdeapparat med innebygget batteri og solcelle. Kompakt og effektivt!
Pris 3990,- + mva (4998)

Start/stopp og overvåk gjerde med mobiltelefon
K-7500i Gjerdeapparat.

Et kraftig gjerdeapparat som kan styres med mobilen.
Få varsel hvis noe er galt eller gå inn i appen for å sjekke status på gjerdet, start eller stopp apparatet hvis du feks. skal bytte en defekt isolator.
Kan drives på 230V eller 12V, perfekt med solcelle.
Introduksjonspris: 5950,- (7438 inkl.mva)

Se mer på www.gjeteren.no
eller besøk en av våre forhandlere
rundt omkring i nesten hele Norge.
Gjeteren AS, Lyseveien 8 , 3531 Krokkleiva Tlf: 67154242

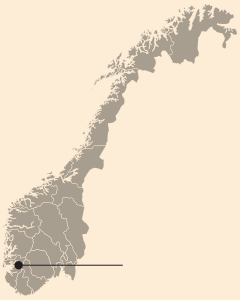
50 år

Aase Landbruk a.s

www.aaselandbruk.no
post@aase-landbruk.as
468 15 128

Traktorer, landbruksutstyr og anleggsutstyr som dekker ditt behov til en fornuftig pris

Mjølhus i Hjelmeland kommune i Rogaland

- Elise og Jarle Mjølhus
- Trym (14), Marie (15), Andrea (18) og Amalie (20)
- 500 dekar eid og leid
- Kvote på 682 000 liter i år
- Avdrått på ca. 8 900 kg EKM
- Ca. 75 årskyr
- Framfôring alle oksekalver (noen til mellomkalv)

Aktuell for gode erfaringer med vannmadrass og holdbare kyr

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

VANNMADRASSER FJERNET HASE-PROBLEMENE

Hos Jarle Mjølhus ble problemet med hasesår og hovne hase løst med vannmadrasser i liggebåsene.

Fjøset som Jarle Mjølhus kjøpte i 2014 fra ei samdrift som ga seg ble bygd i 2005. Båsmattene var slitte og det var mye hårløse partier og sår på hasene. En del kyr gikk også med hovne haser. Etter å ha sjekket litt ulike alternativer bestemte Jarle seg for å satse på vannmadrasser (Aquastar fra Godkalven). Den beslutningen har han ikke angret på en dag selv om vannmadrasser er litt dyrere enn båsmadrasser. Etter at vannmadrassene ble montert i alle liggebåsene (også i kalvings- og sjukebinger) i mai i fjor forsvant gradvis haseproblemene etter en tid. Selv kyr med hovne haser som var satt på lista for utrangering kom seg.

Mange positive effekter

På spørsmål om erfaringene med vannmadrass nevner Jarle at i tillegg til at hasesårene forsvant ser han bedre bein og at kyrne ligger lenger. Han forteller at det ble roligere i fjøset og at mastitten nesten har forduftet. Med 15 års garanti er han heller ikke redd for holdbarheten. Vannmadrassen han valgte har en 3,5 cm lateksplate i bunnen med en vannlomme med toppduk over. Det er en vannbryststopp i forkant.

Vitaminer ga økt trivsel

Jarle mener at uansett hvor god genetikken blir er det steller av dyra som er avgjørende for resultatet. Han ønsker å ha kyr som står lenge i produksjon for å få med seg de laktasjonene da kyrne melker mest. Når nesten en tredjedel av kyrne har fem laktasjoner eller mer vitner det om bra dyrevelferd. Gulvene er rillet for å hindre utglidninger og kyrne har muligheter for utegang fra mars til ut november. Etter å ha holdt opp en stund med vitamintilførsel, begynte Jarle for halvannet år siden igjen å gi vitaminer til kyr, ungdyr, gjeldkyr og kalver og synes han ser klar forskjell på kyrne. - Det har gitt økt trivsel, dyra har fått blankere hårlag, mer melk og mindre sjukdom, mener Jarle.

Han nevner spesielt at det var en del beinproblemer og tilbakeholdt

Jarle Mjølhus angrer ikke på vannmadrassene som han er overbevist om gir bedre dyrevelferd og er et godt bidrag til mer holdbare kyr.

Denne kua er 14 år og i sin 10. laktasjon. Hun har passert 100 tonn i melk.

Trym på ryggen av «ridekua» i besetningen, Klara Klegg. Hun har et par døtre som er like snille og håndteringsvillige.

etterbyrd i besetningen og at dette ble mye bedre etter at dyra igjen fikk ekstra tilførsel av vitaminer.

Tatt grep i okseoppdrettet

Han har begynt å bruke Angus på dyr det ikke skal rekrutteres etter. Sammen med sterkere fôring har han tro på det vil gi resultater på slakteoppgjørene. Jarle forteller at det går litt tid fra en gjør endringer til en merker resultater, men nå er han veldig fornøyd. Oksene får opptil 5 kg kraftfôr og slaktes ved 18 måneders alder og leveres på Angus-avtalen. På siste levering oppnådde han R- på en okse, O+ på 6 og O på 8 og på denne leveringen var det bare 3–4 krysninger og resten NRF.

Plan om kjønnsseparert

Foreløpig brukes det konvensjonell sæd, men Jarle har planer om

Møøt oss på stand!

Hold deg oppdatert!

Monil utvikler virtuelle gjerder for storfe.
Og vi skal til Dyrsku'n!

Vår teknologi forenkler og forbedrer gårdsdriften, utnytter beitene bedre, og sparer deg tid på ettersyn, sanking og flytting.

Kom til stand **E252** på Dyrsku'n og få messetilbud!

Monil.com

monil

Økt lønnsomhet med melkeerstatning i kalveoppdrett

Frislipp på kvotene og prisøkning på melk betyr at det lønner seg fôre opp kalvene på melkeerstatning.

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida

Felleskjøpet Agri: Tlf.: 72 50 50 50 felleskjopet.no/pluss
Felleskjøpet Rogaland Agder: Tlf.: 99 43 06 40. fkra.no

Vannmadrassen gir et mjukt underlag for kyrne, og Jarle Mjølhus mer at kyrne ligger mer enn de gjorde på de gamle båsmattene.

Vannbryststopp i forkant.

«De første 5 dagene går de i kalvingsbingen med mora og ammer»

En bekk i rør gjennom uteområdet ble åpnet og ble en fin vannkilde.

REDX for å spisse avlen på kusida. GS har han droppet en periode fordi han syntes det ble litt kostbart. Med de nye øremerkene og levering av GS-prøver med tankbilen synes han det blir så lettvint at han vil starte opp igjen med etter dette. Avlsrådgiver Svein-Egil Skartveit har satt opp en plan med bruk av 35 prosent kjøttfe og 65 prosent NRF. Angus vil bli brukt på dyr med gjentatte omløp. Så lenge kvigeslakt er bra betalt og fjøset har de bingene det har er det ikke mye å hente på bruk av hanndyrsæd i denne besetningen.

Åpnet opp mellom kalveavdeling og kufjøs

Da Jarle kjøpte fjøset var det en kalveavdeling i fjøset som var helt atskilt fra resten av fjøset. Etter hvert ble veggen inn mot kyrne fjernet og det var en fordel. Eneste problemet er luftskiftet i kalde perioder da ventilasjonen strupes for at det ikke skal bli for kaldt. Det er derfor litt luftveisproblemer i den kalde tida på året. Kalvene har mye halm i boksen og varmelampe over. Fjøset har naturlig ventilasjon, men med takvifte i tillegg.

Tidligere var det problem med diaré på kalvene, men det har gradvis helt forsvunnet siste året uten at Jarle kan peke på forandringer som kan forklare dette.
- Med 7–8 personer som fôrer kalvene er det en kunst å få gjort det så likt som mulig, sier Jarle.

Holder litt igjen på mengden i starten

Opplegget er at kalvene går over på pulver fra dag 6. De første 5 dagene går de i kalvingsbingen med mora og ammer. Siden de da er vant til små melkemengder hver gang de suger er Jarle bevisst tilbakeholden med melkemengden i starten for å unngå melk i løpen. Da får de litt etter størrelsen 2,5 – 3 liter to ganger om dagen. Fra ca. 1 måneds alder økes melkemengden til 4 liter to gange rom dagen. Selv om melkemengden er litt snau i starten kompenserer kalvene med å ete mer kraftfôr. Avvenningen ved 2 måneder alder skjer ved at kalvene får melk om morgenen og bare vann på ettermiddagen i en

Mye halm i boksene. Veggen bak er fjernet slik at det er åpent inn mot kyrne.

HOLDBARE KYR

Antall kyr	Laktasjons-nummer	% av årskyr
11	5	14,6
5	6	6,7
3	7	4
1	8	1,3
1	9	1,3
2	10	2,7

For landet har 8,9 prosent av kyrne 5 laktasjoner eller mer. I Mjølhusbesetningen er andelen 30,7 prosent.

fjorten dagers periode kombinert med økt kraftfôrtildeling.

Fornøyd med kalveavdeling i fjøset

Fra kalvene er avvent har de tilgang til et uteområde fra tidlig vår til sent på høsten. Nå er planen å gjerde inn slik at også de yngste kalvene kan få komme seg ut på sommeren. Jarle er egentlig godt fornøyd med å ha kalveavdeling i fjøset, selv om det er mange som flytter kalvene ut i kalvehytter. Kalveavdelingen er slik plassert at de passerer kalvene mange ganger om dagen. Kalvene blir vant til folk og det gir gode muligheter til å observere hvordan kalvene har det.

Vi har det meste rimelegare enn dei fleste!

Drikkekar med varme

Suevia 43, flottørdrikkekar med varmeelement. Kr 3152,00.
Termorøyr, høgde 40 cm, av polyetylen og med isolasjon. Kr 1321,00.
Suevia 46, drikkekar med røyrventil og varmeelement. Kr 2054,00.

Fødselshjelp

Med vekseltrekk eller trekkkraftgrense.

Kalvevogn

Kalvevogn som enkelt kan leggjast saman, og tek liten plass.

MilkBar

Enkel men effektiv kalveforing. Dei originale grå MilkBarane med svarte smokkar, **fleire storleikar**.

Støvelvaskar

Boot-Jet. Robust, rustfri støvelvaskar med dyser.

Nessemaskin *Alle prisar utan mva.*
Tlf. 57 69 48 00
www.nessemaskin.no

Smått til nytte

SÅ MYE KOSTER KUSJUKDOMMENE PÅ VERDENSBASIS

Philip Rasmussen, som er forsker ved universitetet i København, har sammen med et internasjonalt team analysert de globale kostnadene ved de 12 hyppigste kusjukdommene i melkeproduksjonen. Øverst kommer subklinisk ketose med en kostnad på 18 milliarder dollar fulgt av klinisk mastitt med 13 milliarder dollar og subklinisk mastitt med 9 milliarder. Deretter følger halthet med 6, børbetennelse med 5 og cyster på eggstokkene med 4 milliarder dollar i kostnad. Mens subklinisk ketose ligger på topp kommer klinisk ketose på 12. plass med en kostnad på 0,2 milliarder dollar. Det er store forskjeller mellom regioner og land. Tapet pr. ku og år ble beregnet til i snitt beregnet til 351 dollar.

dairyherd.com

Optimaliser gjødslingen med N-indeks og S-indeks i grovfôranalyser for drøvtyggere

eurofins | Agro

Testing for Life

Nå inkludert i analysepakkene Standard og Proff

N-indeks og S-indeks gir deg innsikt i hvorvidt nitrogen- og svovelgjødslingen har vært optimal for gresset ditt. Denne informasjonen gir verdifull kunnskap som du kan bruke til å forbedre gjødsling og dyrkingspraksis i neste vekstsesong.

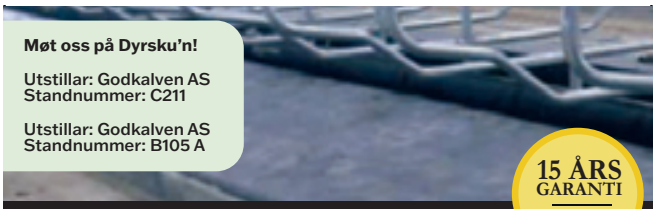
Dette kan da gi deg:

- Maksimal utnyttelse av gressets vekstpotensial.
- Bedre avlinger gir mer for pengene.
- Reduserte kostnader.

Les mer og bestill på www.eurofins.no/agro-testing

Eurofins Agro Testing Norway AS
Møllebakken 50, 1538 Moss | Telefon: 92 23 99 99 | epost: grovfor@ftn.eurofins.com | www.eurofins.no/agro-testing

Møt oss på Dyrsku'n!

Utstillar: Godkalven AS
Standnummer: C211

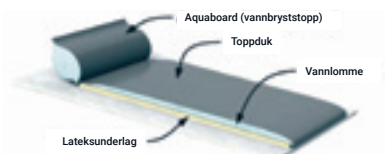
Utstillar: Godkalven AS
Standnummer: B105 A

15 ÅRS GARANTI
100% garanti 5 år
Gradert garanti 10 år

Innovative gummimadrasser
- For dyrevelferd og komfort

Aquastar-madrassen består av en 3,5 cm tykk lateksplate med en tetthet på 300 kg/m3. Over platen trekkes en toppduk som inneholder vannlommer – en for hver liggebås. En Aquaboard vannbrystplanke som forsiktig holder kua på plass i båsen følger med. Aquastar-madrassen gir en rekke fordeler som bidrar til optimal melkeproduksjon.

- Vannet omslutter og tilpasser seg kuas fysikk, dermed unngås trykkpunkter og blodsirkulasjonen økes.
- Vannet reduserer kuas varmestress. Komfort fremmer liggetiden, og jo lenger kua hviler og restituerer seg, jo bedre melkeproduksjon. Fakta: En ku skal hvile 12–14 timer i døgnet.
- Beskytter mot skrubbsår – tykke haser unngås.
- Færre skader gir færre kostnader.

Uten Aquastar vannmadrass

På en vanlig liggeplass har ikke kua mulighet til å lede bort varmen som dannes ned mot underlaget.

Med Aquastar vannmadrass

Varmen ledes også bort under kua gjennom vannet i den smarte Aquastar-vannmadrassen.

Madrassen er tilgjengelig i standardmålene 115, 120 og 125 cm.
Madrassen produseres også etter mål.
Toppduken leveres i ruller – ingen skjøter som kan gi ubehag.

GODKALVEN

Tel. 908 26 618
godkalven.no

Renovere gammelt løsdriftsfjøs?
KONTAKT OSS!

Lang erfaring – Solid utstyr
Vi forhandler også klauvbokser

BB agro HUSDYRTEKNIKK
Kunnskap og kvalitet

Tlf.: 69 12 68 00
www.bbagro.no

KUSIGNALER

GOD UTNYTTELSE AV FÔRBRETTET

Ola Stene
Fagleder storfe,
Felleskjøpet
Rogaland Agder
ola.stene@fkra.no
Tekst og foto

God eteplass per ku gir høgt fôropptak. Utnytter du fôrbrettet optimalt?

Hvor stor eteplass dyra har varierer stort i norske fjøs. Forskriften tillater tre dyr per eteplass, men i praksis viser det seg at fôropptaket øker med økt lengde på fôrbrettet opptil 75 cm per ku.

Mål opp og sjekk på eget fjøs

Mål opp lengden på fôrbrettet, og del på antall kyr og se hvordan det ligger an i ditt fjøs. Kanskje er det for mange urealistisk å klare 75 cm per ku, men dette målet kan likevel være en nyttig faktaopplysning. Tenk over hvilke kyr som trenger eteplassen mest.

Her har en har tapt nesten en meter av fôrbrettet til en mannåpning. I tillegg er det plassert et drikkekar på endeveggen som gjør at enden av fôrbrettet blir dårlig utnyttet.

Mannåpning som også fint kan benyttes som eteplass.

For kyr tidlig i laktasjonen, halte kyr og generelt kyr med sykdomsrisiko kan fôropptaket være helt avgjørende for produksjon, fruktbarhet og sykdomsforebygging. I nybygde fjøs har det etter hvert blitt vanlig med velferdsavdeling. Her er det ekstra viktig at det er stor eteplass per ku. I sinkuavdelingen derimot er energibehovet langt lavere og behovet for stor eteplass desto mindre.

Se etter mulige enkle endringer

Kanskje kan det være muligheter for å øke lengden på eteplassen? Ta gjerne med en god kollega en dag og diskuter mulige løsninger. Kanskje kan det fôres på to sider av kvigebingen? Kanskje kan bingeinndelingen endres slik at de dyra som trenger det mest får større plass? Se etter muligheter for enkle endringer, og diskuter fordeler og ulemper.

God løsning i nytt fjøs

Ved planlegging av nytt fjøs eller ombygging bør antall cm fôrbrett per dyr være gjennomtenkt. Bildene viser et par eksempel på god og dårlig løsning for mannåpning i etefront. Slike åpninger er nyttige for å ha lett adgang til dyrearealet fra fôrbrettet. Det er også et viktig HMS-tiltak. Bilde 1 viser en åpning som også fint kan benyttes som eteplass og dermed utnytte hele fôrbrettets lengde. Bilde 2 derimot viser en dårlig løsning, der en har tapt nesten en meter av fôrbrettet til en mannåpning. I tillegg er det plassert et drikkekar på endeveggen som gjør at enden av fôrbrettet blir dårlig utnyttet.

Andre tiltak ved lite eteplass

Hvis en har lite eteplass i forhold til antall dyr vil alle tiltak som reduserer etetiden være gunstig. Det vil være en stor fordel med godt grovfôr, høsta til rett tid og med god gjæringskvalitet. Snitta fôr vil være en fordel, og en fullfôrblander vil også bidra til kortere etetid. Hvis eteplassen er begrensende faktor for fôropptaket vil stødig gulv og god klauvhelse være nøkkelfaktorer for godt resultat.

Smått til nytte

DREKTIGHETSLENGDE OG AVDRÅTT VED BRUKS-DYRKRYSSING

En undersøkelse ved Penn State University i USA av bruk av kjøttfesæd på Holstein melkekyr (bare kyr – ikke kviger), bekrefter lengre drektighetstid. Pluss 1 dag med Angus, 3 med Charlolais, 5 med Limousin, 3 med Simmental og 8 dager mer Wagyu, sammenlignet med når holsteinkyr ble inseminert med holsteinsæd. Materialet som omfattet 25 000 kalvinger fant ikke at far-rasen hadde noen betydning for melkeytelsen. Det har vært spekulert på om økt forekomst av kalvingsvansker kunne gi en redusert melkeproduksjon, men siden dette materialet kun omfattet kyr var forekomsten av kalvingsvansker uansett svært lav. Dessuten ble ytelsen i forrige laktasjon inkludert i analysen, for å luke ut effekten av at det i større grad er de dårligste kyrne det blir brukt kjøttfesæd på.

Hoard`s Dairyman mai 2024

t&l Traktor & Landbruk
Spesialister innen grashøsting, fôring og gjødselhåndtering
NT MASKIN

Skreddersydde fullfôrvogner

Slepeslangeanlegg og vakuumvogner

Miksing, pumping og separering

Trinnløst fra 95 hk

Møt oss på DYRSKU'N Stand C411

www.traktoroglandbruk.no | www.ntmaskin.no

NORGES FØRSTE MED ABONNEMENT PÅ SENSEHUB

Inger Husveg Lassen
Produktansvarlig for SenseHub i Geno
inger.husveg.lassen@geno.no

På Haldoslette Gård i Orkland kommune er driverne over gjennomsnittet opptatt av både avlsarbeid, dyrevelferd, fôring og livstidsproduksjon. Ettersom Rikke og Noralv Filseth Sandvik en stund hadde vært på utkikk etter et verktøy som bidrar til beslutningsstøtte på disse områdene, slo de til da muligheten for SenseHub-abonnement åpnet seg.

Som Norges aller første SenseHub-abonnent kan Noralv Filseth Sandvik konstatere at aktivitetsmåleren har begynt å gjøre det han først og fremst var ute etter: Å varsle optimalt tidspunkt for inseminering. Foto: MSD Animal Health

Høyt oppe i en skogkledd ås, med utsikt over Ringavatnet mellom Storås og Fannrem, holder Rikke og Noralv Filseth Sandvik til, sammen med tre døtre. Haldoslette er heimgården til Noralv, og siden paret tok over drifta i 2019 har besetninga økt fra 18 årskyr til nå 35 årskyr og totalt 75 hunndyr, de fleste av dem Holstein eller ulike holstein-krysninger. Samtidig har de økt mjølkekvoten gradvis, fra 150 tonn til dagens 430 (eid og leid).

Fjøs i slepplaft

Gården disponerer totalt 400 dekar fulldyrka areal til slått. Fjøset fra 80-tallet fått seg et solid påbygg i form av et velferdsfjøs i slepplaft, og i 2021 kom mjølkeroboten på plass. I velferdsfjøset har alle kyr i alle deler av laktasjonen like god tilgang på mat, vann og liggeplasser, og de har frihet til naturlig atferd. I tillegg til mjølkeproduksjon er også livdyrsalg av kviger og kyr et satsingsområde, og Rikke og Noralv legger vekt på grundig dokumentasjon av alle sentrale egenskaper hos dyra de selger, fordi de vet at dette er vik-

tig for kjøperen som skal gjøre ei investering for framtida.

Behov for beslutningsstøtte

På Haldoslette har altså mye skjedd på relativt kort tid, og ambisjonene for videreutvikling er høye. Derfor så driverne etter hvert seg rundt etter en solid aktivitetsmåler som kunne bidra med god beslutningsstøtte, spesielt med tanke på brunst og inseminеringstidspunkt, forteller Noralv:
– Jeg er eierinseminør og kan i prinsippet inseminere når som helst på døgnet, og derfor er det av enda større interesse for meg å vite hva det optimale tidspunktet for inseminering er. Vi brukte litt tid på å sammenlikne forskjellige aktivitetsmålere, og vi snakka også med kolleger med erfaring med ulike system. Og da muligheten for å abonnere på SenseHub dukka opp, var det dette som ga oss den siste endelige dytten til å ta valget.

Abonnement en inngangsport

Noralv konstaterer at kjøp av aktivitetsmåler være en kostnadsmessig utfordring, særlig i tider der kostnadsnivået generelt er høyt, selv om man over tid tjener inn igjen investeringa. Derfor er abonnement en god innfallsvinkel.
– Å ha muligheten til å betale et månedlig beløp er selvfølgelig mye enklere for mange, slår Noralv fast.

Tydelige brunstvarsel

I mars i år fikk 50 av dyra på gården påsatt SenseHub-øretransponder, og de første dyra er allerede inseminert basert på varsel fra aktivitetsmåleren.

– SenseHub gir meg et svært tydelig signal om når jeg skal inseminere. Vi setter på transponderen på kvigene når de er 12 måneder gamle, og så inseminerer vi ved 13 måneder, opplyser Noralv og fortetter:
– Vi inseminerer kyrne 4 måneder ut i laktasjonen, og målet er et kalvingsintervall på 13–14 måneder. Vi har kalvinger hele året, men vi ønsker flere om sommeren. Så også her håper og tror vi SenseHub kan bidra.

Så langt har 50 dyr på Haldoslette Gård SenseHub-øretransponder. Foto: MSD Animal Health

> « fryktelig greit å få varsler på mobilen »

På Haldoslette benyttes nesten utelukkende kjønnsseparert sæd.
– Vi opplever noe lavere treffprosent, men samtidig får vi på denne måten nok hunndyr til salg og rekruttering av topp kvalitet, sier Noralv og føyer til at SenseHubs funksjon for inseminеringstidspunkt for kjønnsseparert sæd trolig vil øke treffprosenten også her.

Brukervennlig og tydelig

Noralv Filseth Sandvik er svært fornøyd med at han får tydelige SenseHub-varsler på mobilen når noe bør gjøres eller sjekkes.
– I perioder med intens jobbing, som i våronna når vi sitter mest i traktoren, har vi ikke mulighet til å følge med på alle hendelser i fjøset. Da er det fryktelig greit å få varsler på mobilen, og systemet er veldig lettfattelig.

Han legger også til at bredden i dataene SenseHub samler inn, bidrar både til bedre forståelse og til at man kjenner seg trygg på at man tar riktige beslutninger.
– At det måles på flere parameter, som både drøvtygging og etetid, gjør at det blir enklere å se sammenhenger og ta gode avgjørelser. Et eksempel er at SenseHub luker ut dyra som har falske brunster, basert på blant annet disse parameterne.

Kartlegger drøvtygging og etetid

Som selverklærte fôr-nerder har driverne av Haldoslette svært god

oversikt over det meste som har med fôring å gjøre.
– Likevel synes jeg jo det er interessant å følge med på fôringsdataene SenseHub gir. For eksempel er det svært greit å få tidlig signal om hvilken effekt det gir når vi endrer rasjoner, påpeker Noralv.

Varsler mulig sykdom tidlig

På Haldoslette tilbringer de mye tid i fjøset og har stort sett god oversikt dersom et dyr skulle være utilpass. Samtidig har de opplevd at SenseHub har varsla mulig sykdom før de sjøl har sett tegna på dyret.
– Som regel opplever jeg at SenseHub bekrefter mistanker jeg allerede har, og det er det jo også stor verdi i. Jeg har foreløpig ikke benytta meg av blinkefunksjonen i transponderen, som gir visuelt signal om hvilket dyr helsealarmen gjelder. Jeg kjenner dyra mine såpass godt at jeg ikke trenger det. Men avløsere eller andre som ikke har samme kjennskap til dyra, vil jo kunne ha god bruk for dette, forteller Noralv.

Skreddersydde rapporter

Som bruker av Premium-versjonen av SenseHub, har Noralv

Selv om mye har skjedd på få år på Haldoslette Gård, ser Noralv Filseth Sandvik stadig etter muligheter for forbedring og videreutvikling. Foto: MSD Animal Health

benyttet muligheten til å sette opp egne rapporter som betyr spesielt mye for gårdens produksjonsmål.
– Det er interessant å følge med på variasjonen mellom ulike dyr og ulike grupper. Det kan blant annet gi meg indikasjoner på om den fôrmiksen vi bruker i fjøset er riktig. Vi prøver å finne en miks som passer de fleste, og også der kan SenseHub hjelpe oss.

Aktivitetsmåling bidrar til videreutvikling

Selv om Rikke og Noralv Filseth Sandvik har oppnådd mye på få år, er ambisjonene fortsatt høye. De sikter seg inn på en mjølkeproduksjon mellom 500 og 550 tonn, og de ønsker både egne dyr og livdyr av enda høyere kvalitet. De er generelt opptatt av å avle fram dyr med høy livstidsproduksjon, og vektlegger holdbarhetsegenskaper som bein og jur, framfor å gå for kvantitet.

Haldoslette avler for robuste kyr, og alle dyr, unntatt krysninger, GS-testes. Indekser oppdateres månedlig på de kyrne som er til salgs, og potensielle kjøpere har alltid tilgang til disse indeksene.Topp genetikk, både genomisk testa okser og avkomsgranska okser, står til enhver tid i dunken og sikrer god fremgang i besetninga.
– Vi skal ikke være en kvantumsselger av livdyr. Og ettersom vi hele tida ønsker å bli bedre, og vil spisse produksjonen vår på alle måter, er det enda viktigere med et verktøy som SenseHub, som gir pålitelig støtte til å ta riktige beslutninger til riktig tid, konstaterer Noralv Filseth Sandvik.

GLED DEG TIL NESTE NUMMER AV BUSKAP!

- *Tema: Ung Bonde*
- *Status innavlsdepresjon*
- *Besetningstest for å påvise den store leverikten*
- *Ny oksekatalog*

Gårdsreportasjer pluss mye, mye mer.

ELEKTRISK FELÅS

..er kome for å bli!
Statens vegvesen, kommunar og private har berre gode tilbakemeldingar.

Legg det direkte på vegen, kopla til elektrisk gjerdeappearat og dyra får straum i beina om dei vil over! Ta det bort når det ikkje trengst! Ingen skade på dyr! Ingen brøytevanskar!

PRISEN: Så liten at du knapt vil tru det!

Produsent: Uglum Maskin Elektro

6856 Sogndal
Tlf. 57 67 15 02
Mobil 970 88 583
uglummaskin.no

GJØDSELPUMPER FOR ENHVER DRITTJOBB!

JÆRBU

Sidemontert lastestativ for type T-2 VV og T-2 Kombi

Hatleveien 4, postboks 14,
4368 Varhaug
Telefon 51 79 35 50
www.jaerbu.no

Ole G
Nord-Varhaug & Co a·s
Produsent til norske bønder siden 1938

ImproWin®

Det er ikke bare kalv fra Raufoss som trenger ImproWin!

Mot løs mage / diaré

Dokumentert effekt
Feltforsøk gjennomført i samarbeid med veterinær Rune Bratås v/ Sauda Veterinærkontor og forsøksdesignet er satt opp i samråd med NMBU Veterinærhøgskolen.
Se hele forsøket på improwin.no

Dosering: 1-2 g per dag per 20 kg kalv
Nettovekt: 1200 g

Benytt kupongkoden BS624 på ImproWin.no for 10% rabatt på din første boks med ImproWin for kalv

10% Rabatt!

Handles via din veterinær eller hos:

ImproWin.no VESO APOTEK APOTEK 1 Vår kunnskap - din trygghet

Vitality Innovation

Fra kalv til eliteokse

ANSATT!

For å bli avlsokse for NRF og Geno, må kalven passere et nåløye. Bare den genetikken som tjener markedet og avlsarbeidet aller best, blir valgt ut og kommer fellesskapet til del. Vi følger to oksekalver fra utvelgelsen. Nå har Laupen passert nåløyet og er «ansatt»!

Anne Hege Hunskaar Tajet Veterinær/kursansvarlig i Geno **anne.hege.hunskaar.tajet@geno.no**

Med godkjent sædkvalitet to ganger på rad og tommel opp etter okse-evalueringen, har Laupen tatt innersvingen på den litt eldre Riison, og kan smykke seg med Eliteokse-tittelen, bare 11 måneder gammel. Han bryr seg nok fint lite om det selv, men for deg som ønsker rask genetisk framgang og god genetikk, er dette godt nytt.

Avlsverdi på 59

12391 Laupen har nemlig rekordhøy avlsverdi på 59. Han er spesielt sterk på melk og tørrstoff, jur og holdbarhet. Sæd av denne oksen blir først tilgjengelig for dere som driver melkeproduksjon her i landet, men med en så attraktiv profil er han allerede er bestemt for globalmarkedet etterpå.

Laupen tar sine første seg inn i bingen på Store Ree.
Foto: Kaja Steinmoen Larsen

Laupen ut fra Øyer.
Foto: Hallstein Holen.

Laupen ankommer Store Ree.
Foto: Kaja Steinmoen Larsen

Rett i produksjon

I det nye, flotte oksefjøset, har hver okse egen binge. Dermed kan alle okser flyttes til Store Ree og settes i produksjon med det samme de er klare. Dette gir kortere generasjonsintervall og bidrar til enda raskere avlsframgang.

Mer effektiv produksjon i nytt fjøs

Det er ingen tvil om at oksene trives godt i det nye fjøset på Store Ree, for nå er sædproduksjonen vesentlig mer effektiv enn tidligere! Det gjør det mulig å levere både konvensjonell sæd, kjønnsseparert sæd og SV-sæd av de beste oksene fra første stund.

Laupens første sæduttak.
Foto: Marius Grinden

Sæduttaksrommet i det nye fjøset på Store Ree. Foto: Anne Hege Hunskaar Tajet

Hvor mye de produserer, avgjør om de blir tilgjengelige i hele eller deler av landet når de lanseres.

Bedaglige arbeidsuker for oksene

Om de ansatte i fjøset har det travelt, har Laupen og de andre eliteoksene i fjøset på Store Ree relativt bedagelige arbeidsuker. Sæduttak fra hver okse foregår foreløpig 1 – 2 ganger hver uke, og hver 28. dag tas det blodprøver for dokumentasjon av helse for sæd-eksport. Noe oksene liker veldig godt, er den ukentlige dusjen som gjør at de holder seg like reine og fine som ei ku på sommerbeite.

Alt tilrettelagt

På oksestasjonen er alt lagt til rette for best mulige arbeidsforhold, både for okser og røktere. Tykke gummimatter på gulvet demper belastning på klauver og bein, og kraftige gjerder gjør at røkterne kan håndtere oksene på en trygg måte. Laupen må oppføre seg skikkelig når han er på jobb, ellers er det over og ut. Men dette er en grei kar, og nå er han i gang. Følg med Laupen og Riison videre i neste Buskap!

Gåsemyr i Gloppen kommune i Vestland

- Julia Rise og Anders Gåsemyr
- Kvote på 540 000 liter i 2024
- Forventet antall årskyr 75-80 (per nå 70 prosent kviger, men målet er holdbare kyr som skal få mange gode laktasjoner)
- Full framføring av okser
- 15 ammekyr
- 22 000 kg storfekjøtt

Aktuelle for å skulle drifte en stor enhet på melk og kjøtt inn i framtida. Med de nye kostholdsrådene med 3 om dagen tilsvarende 3,5 liter melk pr. uke dekker det behovet til snaut 3 000 mennesker og 350 gram kjøtt i uka dekker behovet til ca. 1 200 mennesker.

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
Tekst og foto

BARE NOEN FÅ VELGER Å BLI BØNDER

En oppvekst der det var kjekt å delta og med positiv omtale av yrket. Dette vil de ta med videre når de nå blir foreldre i august.

Brukerparet Julia Riise og Anders Gåsemyr, som var nominert til årets Unge bonde, er begge vokst opp med matproduksjon. Julia har sin erfaring fra sauegard på Odda der hele familien på seks var involvert i drifta .

Anders begynte på skolen i 2002. I klassa var det flere barn som kom fra gårder, men når Anders tenker seg om så er det bare han som har valgt å bli bonde. Til tross for at i Byrkjelo ligger i et av Norges størst kvitostanlegg og tar imot 117 mill. liter kumelk i året. På mitt spørsmål om hvorfor

Fjøset er bygd i tre med naturlig ventilasjon.

Julia Rise og Anders Gåsemyr ønsker å utvikle gården videre mest mulig basert på lokale fornybare ressurser. Med seg på laget har de i tillegg til familie knyttet til seg rådgivere.

Anders ville bli matprodusent så ligger interessen i å utnytte lokale grasressurser til melk og kjøtt i tillegg til å utvikle hjemgården. Det å være sin egen sjef og ta del i resultatet når det går bra er og en viktig motivasjonsfaktor.

Praten rundt kjøkkenbordet

Anders berømmer mamma for å skape en hyggelig atmosfære rundt matbordet. Måltidene var noe mer enn å sluke maten. Det handlet om samhold i familien, et stort inkluderende fellesskap. Og om sommeren var de gjerne mange til bords, det var slåtten som samlet storfamilien.

- Det var alltid kjekt for oss barna og være med. Vi er tre søsken, min søster er en skikkelig dyktig traktorsjåfør, mens min bror liker best å være med i fjøset, sier Anders.

Fjøsbygging en boost

Fjøsbygging i 2007 til løsdrift med melkerobot var en boost for familien.

– Det var papsen som bygde det fjøset helt sjøl, sier Anders.

Fjøset er bygd med full kjeller, med plass til 11 måneders lagringskapasitet og traktorgarasje. I tillegg er det tankrom, teknisk rom og personalinngang på bakkenivå.

Rødt og blått om hverandre. DeLaval melkerobot og Lely Vector fôringsanlegg.

Her var det muligheter for utvikling, så da Anders tok over gården i 2017 var planene klare for påbygg på 1 000 kvadratmeter til okser og ammeku. Fjøset var ferdig i 2018 og Anders kunne gå inn i drifts-fasen.

Storbrannen på Byrkjelo

I begynnelsen av oktober i 2022 ble familien rammet av en stor gårdsbrann. Anders skulle bare ut en snartur i forbindelse med en robotalarm før en større familie-middag hos mor og far. Da gikk brannalarmen og i ettertid ble det klart at brannen hadde startet i fôrsentralen mellom kufjøs og oksefjøs. En Avant viste seg å være brannårsak. Rundt 150 dyr brant inne, mens om lag 50 ble reddet ut. Lite eller ingenting av driftsbygningen på totalt 2 200 kvadratmeter var igjen etter brannen.

Kalveavdelinga er plassert nær smitteslusa, som sikrer at de som steller passerer kalveavdelinga flere ganger daglig.

> «dyra som overlevde ble fordelt i åtte ulike fjøs»

Julia tror at det blir kalvestell som hun kommer til å ta mest del i.

Når krisa rammer

I ettertid forteller Anders om et dyktig brannvesen, og gode kollegaer som stilte opp med dyre-vogner (i tillegg til gyllevogner og anna hjelp) slik at de dyra som overlevde kunne tas hånd om. Familien ble skjermet for pressen, der både ordfører og leder i Vest-land bondelag Anders Felde, som begge er melkeprodusenter, uttalte seg med stor klokskap.

Tid til å komme videre

Gården var brått og brutalt uten dyr, dyra som overlevde ble for-delt i åtte ulike fjøs. Raskt leide Julia og Anders et fjøs til for å starte rekrutteringsarbeidet av dyr for å fylle fjøset som skulle bygges opp igjen. I forkant av brannen hadde Julia og Anders vurdert en plan for noe reduksjon i dyretall. Julia var under utdan-nelse og det var rett og slett i meste laget med arbeid for Anders og faren. 230 dyr på fjøset og fôrdyrking på 35 ulike skifter.

Brukerparet engasjerte Knut-Olav Øvereide og Johanna Drageset fra Tine Rådgiving til å utforme ulike fjøsløsninger og økonomien knyt-tet til det.

Det store spørsmålet ble derfor hvor stort driftsomfang skulle nyfjøset romme? Resultatet av prosessen ble økning i mekanise-ringsgrad, med full møkkjeller under bygget, spalt med skra-peroboter, kalvefôringsautomater, robot og Lely Vector som fôrings-system. Det nye fjøset er på 2 000 kvadratmeter og kan ta pusten fra alle som er interessert i ku og fjøs.

Velkommen inn

Fjøset ligger flott plassert ved foten av Eggenipa. Innenfor per-sonalinngangen møter du et skof-ritt miljø. Opp trappa til venstre et hyggelig allrom med altan med utsikt over hele dalen. Til høyre er kontoret, med styringspanelet for hele fjøset. For riktig å under-streke at det er lov å bruke tid ved styringspanelet så er kontorstolen byttet ut med en gamingstol. Buskap er mer på hjemmebane

GJØDSELUTSTYR
AV BØNDER, FOR BØNDER!

Vi har utstyret som trengs for effektiv og pålitelig gjødselhåndtering.

Teigum as
www.teigumas.no

97 51 34 04 • post@teigumas.no

NYHET
Nå helt fra fødselen av!

SenseHub® Dairy Youngstock

Overvåker kalvehelsa 24/7 – helt fra fødselen av

Med SenseHub Dairy Youngstock overvåker du kalver og ungdyr fra fødsel til inseminering. Youngstock varsler endringer i atferd og symptomer på sykdom før slike tegn synes på kalven. Dermed kan du sette i verk tiltak tidlig, og kalven får enda bedre muligheter til å utvikle seg til ei produktiv melkeku.

Nå kan du abonnere på SenseHub! Du betaler ingen oppstartskostnader; alt av hardware, software, oppdateringer, forbedringer og support er inkludert. For alt dette betaler du bare en lav sum per måned per dyr. **Enkelt, ikke sant?**

Mer om Youngstock

Dette produktet er ikke ment for å diagnostisere, behandle, kurere eller forhindre sykdom hos dyr. For diagnostisering, behandling, kurering eller forebygging av sykdom hos dyr, bør du konsultere veterinær. Nøyaktigheten av dataene som samles inn og presenteres via dette produktet er ikke ment å tilsvare presisjonsnivået til medisinsk utstyr eller vitenskapelig måleutstyr. **Copyright © 2024 Merck & Co., Inc., Rahway, NJ,USAanditsa liates. All rights reserved. NO-SHB-240800002**

SenseHub™ DAIRY

MSD Animal Health

der jeg blir ledet inn i ei smittesluse med helt klart skille mellom urein og rein sone. Innenfor døra mister jeg igjen konsentrasjonen et øyeblikk, der jeg møter to kattunger med lyseblå øyne som for tida er de eneste som bor i kalveboksene. Deretter kommer jeg forbi to kalvebinger med liggeareal i bakkant og kalveføringautomat. Etter kalveavdelinga skilles okse og kvigekalver. Kvigene flyttes til høyre og oksene til venstre. Oksebingene er utformet med djupe binger med liggeareal på gummispalt i bakkant. Gruppene er beregnet til 10 okser i hver gruppe. Kvigene flyttes over i binger med liggebåser. Kuavdelingen på andre siden av fôrbrettet (3,60 meter) har foruten melkekuavdeling også velferdsavdeling og sinkuavdeling. I enden er det ei avdeling for ammekyr med djupstrø i liggearealet som passer perfekt til kalver som kan kombinere beite og muligheter for å hvile under tak.

Ekstremår, nesten hvert år

Etter innflytting i november har det vært unntakstilstand. I løpet av to måneder kalvet 60 kyr og kviger, kapasiteten på kalveavdelinga ble sprengt. Opplæring i robot, dyr fra flere ulike besetninger og driftsopplegg. Totalt er det kjøpt inn godt over 100 dyr med smått og stort der helsetilstanden er nøye vurdert.

Nye mål

Fjøset blir utrolig lettstelt med redusert tungt fysisk arbeid. Derfor tror brukerparet at det vil være mulig å knytte til seg folk som er interessert i moderne mjølkeproduksjon. Anders deltar i grovfôrprogrammet for tredje år på rad. Fjoråret ble ganske amputert og derfor vil Anders gjerne få mer kontroll over grovfôrproduksjon og mulighetene. Grovfôrkvalitet er et viktig stikkord for god ytelse og dermed færre kyr. Kalv, kalvehelse sammen med jurhelse, her må gode rutiner fra driftsopplegget før brannen etableres på nytt.

Og sist med ikke minst venter en ny hverdag som småbarnsforeldre. Kan vi annet enn å ønske lykke til.

Vinner av sommerkryssordet

Riktig svar på kryssordet i Buskap nr. 5 var Det er tid for kyrne å kose seg i grønne enger.

Mange svar denne gangen og som den heldige vinneren har vi trukket ut **Ingvild Strømsmoen,** 2937 Begna som får tilsendt en premie.
Vi gratulerer! Nytt kryssord kommer i julenummeret.

STORT UTVALG

i fuktbestandige vegg- og himlingsplater!

- NÆRINGSMIDDELGODKJENTE PLATER TIL PRODUKSJONSLOKALER
- PLASTPLATER I FLERE FARGER OG DIMENSJONER TIL FJØS
- STÅLPLATER TIL INNVENDIG OG UTVENDIG BRUK
- FILMBELAGT/FOLIERT KRYSSFINÈR
- BRANNBESKYTTENDE PLATER I FIBERSEMENT

Se mer på våre hjemmesider **sorboen.com**

Send oss gjerne en forespørsel, så hjelper vi deg med å velge riktig materiale til ditt prosjekt.

SØRBØEN
BYGG & LANDBRUK

Tel: 97562268 / 97682955 • Mail: post@sorboen.com

Smått til nytte

KRAV TIL BEITEDRIFT I DANMARK

Fra 1. juli er det slutt på noen overgangsordninger i lov om hold av kvæg i Danmark. Både for kyr, ungdyr og kalv gjelder disse paragrafene:

§ 77. Når afgræsning anvendes, må malkekøer først komme på græs, når vejrforhold, mark, græs og drivveje er egnede hertil. Drivvejeskal bestå af et farbart underlag.

Stk. 2. Ved ekstreme vejrsituationer skal malkekøer holdes på stald.

Stk. 3. I varme perioder skal alle malkekøer på afgræsningsarealet have mulighed for at få skygge eller have adgang til stald.

Stk. 4. Malkekøer skal have adgang til vand i umiddelbar forbindelse med afgræsningsarealet.

Mælkeproducenten 3/24

KROKKASSER.NO

Stort lager, rask levering!

Jordbearbeidingsutstyr på lager

Skålharver

Kalkvogner

Tørrgjødselsvogner

Frontlasterkasser

Stort delelager

post@krokkasser.no

+47 911 90 404

KROKKASSER.NO

Bjørn Gunnar Hansen
Spesialrettleiar økonomi
i Norsk melkeråvare
bjorn.gunnar.hansen@tine.no
Rasmus Noss Bang
Postdoktor i Samfunns-
og næringslivsforsking AS
rasmus.bang@snf.no

VINN-VINN ELLER TAP-VINN?

For å oppnå vinn-vinn må ein ta omsyn til forholda på bruket. Foto: Turi Nordengen.

Økonomi og utslepp av klimagassar ved aukande mjølke-avdrått pr. ku.

I eit forskingsprosjekt Tine deltek i saman med Samfunns- og næringslivsforskning, Nibio, NLR og Nortura har vi rekna på økonomi og klimautslepp ved ulik mjølkeavdrått. Det blir ofte hevda at høg avdrått pr ku er eit såkalla vinn-vinn tiltak som gjev betre økonomi og lågare utslepp av klimagassar pr produkteining. I denne artikkelen testar vi om denne tommelfingerregelen gjeld i alle høve, eller om det kan oppstå tap-vinn og vinn-tap situasjonar avhengig av forholda på bruket.

Føresetnader

I Buskap nummer 5 gjorde vi greie for ein modell av ein gard for å samanlikne lønsemda i konvensjonell og økologisk drift, og i denne artikkelen brukar vi den same modellen og det same eksempelbruket, sjå faktaramma på side 120. Som mål på utsleppsintensitet brukar vi kilo CO_2 -ekvivalentar pr. kilo protein produsert i kjøt og mjølk, i staden for pr megajoule energi produsert. Kjøt inneheld meir protein enn energi pr. 100 gram vare enn mjølk, og ved å måle utslepp pr. kilo protein kjem kjøt såleis litt betre ut i

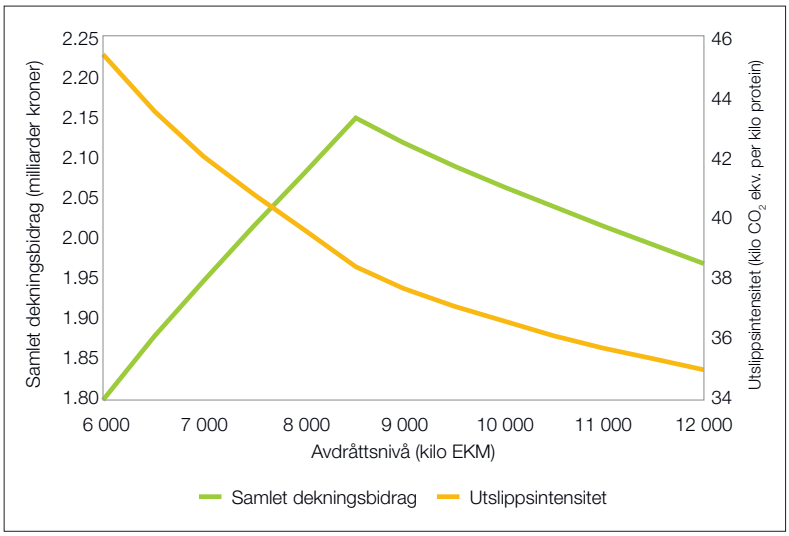
samanlikninga. I klimagassberekninga tek vi med storparten av utsleppa, det vil seie dei delene som er knytte til dyr, kraftfôr, husdyr- og handelsgjødsel, elektrisitet og diesel, men ikkje utslepp knytte til til dømes bygningar og maskiner. Som mål på økonomien brukar vi samla dekningsbidrag inkludert tilskott.

Effekt av auka mjølkeavdråtta når alle oksekalvane vert selde til liv tre månader gamle

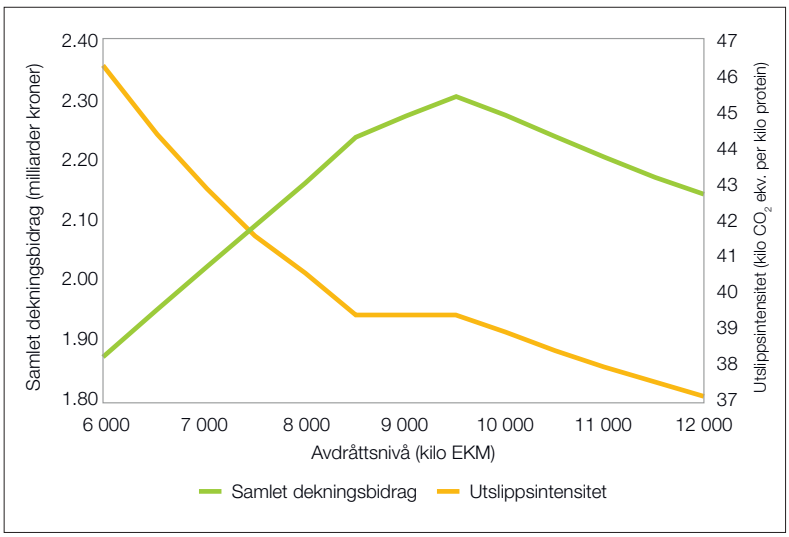
I figur 1 ser vi på økonomi og utslepp ved ulike avdråttsnivå når alle oksekalvane vert selde til liv ved tre månaders alder.

Langs den grønne lina i figur 1 ser vi på den venstre y-aksen korleis dekningsbidraget utviklar seg. Etter kvart som avdråtten pr ku aukar langs x-aksen, aukar dekningsbidraget. Ved 6 000 kilo i avdrått fyller ikkje bruket mjølkekvoten sjølv om alle kuplassar er i bruk, og dekningsbidraget aukar mot høgre etter kvart som bruket fyller ein større og større andel av kvoten. Dekningsbidraget når maksimum med om lag 2 147 000 kr i punkt A, som tilsvarar 8 500 kilo mjølk pr ku. I punkt A er alle kuplassar framleis i bruk, og bruket fyller mjølkekvoten. Frå punkt A og vidare mot høgre minkar dekningsbidraget. Årsaka er at ein treng færre kyr for å fylle kvoten, og færre kyr gjev lågare inntekt frå sal av livkalvar og kukjøt, og lågare produksjonstillegg. Dersom bonden ikkje vel å leige eller kjøpe kvote, blir det kuplassar og grovfôr til overs, og det overskytande grovfôrarealet blir leigd ut til 432 kr pr. dekar. Om mjølkekvoten vert auka vil avdråtten og dekningsbidraget halde fram med å auke òg utover 8 500 kilo, og punkt A vil flytte seg oppover mot høgre heilt til kvoten blir fylt.

Figur 1: Dekningsbidrag (y-aksen til venstre) med tilhøyrande utslepp av klimagassar per kilo protein produsert i mjølk og kjøt (y-aksen til høgre) ved aukande avdråttsnivå pr ku langs x-aksen.

Figur 2. Dekningsbidrag (y-aksen til venstre) med tilhøyrande utslepp av klimagassar per kilo protein produsert i mjølk og kjøt (y-aksen til høgre) ved aukande avdråttsnivå pr ku langs x-aksen.

« frå 6 000 kilo pr. ku til 8 500 kilo har vi ein vinn-vinn situasjon med betre økonomi og lågare utslepp »

Langs den oransje lina i figur 1 ser vi på den høgre y-aksen korleis klimagassutsleppa utviklar seg ved aukande avdrått. Utsleppa pr. kilo protein produsert minkar over heile avdråttsintervallet, men nedgangen blir litt mindre frå 8 500 kilo og oppover, fordi produksjonen av kukjøt minkar. Oppsummert kan vi seie at frå 6 000 kilo pr. ku til 8 500 kilo har vi ein vinn-vinn situasjon med betre økonomi og lågare utslepp. Frå 8 500 kilo og oppover har vi derimot ein tap-vinn situasjon med dårlegare økonomi, men med lågare utslepp pr. kilo protein.

«« Ein tommelfinger-regel om vinn-vinn kan såleis ikkje brukast overalt alltid. »»

Effekt av auka mjølkeavdråtta når oksekalvane blir fôra fram til slakt

I figur 2 ser vi på økonomi og utslepp når oksekalvane blir fôra fram til slakt på garden.

Langs den grønne lina i figur 2 ser vi ei tilsvarande utvikling som i figur 1. Dekningsbidraget aukar jamt med aukande avdråtta, og punkt B tilsvarar punkt A i figur 1 der mjølkekvoten blir fylt ved ein avdråtta på 8 500 kilo. Men med framfôring av oksekalvane held dekningsbidraget fram med å auke, rett nok svakare, heilt opp til punkt C, der dekningsbidraget er 2 301 000 kr og avdråtten 9 500 kilo. Årsaka er at medan nokre oksekalvar vart selde ved tre månaders alder når avdråtten var lågare, trengs det no færre kyr for å fylle kvoten. Færre kyr gjev overskot av grovfôr som no kan nyttast til å fôre fram alle oksekalvane til slakt. Frå 8 500 til 9 500 kilo vert inntektsnedgangen på grunn av færre fødde kalvar såleis meir enn kompensert ved at alle oksane blir fôra fram til slakt. Frå punkt C og vidare mot høgre minkar dekningsbidraget, og årsakene er dei same som i figur 1, med tillegg av at det blir færre oksekalvar tilgjengeleg for framfôring.

Vinn-vinn med eitt unntak

Den oransje lina i figur 2 syner ei tilsvarande utvikling som i figur 1, bortsett frå at utsleppa pr. kilo protein er litt høgare på grunn av framfôring av oksekalvane til slakt. Utsleppa minkar over heile avdråttsintervallet, med unntak av intervallet mellom 8 500 og 9 500 kilo, der produksjonen av oksekjøt aukar. Over 9 500 kilo minkar kjøtproduksjonen frå både kyr og oksar, og nedgangen i utslepp held fram som i figur 1. Oppsummert kan vi seie at frå 6 000 kilo pr. ku til 8 500 kilo har vi ein vinn-vinn situasjon med betre økonomi og lågare utslepp, medan frå 9 500 kilo og oppover har vi ein tap-vinn situasjon med dårlegare økonomi, men med lågare utslepp. I avdråttsintervallet 8 500 kilo til 9 500 kilo syner utsleppa pr kilo protein ein svak auke, det vil seie vi har ein vinn-tap situasjon. Om bruket hadde hatt kjøpt inn ekstra oksekalvar, ville denne trenden frå 8 500 kilo mjølk til 9 500 kilo mjølk halde fram heilt til bruket ikkje lenger hadde plass til å fôre opp fleire oksekalvar.

Ikkje alltid vinn-vinn

Døma våre syner at for å oppnå vinn-vinn må ein ta omsyn til forholda på bruket. Ein tommelfinger-regel om vinn-vinn kan såleis ikkje brukast overalt alltid.

EKSEMPELBRUKET

Gardsmodellen vel den driftsmåten som gjev høgast mogleg dekningsbidrag inkludert tilskott ved å variere avdråttsnivået for kyr frå 5 000 til 12 000 kilo, og oppfôringstida for oksar frå 3 til 19 månader. Eksempelbruket er konvensjonelt og har 280 dekar dyrka jord og 70 dekar beite og ligg på Jæren. Mjølkekvoten er 274 000 liter, med plass til 36 mjølkekyr pluss fullt påsett, og grovfôravlingen tilsvarar 700 fôreiningar pr dekar dyrka jord. Jord som ikkje vert brukt kan leigast ut til 432 kr pr. dekar. Økonomitala byggjer på jordbruksavtalen 2023/2024, og fôrplanane er laga i Norfor.

Smått til nytte

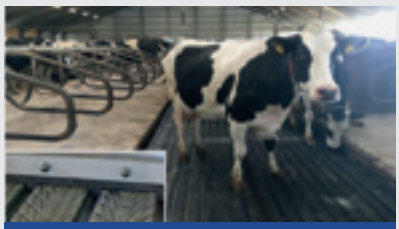
BAKTERIER I MELKA

Bakterier formerer seg raskt i melk. Under optimale forhold kan bakterietallet fordoble seg hvert 20. minutt. I Kvægnyt leser vi at feil som kan gi høyt kimtall ofte krever spesialutstyr for å påvise. Det er ikke nok å stikk fingeren i vaskevannet for å sikre seg at det er varmt nok (85 grader). Rådgiverne bruker derfor utstyr som kan målet vanntemperaturen under hele vasken. Likeens kan melkeledning og kjøletank se rene ut med det blotte øyet, men med UV-lys kan det påvises organisk belegg som kan gi bakterievekst. Dårlige gummideler og mangelfull varmtvannsforsyning er ofte årsak til forhøyet kimtall. Andre årsaker kan være dårlig hygiene i liggebåsene, svikt i melkerutinene eller utfordringer med vaskemaskinen til jurklutene.

Kvægnyt 9/2024

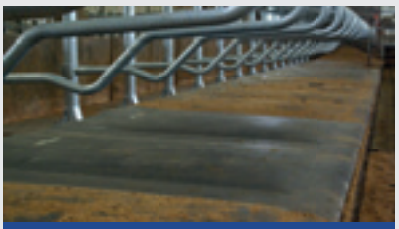
Kjøp populære og innovative gummiprodukter lokalt i Norge

Opptil 15 års garanti

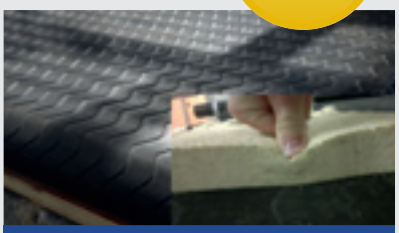
Magellan gummigulv

- Økt melkeproduksjon
- Lavere omkostninger
- Tørre og sunne klaver og dermed nedbringelse av digital dermititis problemer.
- Bedre økonomi.
- Lavere ammoniakkfordampning
- Aktivt selvdrenerende gulv

Aquastar vannmadrass

- Økt melkeproduksjon med bedre økonomi som resultat.
- Kuas haser beskyttes for hudavskrapninger.
- Nedsetter kuas varmestress.
- Økt komfort for kua.
- Lengre liggetid
- Ingen trykkpunkter - optimal blodsirkulasjon

Latexmadras

- Latexplate i tykkelse etter ønske – tetthet: 300 eller 240 kg/m3.
- Vanntett toppduk med dobbelt tekstil-indvevning - den sterkeste på markedet.
- Plastikk mellom topduk og latexplater – fugt unngås.
- Forlenger liggetiden – økt melkeproduksjon – høy komfort

STALD MÆGLERNE A/S

ENGER AGRISERVICE AS
Tlf: 95 48 13 68

G.K.RØE AS
Tlf: 95 78 12 34

GODKALVEN AS
Tlf: 90 82 66 18

Tlf. (+45) 76 60 00 03 • info@staldmaeglerne.dk • staldmaeglerne.dk

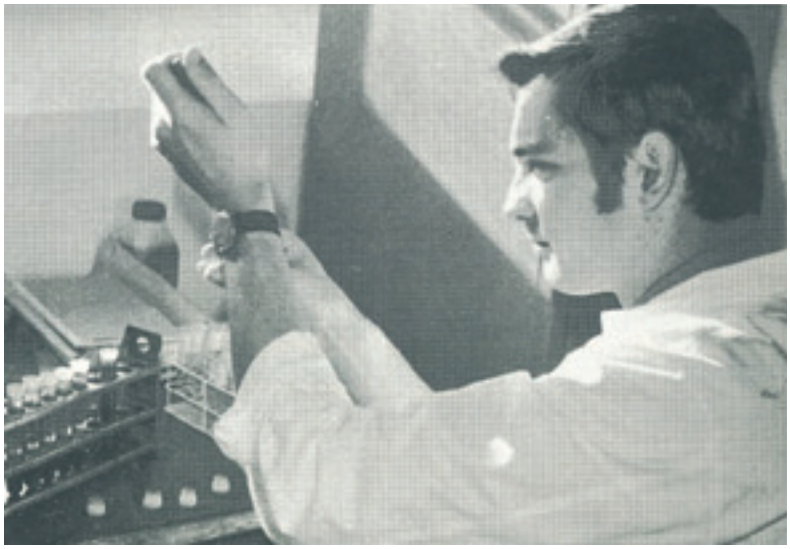
BUSKAP FOR 50 ÅR SIDEN

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no

ARVELIG KROMOSOMFORANDRING MÅTTE LUKES UT

For 50 år ble det funnet at fire seminokser – blant annet 838 Storm Kvakkestad - nedarvet en kromosomforandring med negativ effekt på fruktbarheten.

Storm Kvakkestad nedarvet en translokasjon, som er en kromosomforandring der et helt kromosom fester seg til et annet. Denne kromosomforandringen ble funnet hos noen av de ufruktbare kuer og kviger som ble sendt til undersøkelse på Hommelstad. På denne gården drev NRF undersøkelser av ufruktbare kviger og kyr. Hommelstadprosjektet ble ledet av veterinær Arne Ola Refsdal. Han skriver i en artikkel i Buskap og avdrått nr. 2 i 1974 at det i 1968 ble påvist en forekomst av kromosomforandringen i enkel dose i NRF-populasjonen på 4,2 prosent. Av 95 dyr sendt til Hommelstad ble kromosomforandringen påvist hos 16, og 10 av disse var døtre etter Storm Kvakkestad. Undersøkelser av seminstatitikken for årene 1971 og 1972 viste ikke-omløpsprosent 60-90 dager for døtrene etter de fire oksene som hadde kromosomforandringen på 61,2. Dette var 4,5 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet disse årene. Refsdal skriver at det høsten 1969 ble gjennomført en systematisk undersøkelse for å sjalte ut alle bærere av kromosomfeilen fra avlen. Videre skriver han at alle oksekalver som kommer inn til test vil bli undersøkt med tanke på kromosomfeilen. Når oksene som har feilen ikke lenger brukes i avlen vil frekvensen bli redusert og kromosomfeilen etter hvert eliminert.

Arne Ola Refsdal. Foto: Buskap og avdrått.

Smått til nytte

FRUKTBARHET VIKTIG FOR ØKT LIVSLENGDE

Et forskningsprosjekt ved SLU (Sveriges Lantbruksuniversitet) har sett på ulike faktorer som kan bidra til økt holdbarhet. I Sverige kalver kvigene i snitt ved 27 måneders alder og er produktive i 2,6 laktasjoner. Livslengden økte mest (+ 1 år) gjennom å forbedre kyrnes fruktbarhet og dette forbedret lønnsomheten med 1 100 SEK pr. ku og år. Økt livslengde gir økt lønnsomhet samtidig som metanutslippene reduseres. Nøkkelen er å redusere antallet rekrutteringskviger. Da er forutsetningen å sørge for at kyrne blir drektige og derfor er fruktbarheten avgjørende.

www.slu.se – Clasen med flere, Effects of herd management decisions on dairy cow longevity, farm profitability, and emission of enteric methan – a simulation study of milk and beef production.

STORFE-SKOLEN

Ny i gamet? Ta kurs du får nytte av med det samme!
Reproduksjonskontroll er en del av god bedriftsstyring.

Stofeskolen er digitale fagkurs du kan ta når det passer for deg! Kursene er praktisk anvendelige med gode forklaringer, videoklipp og bilder.

Kurs i Storfeskolen:

- Brunstkontroll og brunstadferd
- Reproduksjonsstyring og økonomi i egen besetning
- Dette påvirker fruktbarheten. Se mulighetene!
- Avl i egen besetning, og økonomisk gevinst av avlsarbeidet
- Fôring og fruktbarhet

geno.no/storfeskolen

JUSSPALTEN

NY REGEL OM FRIST LANDBRUKSEIENDO

Mauritz Aarskog
Advokat Østby Aarskog
Advokatfirma AS
mauritz@ostbyaarskog.no

Ny arvelov fra 2019 trådte i kraft den 01.01.2021. I denne arveloven er det inntatt en ny bestemmelse, som trådte i kraft 01.01.2022, om at landbrukseiendommer i dødsbo skal overføres til ny eier innen tre år.

Formålet med regelen er å hindre at eiendommer som normalt blir benyttet i landbruksformål blir liggende i uoppgjorte dødsboer uten hensiktsmessig drift. Regelen er inntatt i § 99 a i den nye arveloven.

Enkel regel

Regelen er i utgangspunktet enkel: Hvis det i et dødsbo inngår en landbrukseiendom som består av minst fem dekar jordbruksareal eller minst 25 dekar produktiv skog må eiendommen overføres fra dødsboet til en ny eier med tinglyst hjemmel til eiendomsrett innen tre år fra arvelaterens død. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for sameieandeler i slike landbrukseiendommer. Som ny eier regnes også gjenlevende ektefelle eller samboer som får eiendommen overført til seg.

I de tilfeller arvelateren døde før bestemmelsen trådte i kraft løper fristen etter § 99a fra det tidspunktet bestemmelsen trådte i kraft. Dvs. fra 01.01.2022. Det er lagt til grunn i veilederen til arveloven § 99a om landbrukseiendommer i dødsbo publisert av Landbruks- og matdepartementet. Det betyr i praksis at kommunen fra og med 01.01.2025 har muligheten til å iverksette tvangssalg av landbrukseiendommer som ikke tidligere har skiftet eier dersom arvelateren døde før 01.01.2022.

Kommunen skal varsle om frist

Kommunen skal innen ett år etter dødsfallet varsle dødsboet om treårsfristen og har etter søknad adgang til å innvilge fristutsettelse. Avslag på søknad om fristutsettelse kan påklages til Statsforvalteren. Hjemmel til eiendomsrett til eiendommen må være tinglyst med ny hjemmelshaver innen fristens utløp, men det gjelder ikke krav for ferdigstillelse av selve skifteoppgjøret.

Foto: iStockphoto

FOR Å OVERFØRE M FRA DØDSBO

Konsekvenser ved overskridelse av frist

Det er knyttet konsekvenser til ikke å ha overført eiendommen innen lovens treårs frist eller den frist kommunen ved søknad har satt: For det første medfører det at kommunen kan iverksette en prosess med tvangssalg av eiendommen i samsvar med konsesjonsloven § 19. Det kan gjennomføres uten varsel. Kommunen må i den enkelte sak foreta en vurdering av om det er hensiktsmessig å iverksette tvangssalg. Foreløpig foreligger det ikke praksis av betydning fra kommunene for bruk av bestemmelsen. I hvilket omfang kommunene vil benytte seg av denne adgangen er derfor foreløpig uavklart.

For det andre medfører det at odelsberettigete kan fremme krav om odelsløsning etter odelslova § 28. En odelsberettiget, uavhengig av om man er arving eller ikke, kan dermed løse ut eiendommen

> « knyttet konsekvenser til ikke å ha overført eiendommen innen lovens treårs frist »

etter den odelsrett man har i henhold til odelsloven § 8.

Som arving i et dødsbo er det derfor viktig å kjenne til den nye regelen i arveloven § 99 a for å unngå ubehagelige overraskelser.

geno podden

Genopodden er Genos egen podcast. **Rasmus Lang Ree** (redaktør Buskap) og **Oda Christensen** (kommunikasjonssjef Geno) er programledere.

Finn podden ved å søke etter Genopodden på den appen du velger å bruke, **eller hør på www.geno.no/genopodden.**

Siste episoder:

Episode 38 – Verdien av NRF

Episode 39 – Med blikket mot fremtiden

Episode 40 – Husdyrproduksjon i lys av klimautfordringene

Episode 41 – Kjøtt, folk og bonden

Episode 42 – Metan og metanhemmere

Episode 43 – Pulsen på Storfe 2023

Episode 44 – Norsk ost i verdenstoppen

Episode 45 – Inn i det nye året og videre

Episode 46 – Avlsplanen som verktøy

Episode 47 – Verdien i data fra Kukontrollen

Episode 48 – Tyr og Geno

Episode 49 – Fra en GS-test til eliteokse

Episode 50 – Kjøtt og kjøttkvalitet

Q-bonden

Redigert av Heidi Stenseng | heidi.stenseng@kavli.no

SOMMERHILSEN FRA SETERLIVET I Q-MEIERIENE I GAUSDAL

Q-meieriene avd. Gausdal har hele 17 av 69 produsenter som holder på med aktiv seterdrift. Derfor er vi heldige som kan få reise på besøk og se mange fine steder i Gudbrandsdalen og Valdres. Her er et lite knippe bilder fra fem steder vi henter melk fra hver sommer. Se også forsidebilde og lederbildet for flere seterbilder!

Grimsdalen, Dovre

Mjødokka, Gausdal vestfjell

Vadset, Valdres

Åltjern, Fåberg vestfjell

Hjerkinn, Dovre

Nytt fra

Storfekjøttkontrollen

Anna Dangstorp, anna.kristine.dangstorp@animalia.no
Solveig Bjørnholt,

INNLESNING AV VEKTER

Det nærmer seg innsett, og de fleste kalver som avvennes på høsten er i alder for å veie 200-dagersvekter. Har kalven fødselsvekt vil den få korrigert 200-dagers vekt hvis den veies når den er mellom 150 og 275 dager gammel. Korrigerte 200-dagers vekter gjør at du kan sammenligne vekt på kalvene dine, og du får et bedre grunnlag for å vurdere hvilke kuer i besetningen som bør satses på.

Storfekjøttkontrollen har siden 2017 hatt en funksjon for å lese inn veiefiler fra elektroniske vekter.

Dersom du ønsker å registrere flere ting på dyra etter innlesning av vektfila, kan du ta med dyra videre til masseregistrering. For å komme til denne funksjonen trykker man på Innlesningsdatoen helt til venstre i bildet. Da kommer man til et nytt bilde som viser alle dyrene som ble lest inn uten feil. Herifra kan man masseregistrere dyrene videre til for eksempel etiketter og beite/binge.

BEITE/BINGE I BEITESESONGEN

Beite/binge er et nyttig verktøy for å holde oversikt over besetningen både i fjøs og på beite. Du kan ta ut individlister for hvert enkelt beite samt ha dokumentasjon over hvilke dyr som har gått på hvilke beiter tidligere. Egen noteringsliste og tilsynsliste for beite/binge finnes ved å gå inn på det enkelte beite/binge.

AUTOMATISK REGISTRERING AV BEDEKNING

Når man bruker Beite/binge for å registrere bedekning er det lurt å flytte avlsoksen og kuene fra hverandre når bedekningssessongen er over slik at bedekningsperioden ikke blir for lang. På den måten får man en mer nøyaktig angitt forventet kalvingsperiode.

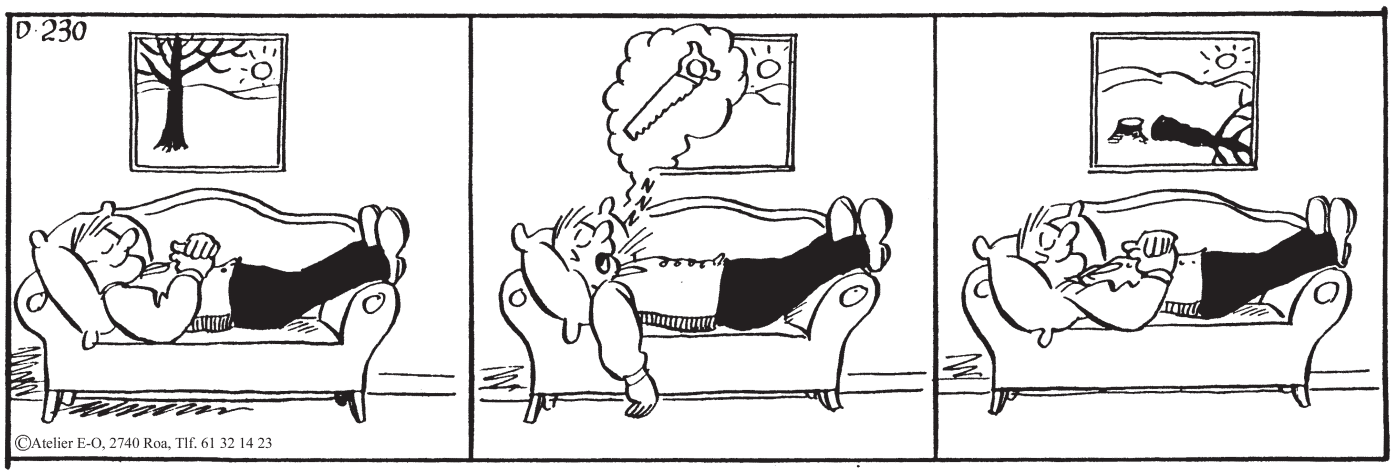
DREKTIGHETSKONTROLL

Når kuene tas inn fra beite kan det være lurt å sjekke at de er drektige slik at eventuelle tomme kyr kan utrangeres. Insemineringer og drektighetskontroller som veterinær, seminteknikker eller eierinseminør legger inn i Dyrehelseportalen blir nå overført til Storfekjøttkontrollen. Merk at antall uker drektig ikke kan legges inn i Dyrehelseportalen, dette må produsenten legge inn selv i etterkant. Insemineringer og drektighet som legges inn via Dyrehelseportalen må rettes av vedkommende som har gjort registreringen i Dyrehelseportalen.

Uker fra og Uker til kan legges inn i Storfekjøttkontrollen på registreringen som kommer fra Dyrehelseportalen. Dette gjør man fra Individkortet. Dersom en drektighet blir endret i DHP så vil Uke fra og Uke til bli slettet i SFK. Da får produsenten en melding på forsiden om hva som er slettet og hvorfor.

DAGROS

D·229
HVEM VAR KOLUMBUS?
VEIT DU IKKE DET, GURINE?
NEI!
OG DU SKA' LISSOM VÆRE EGG-PRODUSENT!
©Atelier E-O, 2740 Roa, Tlf. 61 32 14 23

D·230
©Atelier E-O, 2740 Roa, Tlf. 61 32 14 23

HAR DU HØRT SISTE NYTT, OLA?
NEI!
D·231
BLA-BLA-BLA-BLA-BLA-BLA-
DU OG RADIOEN ER NOKSÅ LIKE,, GURINE.
©Atelier E-O, 2740 Roa, Tlf. 61 32 14 23
DERE TAR NYHETENE UT AV LUFTEN- BEGGE TO!

Vi i TINE

Redigert av Unni P. Christensen
unni.p.christensen@tine.no

MØT OSS PÅ DYRSKU'N

Er du klar for Norges største handels- og landbruksmesse? Fra 13. til 15. september kan du oppleve alt fra traktorer og anleggsmaskiner til lokalmat og husflid på Dyrsku'n i Seljord. Og du møter også TINE der, i Landbrukshallen og lokalmatteltet.

TINE er en viktig del av norsk landbruk, og på vår stand i Landbruksteltet kan du møte både ansatte og dyktige eiere og melkeprodusenter. Du kan også smake på noen av våre nyeste produkter og noen av våre ostespesialiteter. Kanskje du oppdager en ny favoritt?

På messen kan du også kjøpe noen av våre utvalgte produkter, og betale enkelt og greit med Vipps.

«Gamle» oster treffer på proteintrenden
Protein er er virkelig i vinden og salget av magre og proteinrike meieriprodukter har doblet seg siden 2011. Cottage cheese inneholder 13 prosent protein, opplever høy etterspørsel og

Logo Dyrskun

sosiale medier flommer over at nye og kreative oppskrifter med cottage cheese.

Men to produkter som virkelig er proteinrike, er Gamalost med sine 54 prosent (!) protein og Pultost med 40 prosent. Så for alle som er opptatt av å få i seg nok proteiner, eller rett og slett liker disse tradisjonsrike ostene, er det bare å komme innom lokalmatteltet og teste ut disse proteinbombene.

Folkevandring til Seljord
Dyrsku'n er både et stort arrangement og en stor happening som hvert år samler rundt 90 000 gjester fra hele landet. Messen er landets største innen handel og landbruk og er også en kunnskapsarena med alt fra omsetning av landbruks- og anleggsmaskiner til kniv- og klokkehandel. Du finner også masse spennende lokalmat og husflidsutstillinger fra hele landet.

Dyrsku'n omtaler seg som Norges viktigste møteplass for mat og landbruk, handel, politiske debatter, foredrag og rotekte opplevelser, og vi i TINE gleder oss til å være til stede i dette gode selskapet.

Velkommen!
Kom innom standen vår og slå av en prat med oss. Du er hjertelig velkommen til å teste både nye produkter og smaker, men også gamle, kjente og kjære merkevarer.

VERDIEN AV Å ANALYSERE GRASSURFÔR FORTLØPENDE

Det er viktigere enn noen gang å ha kontroll på kvaliteten av fôret. Grassurfôret utgjør en stor del av fôrrasjonen for storfe og geit og derfor er det praktisk å kjenne næringsinnholdet.

En grassurfôr-analyse viser nivåene av tørrstoff, råprotein, NDF og andre viktige næringsstoffer. Dette gjør det mulig å tilpasse fôringa til dyrenes individuelle behov, og dermed optimalisere helse og produksjonen. En god oversikt over kvaliteten på fôrlageret og jevnlig testing av «fôrbrettprøver» gir et godt grunnlag for dette. God grovfôrkvalitet kan gi store fordeler både for økonomi og miljø. Valg av kraftfor som passer grovforkvaliteten gir optimal fôrrasjon. Det er også den mest bærekraftige løsningen.

Hva anbefales å gjøre når melkeprodusentene har analysert eget grassurfôr?
Å analysere grovfôret er ikke nok. Du må foreta justeringer i fôringa ut fra grovfôrets næringsverdi. Først da kan du ta ut effekten. Grovfôr med høg næringsverdi gir mulighet for å spare kraftfôr.

Har grovfôret lav næringsverdi kan en beregne optimal mengde kraftfôr for å opprettholde produksjon. Mimiro har i tett samarbeid med TINE Rådgiving utviklet en fôrplanleggingsløsning i EANA som nå er på lufta. Alle grovfôranalyseresultater blir tilgjengelig der og kan dermed enkelt brukes i den operative fôrplanlegginga. Fôringsrådgivere i TINE er tilgjengelig i alle distrikt for fôringsoppfølging. Vi har også egne rådgivere innen grovfôrdyrking som kan hjelpe deg med å nå mål om din grovfôrproduksjon.

Mer om dette, inkludert bestilling av etiketter til merking og innsending av dine prøver, kan du lese mer om på våre nettsider.

QR-kode med lenke til mer info.

BUSKAP SERVICE-SIDER

Markedsplass for produkter og tjenester til storfebøndene

Er dette ditt marked? Buskap nr 7/24 kommer ut 06.10.24. Bestillingsfrist er 17.09.24
Kontakt Salgsfabrikken AS › Jernbanevegen 13 › 2260 Kirkenær › Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no › Mob. 901 19 121

Fjøsinnredning/utstyr

BB agro HUSDYRTEKNIKK
Ingaveien 20 – 1735 Varteig
T: 69 12 68 00
www.bbagro.no

Husdyr Systemer
T: 38 11 81 00/F: 38 11 91 30
www.husdyrsystemer.no

Reime
www.reime.no • post@reime.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg
Fjøssystemer vet alt om hvordan fjøs bygges og driftes. Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.
Se **fjossystemer.no** LELY
Fjøssystemer. Telefon 02634. post@fjossystemer.no

TORE OLSEN SALG AS
Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40
salg@songeproducts.com SONGE

Organisasjon/forening/bistand

TYR
www.tyr.no
Storhamargata 44 • 2317 Hamar
T: 952 90 855

Maskiner/redskap

HEKTNER MASKIN A/S
T: 63 83 90 00 ■ F: 63 83 35 01
www.hektner.no

Gjødselutstyr

Duun Industrier
7630 Åsen
T: 74 01 59 00
F: 74 01 59 10
www.duun.no

Ole G. & Co AS
Nord Varhaug
4368 Varhaug
T: 51 79 35 50
JÆRBU GJØDSELPUMPE
www.jaerbu.no

Teigum as

Fôr/fôrbehandling

Alltech®
Besøk oss i dag!
nettbutikk.alltech.com
Tlf: 578 27 100
norge@alltech.com
www.alltech.com/norge

BESØK OSS PÅ NETT:
www.felleskjopet.no
www.fkra.no
Felleskjøpet

NORGESFÔR
Kontakt nærmeste Norgesfôr-bedrift
www.norgesfor.no

OfotLab
Analyse av grovfôr, jord, planter og korn. NorFor-analyser.
www.ofotlab.no
post@ofotlab.no
Telefon: 462 83 366

Husdyrrekvisita

AST Landbruk AS
Kjelleveien 30, 3125 Tønsberg
T: 33 31 70 00
www.astlandbruk.no

Husdyr

SISU HEST & HUSDYR
www.shh.no

Rådgivning

Norsk Landbruksrådgiving
Helhetlig rådgiving i hele landet
nlr.no - nlr@nlr.no
T: 90 20 33 17

Bygg

EA Bygg Betong AS
Tlf: 400 37 690
post@eabygg.no
www.eabygg.no

Gjerder

Gjeteren AS
Vi fører alt innen elektriske gjerder og utstyr!
www.gjeteren.no
Tlf: 67 15 42 42

Mjølkeanlegg

STRANGKO
Grendaservice AS
Telefon 56 51 09 15
Strangko Tønsberg
Telefon 33 31 76 54
Jørn Paalgård
Telefon 901 98 253
Fjøssystemer Midt Norge
Telefon 72 89 41 00

DeLaval
Postboks 3250, 1402 Ski
T: +47 64 85 85 00
norge.info@delaval.com
www.delaval.no
ALT DU TRENGER TIL FJØSET

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg
Fjøssystemer vet alt om hvordan fjøs bygges og driftes. Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.
Se **fjossystemer.no** LELY
Fjøssystemer. Telefon 02634. post@fjossystemer.no

SAC
SAC i Norge repræsenteres:
SAC Denmark
+45 75523666
www.sacmilking.com
dk@sacmilking.com

G.K. Røe AS
6680 Halsanaustan
Tlf: 957 81 234
e-mail: post@gkroe.no
www.gkroe.no
Områder: Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nord Oppland, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordland.

Enger Agri Service AS
1866 Båstad
Tlf: 95481368
e-mail: post@eas.as
www.eas.as
Områder: Aust-Agder, Østfold, Vestfold, Oslo, Hedmark, Syd Oppland, Buskerud, Telemark samt Troms og Finnmark

Medlemsinfo

Redigert av Ingunn Nævdal
ingunn.nevdal@geno.no

BILDEKONKURRANSE NRF-KALENDER 2025

Bli med i konkurransen om å få ditt bilde med i NRF-kalenderen for 2025!
Frist: 4. oktober 2024.
Vi ønsker bilder fra alle årstider.

Bildet må være:
- Minimum 2400 piksler bredde og 1500 piksler høyde.
- Helst liggende format, men stående format kan også brukes hvis det er mulighet for beskjæring.
- Skriv en liten beskrivelse av bildet (hvor bildet er tatt, etc.) som kan stå som bildebeskrivelse under bildet i kalenderen.

For å delta, gå inn på *www.geno.no/nrfkalender2025* og send inn bildet via skjemaet nederst på siden. Bildet kan lastes opp i skjemaet (hvis det er under 4 mb) eller du kan sende inn en lenke til bildedelingstjeneste (dropbox eller lignende).

Ett av de mange flotte bildene som ble sendt inn til konkurransen for NRF-kalenderen 2024. Foto: Turid Haga Vange.

Bilder som plukkes ut blir brukt i NRF-kalenderen for 2025. Dersom det er greit at Geno benytter bildet på *geno.no*, i brosjyrer og andre ikke-kommersielle sammenhenger, bekrefter du dette i skjemaet ved innsending.

Det er totalt 12 vinnerbilder, og premien er en NRF-pakke + kalenderen.

Kalenderen sendes ut til alle medlemmer sammen med Buskap nr. 8/2024. Restopplaget av kalendere legges tilgjengelig på *www.genoshop.net*.

GENO ARRANGERER DIGITAL KU-UTSTILLING I DESEMBER

Geno arrangerte for første gang en digital ku-utstilling i fjor. Kandidatene ble presentert på Genos nettside og i sosiale medier som en julekalender i løpet av desember fram til jul. Vinnerne ble offentliggjort fra 19.–24. desember.

Utstillingen ble svært godt mottatt og mange deltok. Geno ønsker derfor å arrangere en digital ku-utstilling i år også. Reglene er de samme som i fjor, bortsett fra at det bare er mulig å delta med ei ku per besetning. Alle dyr som deltar, blir presentert med dommernes poeng og omtale.

For å delta i utstillingen må det sendes inn tre bilder av kua:
1. Ett bilde av kua i helfigur fra siden
2. Ett bilde av juret fra siden
3. Ett bilde av juret bakfra

Fin NRF-ku på Vange gård i Vik i Sogn. Foto: Torstein Kiserud.

På *www.geno.no/nyheter* finner du mer informasjon om reglene og etter hvert skjema for påmelding og innsending av bilder.

VALG AV ÅRSMØTEUTSENDINGER 2024

Valg av årsmøteutsendinger foregår digitalt fra 16. november til 1. desember. Innstilling fra valgkomiteen i Geno publiseres 15. september på *www.geno.no/valg*. Da åpnes det for å komme med alternative forslag til innstillingen, fram til 1. oktober. Det er ikke mulig å komme med alternative forslag under selve valget. Endelig innstilling, inkludert alternative forslag, publiseres 15. oktober.

Har du andre kandidater du ønsker inn i en rolle enn valgkomiteens innstilling? Da oppfordres du til å komme med alternative forslag.

– Å utnytte grovfôret best mulig er en nøkkelfaktor i alle produksjoner basert på drøvtyggere.

Komplett leverandør av plansilo

Fjøssystemer Gruppen med Steinar Myhre AS tilbyr plansiloelementer sammen med Vinninga Cement i Sverige. Plansiloelementene kan leveres komplett med montering og støpearbeid, eller som selvmontasje av kunde.

Vi har over 10 års erfaring med denne typen plansilo, som er markedsledende i sitt segment. Vårt Smart Fôring-team bistår med teknisk og agronomisk rådgiving når en vurderer overgang til plansilo.

Ta kontakt med oss for et godt tilbud på plansilo. Vi leverer over hele landet.

SMART FÔRING FJØSSYSTEMER

Telefon 02634 fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

DeLaval

Kyrne på Gangstad Gårdsysteri produserer melk til verdens beste ost i DeLaval VMS™ melkerobot.

Les historien til Ole Morten og Maren Gangstad.

Snakk med din lokale salgskonsulent om hvordan VMS™ V310 kan bli ditt melkesystem.

Besøk delaval.com eller felleskjopet.no/i-mek

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida